

Norges offentlige utredninger **2007: 1**

Meglerprovisjon i forsikring

Utredning nr. 16 fra Banklovkommisjonen

Utredning fra Banklovkommisjonen oppnevnt ved kongelig resolusjon 6. april 1990.
Avgitt til Finansdepartementet 16. januar 2007.

ISSN 0333-2306
ISBN 978-87-583-0908-3

Lobo Media AS

Til Finansdepartementet

Banklovkommisjonen legger med dette frem sin Utredning nr. 16, NOU 2007: 1 Meglerprovisjoner i forsikring, med utkast til ny § 5-2a i forsikringsformidlingsloven og ny § 6-9 i forsikringsloven.

I brev av 4. april 2006 ba Finansdepartementet Banklovkommisjonen utarbeide forslag til lovbestemmelser som setter forbud mot at forsikringsmeglere mottar provisjoner fra forsikringsselskapene. Departementet ba i brevet om at Banklovkommisjonens forslag ble fremlagt innen 31. oktober 2006. Ved brev av 13. oktober 2006 ga Finansdepartementet utsetelse av fristen til å levere utredningen til den 31. desember 2006.

I sitt lovforslag foreslår Banklovkommisjonen at et forbud mot meglerprovisjoner i forsikring gjennomføres ved at det tas inn en bestemmelse i forsikringsformidlingsloven som sier at forsikringsmeglingsforetak som driver virksomhet her i riket ikke har adgang til å motta provasjon eller annet vederlag for forsikringsformidlingen fra forsikringsselskapet. Det foreslås videre at det i forsikringsloven tas inn en bestemmelse om at forsikringsselskap ikke har adgang til å betale provasjon eller annet vederlag til forsikringsmeglere i anledning formidling av en kontrakt. På bakgrunn av internasjonale forhold foreslås det at det gjøres unntak fra forbudet for enkelte forsikringsområder som er av utpreget internasjonal karakter. Dette gjelder blant annet deler av sjø- og energiforsikringsområdet. Banklovkommisjonen har ikke sett at en innføring av et slikt forbud mot provisjoner medfører behov for at det gjøres endringer i annen lovgivning.

Banklovkommisjonens forslag er enstemmig.

Oslo 14. desember 2007

Erling Selvig
leder

Olav Breck

Ottar Dalsøren

Sverre Dyrhaug

Kjersti Elvestad

Eystein Gjelsvik

Arnhild Dordi Gjønnes

Øivind Fegth Knutsen

Øystein Løining

Per Melsom

Anne Nesheim

Solveig Nordkvist

Astrid Nyberget

Erling G. Rikheim

Marius Ryel

Rolf A. Skomsvold

Kristin Skrede

Per Anders Stalheim Liv Synnøve Taraldsrød

Olav Vannebo

Bente Øverli

Lise Ljungmann
(hovedsekretær)
Kristin Schjønsby
Kari Lærum

Innhold

0	Sammendrag	7	6.2	Forbud mot meglerprovisjon i Danmark	25
0.1	Sammendrag	7	6.2.1	Innledning	25
0.1.1	Innledning	7	6.2.2	Samarbeidsavtale mellom forsikrings- megleren og kunden	25
0.1.2	Banklovkommisjonens vurderinger og forslag	7	6.2.3	Informasjon fra forsikringsmegler til forsikringsselskapet	26
0.2	Summary	8	6.2.4	Forbud mot at forsikringsmegler mottar provisjon fra forsikrings- selskapene	26
0.2.1	Introduction	8	6.2.5	Unntak fra provisjonsforbudet	27
0.2.2	The Banking Law Commission's evaluations and recommendations ...	8	6.2.6	Ikrafttredelse og overgangsbestem- melser	28
0.3	Banklovkommisjonens sammensetning	9	6.3	Forbud mot meglerprovisjon i Finland	28
1	Utredningsoppdraget	10	7	Forbud mot provisjoner fra forsikringsselskapene til forsikringsmeglere	30
1.1	Banklovkommisjonens mandat	10	7.1	Generelt	30
1.2	Banklovkommisjonens arbeid	10	7.2	Behov for unntak	32
2	Generelt om forsikringsmegling ..	11	7.2.1	Markedet for sjøforsikringer	32
2.1	Innledning	11	7.2.2	Markedet for offshore og energi- forsikringer	34
2.2	Kort om provisjonssystemet for forsikringsmeglerne	11	7.2.3	Markedet for forsikring av inter- nasjonal varetransport	34
2.3	Kort om reglene for anbud	12	7.2.4	Markedet for industriforsikringer mv.	35
2.4	Beskrivelse av forsikrings- meglingsvirksomheten	12	7.2.5	Gjenforsikring mv.	35
2.4.1	Innledning	12	8	Forsikringsselskapenes pristariffer	36
2.4.2	Skadeforsikring	12	9	Avtale mellom kunde og forsikringsmegler	37
2.4.3	Livs- og pensjonsforsikring	13	10	Avtaler hvor forsikringsselskap er oppdragsgiver	38
2.4.4	Sjø- og energiforsikring	14	11	Økonomiske og administrative konsekvenser	39
3	Gjeldende regler om forsikrings- megling	17	11.1	Innledning	39
3.1	Lov om forsikringsformidling	17	11.2	Økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige	39
3.2	Virkeområde	17	11.3	Økonomiske og administrative konsekvenser for det private	39
3.3	Provisjon/godtgjørelse	18	12	Merknader til de enkelte bestem- melser	41
3.4	Forsikringsmeglers uavhengighet ...	18	13	Lovforslag mv.	44
3.5	Utenlandske forsikringsmegleres virksomhet i Norge	19			
4	Forskrift til forsikringsloven § 2-5	21			
5	Bransjenorm for godtgjørelse til forsikringsmegler	23			
5.1	Bakgrunnen for bransjenormen	23			
5.2	Bransjenorm for skadeforsikring	23			
5.3	Bransjenorm for livsforsikring	23			
5.4	Felles bransjenorm	24			
6	Internasjonale forhold	25			
6.1	EU/EØS-regelverket	25			

Vedlegg		
1	Utdrag fra lov 10. juni 2005 nr. 41 om forsikringsformidling	47
2	Utdrag fra forskrift 9. desember 2005 nr. 1421 om forsikringsformidling	49
3	Utdrag fra Europaparlaments- og rådsdirektiv 2002/92/EF av 9. desember 2002 om forsikrings- formidling	51
4	Utdrag fra dansk lov om ændring af lov om forsikringsformidling med forarbeider.....	54
5	Utdrag fra finsk lov om forsikrings- formidling med forarbeider	64

Kapittel 0

Sammendrag

0.1 Sammendrag

0.1.1 Innledning

Banklovkommisjonens utredning nr. 16, NOU 2007: 1 Meglerprovisjoner i forsikring omhandler hvordan en forsikringsmegler får sin godtgjørelse for de tjenestene megleren utfører for forsikringskunden. En forsikringsmegler representerer forsikringskunden og skal ivareta dennes interesser overfor forsikringsselskapet. Forsikringsmeglernes hovedoppgave består i å kartlegge forsikringskundens forsikringsbehov, innhente anbud fra forsikringsselskapene i markedet, og deretter gi kunden råd med hensyn til valg av forsikringsløsning. Det har tradisjonelt vært slik at forsikringsmeglere har mottatt godtgjørelse for disse tjenestene i form av provisjoner fra forsikringsselskapene, se kapittel 2 til 5 i utredningen.

I henhold til lov om forsikringsformidling skal forsikringsmeglere opptre uavhengig av forsikringsselskapene. Banklovkommisjonens mandat av 4. april 2006, inntatt i kapittel 1 i utredningen, er gitt på bakgrunn av at det den siste tiden har vært reist tvil om forsikringsmeglernes uavhengighet på grunn av at de kan motta provisjoner fra forsikringsselskapene. For å hindre at det reises tvil om forsikringsmeglernes uavhengige rolle ble Banklovkommisjonen bedt om å utarbeide lovforslag som innebærer et forbud mot provisjoner fra forsikringsselskap til forsikringsmeglere.

0.1.2 Banklovkommisjonens vurderinger og forslag

Banklovkommisjonen er av den oppfatning at et forbud mot provisjoner fra forsikringsselskap til forsikringsmeglere bør rettes mot både forsikringsselskap og forsikringsmeglere. Dette fordi et forbud mot meglerprovisjoner i forsikring vil bidra til uavhengighet mellom forsikringsselskapene og forsikringsmeglere, og derigjennom styrkes tilliten til aktørene i forsikringsmarkedet. Et slikt hovedprinsipp har under Banklovkommisjonens arbeid med saken fått prinsipiell tilslutning fra både forsikringsmeglere og fra forsikringsselskap.

Banklovkommisjonen foreslår på denne bakgrunn endringer i forsikringsformidlingsloven som innebærer at et forsikringsmeglingsforetak som driver virksomhet her i riket, ikke skal ha adgang til å motta provisjon eller annet vederlag for forsikringsformidlingen fra forsikringsselskap. Videre foreslås endringer i forsikringsloven som innebærer at et forsikringsselskap som driver virksomhet her i riket, ikke har adgang til å betale provisjon eller annet vederlag til forsikringsmeglingsforetak i anledning av formidling av forsikringsavtale til selskapet, se kapittel 7 i utredningen. Forbuddet mot meglerprovisjoner i forsikring er således rettet mot både forsikringsmeglere og forsikringsselskap. Forslaget til lovendringer er inntatt i kapittel 13 i utredningen.

På bakgrunn av tradisjoner i det internasjonale forsikringsmarkedet, der meglerprovisjoner er innarbeidet hos alle parter, ser imidlertid *Banklovkommisjonen* at det i tilfeller hvor det dreier seg om bransjer i det norske forsikringsmarkedet som er av utpreget internasjonal karakter, kan være behov for unntak fra et forbud mot meglerprovisjoner.

Behovet for unntak er nærmere vurdert i utredningens kapittel 7. *Banklovkommisjonen* har blant annet kommet til at gjenforsikring og sjøforsikring i form av internasjonal skipsfart bør unntas fra forbudet. Dette er typiske internasjonale bransjer hvor et forbud kan skape problemer for både forsikringsselskaper, forsikringsmeglere og kunder. Dette er videre kontrakter som inngås av profesjonelle parter.

Banklovkommisjonen har videre vurdert behovet for å gjøre unntak for enkelte andre næringsforsikringer, men har kommet til at det er tilstrekkelig å ta inn en hjemmel i lov om at det i forskrift kan gjøres unntak fra forbudet i særlige tilfelle av formidling av skadeforsikring i tilknytning til næringsvirksomhet.

For livs- og pensjonsforsikring har *Banklovkommisjonen* ikke sett at det er behov for å gjøre unntak.

Et forbud mot at forsikringsmeglere mottar provisjoner fra forsikringsselskapene vil innebære at det er oppdragsgiver/kunden og forsikringsmeglere som skal avtale hvor mye meglér skal ha i

betaling for de tjenestene megleren skal utføre for kunden. For å tydeliggjøre at det er forsikringsmegler og kunden som skal inngå avtale om meglers godtgjørelse, foreslår *Banklokkommisjonen* at forsikringsmeglingsforetaket skal påse at provisjon og annet vederlag som skal betales for forsikringsformidlingen, blir avtalt med kunden. Denne avtalen skal bekreftes skriftlig dersom kunden krever det, eller forsikringsformidlingen omfatter tjenester knyttet til forsikringsforholdet etter at forsikringsavtalen er inngått, se kapittel 9 i utredningen.

Forslaget til forbud er ikke til hinder for at forsikringsmegler utfører tjenester og oppdrag for et forsikringsselskap og får betalt for disse fra selskapet, så lenge dette ikke er knyttet til et konkret kundeforhold.

0.2 Summary

0.2.1 Introduction

The Banking Law Commission's report no. 16, NOU 2007: 1 Meglerprovisjoner i forsikring (Official Norwegian Report 2007: 1 Brokerage fees in insurance) deals with the ways in which insurance brokers get their compensation for the services the brokers provide for their insurance customers. An insurance broker represents the insurance customer and is supposed to look after this party's interests vis-à-vis the insurance company. The insurance broker's main task consists of surveying the insurance customer's insurance needs, inviting tenders from the insurance companies in the market and then giving the customer advice with regard to the choice of an insurance solution. Traditionally, the insurance brokers have received compensation for these services in the form of commissions from the insurance companies, cf. chapter 2-5 in the report.

Pursuant to the Act on insurance mediation, the insurance brokers are supposed to act independently of the insurance companies. The Banking Law Commission's mandate of 4 April 2006, which has been included in chapter 1 in the report, has been given on the basis of the doubts that have recently been raised about the insurance brokers' independence because they can receive commissions from the insurance companies. To prevent further doubts being raised about the insurance broker's independent role, the Banking Law Commission was asked to draw up draft legislation entailing a ban on commissions from insurance companies to insurance brokers.

0.2.2 The Banking Law Commission's evaluations and recommendations

The Banking Law Commission is of the opinion that a ban on commissions from insurance companies to insurance brokers ought to be aimed at both insurance companies and insurance brokers because a ban on brokerage fees in insurance will help facilitate independence among the insurance companies and the insurance brokers and thereby improve confidence in players in the insurance market. In the Banking Law Commission's work on the matter, this kind of guiding principle has received endorsement in principle from both insurance brokers and insurance companies.

On this basis, *the Banking Law Commission* proposes amendments in the Act on insurance mediation, which entails that an insurance brokerage firm that conducts business here in Norway shall not be allowed to receive a commission or other form of compensation for insurance mediation from insurance companies. In addition, it proposes amendments in Act no. 44 of 10 June 2005 relating to insurance, which entail that an insurance company that conducts business here in Norway is not allowed to pay a commission or other form of compensation to an insurance brokerage firm in the event of mediation of one of the company's insurance contracts, cf. chapter 7 in the report. The ban on brokerage fees in insurance is thereby aimed at both insurance brokers and insurance companies. The proposal for amending legislation is included in chapter 13 in the report.

Based on traditions in the international insurance market, however, where brokerage fees are in place for all parties, *the Banking Law Commission* sees that in cases concerning sectors in the Norwegian insurance market that have marked international features, there may be a need for exemptions from a ban on brokerage fees.

This need for exemptions is considered in greater detail in chapter 7 of the report. Among other things, the Banking Law Commission has come to the conclusion that reinsurance and marine insurance for international shipping should be exempted from the ban. These are typical international business sectors where a ban can create problems for insurance companies, insurance brokers and customers alike. In addition, these are contracts that are entered into by professional parties.

The Banking Law Commission has also assessed the need to make exceptions for certain other trade insurances, but has come to the conclusion that it is sufficient to add a provision to the Act that

exemptions from the ban can be made in regulations in special cases of mediation of non-life insurance in connection with business activities.

For life and pension assurance, *the Banking Law Commission* has not found that there is a need to make exceptions.

A ban on insurance brokers receiving commissions from the insurance companies will entail that it is the principal and the insurance broker who shall agree on how much the broker shall receive in payment for the services the broker shall render for the principal. To clarify that it is the insurance broker and the customer that are to enter into an agreement on the broker's compensation, *the Banking Law Commission* proposes that the insurance brokerage firm shall ensure that commissions and other forms of compensation that are to be paid for the insurance mediation are agreed with the customer. This agreement shall be confirmed in writing if the customer so demands or if the insurance mediation covers services associated with the insurance conditions after the insurance contract has been signed, cf. chapter 9 in the report.

The proposed ban will not prevent an insurance broker from providing services and performing tasks for an insurance company and being paid for so doing by the company, as long as this is not associated with a specific customer account.

0.3 Banklovkommisjonens sammensettning

Banklovkommisjonen har ved avgivelsen av denne utredning følgende 21 medlemmer:

- Professor dr. juris Erling Selvig, leder (Universitetet i Oslo)
- Avdelingsdirektør Olav Breck (Sparebankforeningen i Norge)
- Banksjef Ottar Dalsøren (Sparebanken Sogn og Fjordane/Finansforbundet)
- Direktør Sverre Dyrhaug (Finansnæringens Hovedorganisasjon)
- Seksjonssjef Kjersti Elvestad (Kredittilsynet)

- Økonomisk rådgiver Eystein Gjelsvik (Landsorganisasjonen i Norge)
- Advokat Arnhild Dordi Gjønnes (Næringslivets Hovedorganisasjon)
- Advokat Øivind Fegth Knutsen (Advokatfirmaet Fegth Knutsen & Co. DA)
- Avdelingsdirektør Øystein Løining (Finansdepartementet)
- Direktør Per Melsom, Oslo
- Rådgiver Anne Nesheim (Forbrukerrådet)
- Autorisert regnskapsfører Solveig Nordkvist (Handels- og Servicenæringens Hovedorganisasjon)
- Seniorrådgiver Astrid Nyberget (Konkurransetilsynet)
- Avdelingsdirektør Erling G. Rikheim (Finansdepartementet)
- Direktør Marius Ryel (Norges Bank)
- Generalsekretær Rolf A. Skomsvold (Norske Pensjonskassers Forening)
- Advokat Kristin Skrede (DnB NOR ASA)
- Seniorrådgiver Per Anders Stalheim (Barne- og likestillingsdepartementet)
- Tingrettsdommer Liv Synnøve Taraldsrød (Oslo Tingrett)
- Direktør Olav Vannebo (Finansnæringens Hovedorganisasjon)
- Seksjonssjef Bente Øverli (Forbrukerombudet).

Finansdepartementet har i *brev av 10. november 2006*, oppnevnt Direktør Marius Ryel, Norges Bank, Seksjonssjef Bente Øverli, Forbrukerombudet og Rådgiver Anne Nesheim, Forbrukerrådet til medlemmer i Banklovkommisjonen. I *brev av 10. november 2006* er medlemmene Bernt Nyhagen og Jo Gjedrem frittatt fra verv som medlem i Banklovkommisjonen.

Sekretariatet har, ved utarbeidelsen av denne utredningen, bestått av:

- Seniorrådgiver Lise Ljungmann, hovedsekretær.
- Seniorrådgiver Kristin Schjønsby.
- Bankrådgiver Kari Lærum.

Kapittel 1

Utredningsoppdraget

1.1 Banklovkommisjonens mandat

Finansdepartementet har i brev av 4. april 2006 bedt Banklovkommisjonen utarbeide utkast til lovbestemmelser om forbud mot provisjoner fra forsikringsselskapene til forsikringsmeglere. I brevet uttaler departementet følgende:

«Finansdepartementet ber Banklovkommisjonen om å utarbeide forslag til lovbestemmelser som setter forbud mot at forsikringsmeglere mottar provisjoner fra forsikringsselskapene. Departementet mener tilsvarende krav (når det gjelder slike provisjoner) bør gjelde for forsikringsmeglere som har meldt grenseoverskridende virksomhet eller etablert filial i Norge.

Bakgrunn for oppdraget

Kravet om meglers uavhengighet følger av lov om forsikringsformidling § 5-2, om regler for god meglerskikk:

«Et forsikringsmeglingsforetak skal drive virksomheten i henhold til god meglerskikk. Forsikringsmeglingsforetaket må ikke opptre på en måte som er egnet til å skape tvil om dets stilling som uavhengig mellomledd (...)

Forsikringsmeglingsforetaket kan ikke gjennom avtaler med forsikringsselskap eller på annen måte innrette seg slik at det kan påvirke forsikringsmeglingsforetakets uavhengighet som meglert.»

I den siste tiden har det vært reist tvil om forsikringsmeglernes uavhengighet på grunn av at de kan motta provisjoner fra forsikringsselskapene. Marianne Agdestein (AP) i finanskomiteen har uttalt til Aftenposten 20. februar 2006 følgende om forsikringsmeglere:

«Det er et opplagt problem hvem som skal betale provisjon til megleren. Det som er sunt og rett er at kunden selv betaler, slik at meglern fremstår reelt som uavhengig når man anbefaler en leverandør av en forsikringsordning.»

I brev til statsråden 21. november 2006 skriver stortingsrepresentant Hagebakken:

«Ett forhold som fungerer lite tilfredsstilende er at kommunene i mange tilfeller bruker

det samme firmaet som både rådgiver og meglér i forbindelse med flytting av pensjoner. Systemet er slik at det ikke er kunden, men det selskapet som blir valgt som betaler provisjon til megleren.»

For å hindre at det reises tvil om meglers uavhengige rolle (som utspillene fra Agdestein og Hagebakken er eksempler på) ber departementet Banklovkommisjonen om å utarbeide lovforlag som innebærer et absolutt forbud mot provisjoner fra forsikringsselskap til forsikringsmeglere.

Departementet gjør oppmerksom på at Danmark i desember 2005 hadde et lovforlag oppet til førstegangs behandling i Folketinget. Lovforslaget inneholder forbud mot at forsikringsmeglere kan motta provisjoner fra de danske forsikringsselskapene og filialer av utenlandske forsikringsselskaper. Kunden og forsikringsmegleren skal avtale kundens betaling for forsikringsmeglerens ytelser.

Departementet ber om at Banklovkommisjonens forslag til lovendring oversendes departementet innen 31. oktober 2006.»

Finansdepartementet ga i brev av 13. oktober 2006 Banklovkommisjonen utsettelse av fristen til å levere utredningen til den 31. desember 2006.

1.2 Banklovkommisjonens arbeid

Banklovkommisjonen har i tilknytning til arbeidet med utredningen organisert sitt arbeid på samme måte som ved utarbeidelsen av flere av sine tidligere utredninger. For at Banklovkommisjonen skulle få et best mulig grunnlag for sin behandling og vurdering av utkast til lovbestemmelser, ble det forberedende arbeid overlatt til en arbeidsgruppe. Arbeidsgruppen var sammensatt av representanter fra Norske Forsikringsmeglers Forening, Sjøassurandørenes Centralforening, skade- og livsforsikringsselskapene samt Banklovkommisjonens leder og sekretariat.

Kapittel 2

Generelt om forsikringsmegling

2.1 Innledning

En forsikringsmegler representerer forsikringstaker og skal ivareta dennes interesser overfor forsikringsselskapet. I utgangspunktet kan enhver forsikringstaker bruke forsikringsmeglere, men det er i hovedsak store- og mellomstore bedrifter, samt kommuner og fylkeskommuner, som gjør bruk av forsikringsmeglernes tjenester fordi forsikringskontraktene i slike tilfelle gjerne er komplekse og har et stort omfang. Forsikringsmegleren skal i henhold til lov 10. juni 2005 nr. 41 om forsikringsformidling § 5-2 opprette uavhengig av forsikringsselskapene, se utdrag fra loven i vedlegg 1. Det er gitt en nærmere beskrivelse av hva kravet til uavhengighet innebærer nedenfor i avsnitt 3.4.

Forsikringsmeglernes hovedoppgave består i å kartlegge oppdragsgivers forsikringsbehov. Forsikringsmeglere vil deretter innhente anbud fra forsikringsselskapene i markedet, og på bakgrunn av en analyse av de tilbudene som mottas, gi oppdragsgiver råd med hensyn til valg av forsikringsløsning.

Forsikringsmeglertakene retter sin virksomhet mot hele forsikringsmarkedet. For det første tilbys rådgivning og megling av alle typer skadeforsikring. Forsikringsmeglere tilbyr også tjenester innenfor livs- og pensjonsforsikring. En rekke forsikringsmeglertak har videre spesialisert seg innenfor sjø- og energiforsikring. Forsikringsmeglernes virksomhet innenfor de ulike bransjene beskrives nedenfor i avsnitt 2.4.

Forsikringsmeglene meglet i 2005 et premievolum på 13,9 milliarder kroner, hvorav landbasert skadeforsikring utgjorde 37,8 prosent, livs- og pensjonsforsikring 30,4 prosent og sjø-, luft- og energiforsikring 31,8 prosent. I 2004 meglet forsikringsmeglene et premievolum på i overkant av 14,3 milliarder kroner. Dette representerte en svak økning fra 2003 hvor meglet premie utgjorde 14,2 milliarder kroner. Det tilsvarende tallet for 2002 var 12,9 milliarder kroner.

Forsikringsmeglingsvirksomhet er regulert i lov 10. juni 2005 nr. 41 om forsikringsformidling. Enkelte av lovens sentrale bestemmelser beskrives nærmere i kapittel 3 nedenfor.

2.2 Kort om provisjonssystemet for forsikringsmeglere

Tradisjonelt har forsikringsmeglere mottatt godtgjørelse i form av provisjoner fra forsikringsselskapene. Innenfor skadeforsikring har provisjonen bestått av en nærmere avtalt prosentsats av premien. Denne prosentsatsen har variert fra produkt til produkt. I livsforsikring har provisjonen bestått av en prosentsats av de beregningsmessige kostnadene som ligger til grunn for premieberegningen.

Prisen for meglertjenesten har blitt avtalt mellom forsikringsmeglere og selskapene, og selskapene har betalt forsikringsmeglere. Oppdragsgiver/kunden har verken avtalt prisen på tjenesten eller betalt forsikringsmeglere. I henhold til forskrift til forsikringsformidlingsloven § 3-1 skal forsikringsformidlere imidlertid gi kunden informasjon om størrelsen på provisjon og/eller annen godtgjørelse som forsikringsformidlingsforetaket mottar fra forsikringsgiveren, og kostnadene ved bruk av forsikringsmeglere skal derfor ha vært synlige for kunden (bedriften/kommunen). Kostnadene har vært betraktet som en del av forsikringsselskapets generelle kostnader og har i noen grad blitt fordelt på alle kundene uavhengig av om kunden har brukt forsikringsmeglere eller ikke.

I det norske forsikringsmarkedet har forsikringsselskapene hatt innvendinger til provisjonssystemet, blant annet har det blitt påpekt at den som bestiller og benytter en tjeneste også bør betale for den. Som en følge av dette ble det høsten 2003 iverksatt en bransjenorm i regi av Finansnæringens Hovedorganisasjon (FNH) for godtgjørelse til forsikringsmeglere innenfor skadeforsikring og gruppeliv som fastsetter at det ikke er forsikringsselskapene som skal betale for meglertjenesten, se avsnitt 5.2. De fleste skadeforsikringsselskaper har gått over til bransjenormens system. Enkelte forsikringsselskaper som i hovedsak opererer i det internasjonale markedet og enkelte andre bransjeorienterte selskaper betaler imidlertid fortsatt provisjon til forsikringsmeglere. Også innenfor livsforsikring er det vedtatt en bransjenorm for godtgjørelse til forsikringsmeglere. Denne bransjenormen har ikke trådt i kraft. Det er videre foretatt en teknisk samordning

av bransjenormene. Bransjenormene er beskrevet nærmere nedenfor i kapittel 5. Internasjonalt er provisjoner fra forsikringsselskapene til forsikringsmeglerne et innarbeidet system. Det er kun innenfor Norden at man har jobbet med og til dels innført systemer for annen godtgjørelse til forsikringsmeglerne.

Et forbud mot at forsikringsmeglerne mottar provisjoner fra forsikringsselskapene, vil innebære at det er oppdragsgiver og forsikringsmegleren som skal avtale hvor mye megleren skal ha i betaling for de tjenestene megleren skal utføre for oppdragsgiver og at betaling skal skje fra oppdragsgiver direkte til forsikringsmegler.

2.3 Kort om reglene for anbud

Oppdragsgiver som er omfattet lov av 16. juli 1999 nr. 69 om offentlige anskaffelser vil måtte følge reglene i denne loven både i forhold til valg av forsikringsmegler og i forhold til inngåelse av avtale med forsikringsselskap. Slike oppdragsgivere vil således være underlagt regelverket for offentlige anskaffelser både ved anskaffelsen av meglertjenesten, og ved innhenting av anbud fra forsikringselskapene i markedet.

Hvorvidt en oppdragsgiver har plikt til å bruke anbud følger av lovens §§ 2 og 3. Det fremgår at loven gjelder når offentlige virksomheter bestiller varer og tjenester. Hvilken anskaffelsesprosedyre som må følges avhenger av kontraktens verdi, jf. forskrift 7. april 2006 nr. 402 §§ 2-1 og 2-2. Dersom anskaffelsens verdi er under 500 000 kroner vil forskriftens § 3-1 som fastsetter de grunnleggende kravene for offentlige anskaffelser legge føringer for tildeling av kontrakt. Det betyr at offentlig oppdragsgiver ikke kan tildele oppdrag til en forsikringsmegler uten en form for konkurranse.

I henhold til lovens § 5 skal alle offentlige anskaffelser så langt det er mulig baseres på konkurranse og likebehandling mellom leverandører. Utvelgelse av anbydere og tildeling av kontrakter skal skje på grunnlag av objektive og ikke-diskriminerende kriterier, og oppdragsgiver skal sikre at hensynet til forutberegnelighet, gjennomsiktighet og etterprøvbarhet ivaretas gjennom anskaffelsesprosessen.

2.4 Beskrivelse av forsikringsmeglingsvirksomheten

2.4.1 Innledning

På bakgrunn av at markedet for henholdsvis skadeforsikring, livs- og pensjonsforsikring samt sjø-

og energiforsikring er svært forskjellig vil også forsikringsmeglerens oppgaver variere avhengig av hvilket forsikringsmarked megleren opererer i. I dette avsnittet gis en beskrivelse av forsikringsmeglerens rolle i de ulike forsikringsmarkedene. Beskrivelsen er gitt på bakgrunn av innspill fra Norske Forsikringsmegleres Forening (Forsikringsmeglerne).

2.4.2 Skadeforsikring

Markedet for skadeforsikring er delt inn i produktområdene ting/eiendom/avbrudd, auto, transport, fiskeoppdrett, ansvar og personskade (eksklusiv gruppelivsforsikring og helseforsikring). Selv om gruppeliv er et livprodukt, har de fleste skadeforsikringsselskapene konsesjon til å selge gruppelivsprodukter og en stor andel av gruppelivsporteføljen er tegnet av skadeforsikringsselskapene. Helseforsikringsprodukter er nisjeprodukter som er relativt nye i det norske markedet og tilbys i en del tilfeller av forsikringsselskap som har spesialisert seg kun på dette forretningsområdet. Slike produkter skiller seg fra tradisjonelle forsikringsprodukter ved at man får tilgang til private helsetjenester i stedet for en økonomisk kompensasjon etter skade. Det er altså samarbeidspartnere til forsikringsselskapene som leverer selve produktet.

De største skadeforsikringsselskapene er Vesta Forsikring, Gjensidige Forsikring, If Skadeforsikring og SpareBank 1 Forsikring. I tillegg finnes en del bransjeorienterte selskaper og nye aktører i markedet. Disse aktørene baserer seg i stor grad på ekstern distribusjon og forsikringsmeglerne er viktigste distributør av deres forsikringsprodukter. Det er vanlig praksis at forsikringsselskapene segmenterer kundene i ulike markedsområder, for eksempel privatkunder, små og mellomstore bedrifter, industri og storkunder samt kjeder og foreninger. Privatkunder og små bedriftskunder bruker i liten grad forsikringsmegler ved kjøp av forsikringsprodukter.

Forsikringsmeglerne utfører først og fremst tjenester for forsikringskunden. Dette er ofte tjenester som forsikringsselskapene ellers måtte ha utført. I enkelte tilfeller utfører forsikringsmeglerne også tjenester for forsikringsselskapet som ikke har relasjon til et konkret kundeforhold, se nedenfor kapittel 10. Hvor mye forsikringsmegleren gjør for forsikringskunden vil variere fra oppdrag til oppdrag, og også fra megler til megler idet enkelte mindre forsikringsmeglerforetak kun utfører oppgaver som tradisjonelt har vært ansett som forsikringsmeglerens basisoppgaver. Disse oppgavene består i å kartlegge kundens forsikringsbe-

hov (besiktigelse, risiko mv.), utarbeide anbuds dokumenter og innhente anbud fra forsikringsselskapene. Videre består oppgavene i å vurdere anbudene, forhandle om premie og vilkår på vegne av kunden, og gi kunden råd med hensyn til valg av forsikringsløsning. Forsikringsmegleren bistår også kunden ved inngåelse av forsikringsavtalen og har ellers en løpende oppfølging med hensyn til vedlikehold og fornyelse av avtalen. I tillegg til disse basisoppgavene utarbeider forsikringsmegleren vanligvis en totaloversikt over kundens forsikringer som kan være plassert i flere skadeforsikringsselskaper. Det er også vanlig at forsikringsmegleren overvåker markedet, og gir kunden informasjon om andre tilbydere. Tjenester som forsikringsmeglerne gjør i tillegg til dette, er gjerne av en slik karakter at de må avtales særskilt med kunden. Megleren kan for eksempel utarbeide statistikker (premie og skade) over den totale forsikringsporteføljen, årlege budsjetter for den totale forsikringsporteføljen og oversikter over premie som skal lønnsinnberettes. Noen få meglere har også ansvaret for poliseproduksjon. Når det gjelder tjenester ellers kan nevnes behovsanalyser og risikokartlegging, revisjon av forsikringsavtaler, dekninger og premier, samt rådgivning og daglig oppfølging av spørsmål fra foretaket og medlemmene om forsikringene. Forsikringsmegleren holder i noen tilfeller informasjonsmøter for foretaket og utarbeider informasjonsbrosyrer til ansatte i foretaket. Videre er det vanlig at forsikringsmegleren bistår kunden i skadesaker. Tjenester forsikringsmegleren utfører for forsikringsselskapet som ikke har relasjon til et konkret kundeforhold kan for eksempel være bistand i produktutvikling og vilkårsarbeid, og markedsføring av forsikrings selskapenes produkter.

De fleste skadeforsikringsselskapene i det norske markedet har gått over til nettopremier, eller såkalte meglerrassisterte premier (MAP), se kapittel 5. I slike tilfeller er det kunden som betaler megleren, eksempelvis i form av fast pris, eventuelt i kombinasjon med honorar for tilleggstjenester, timepris, eller en fast sats i forhold til premievolum. Skadeforsikringsselskaper som i hovedsak opererer i det internasjonale markedet samt enkelte andre bransjeorienterte selskaper tilbyr i noen tilfeller fortsatt bruttopremie og provisjon til megleren.

2.4.3 Livs- og pensjonsforsikring

Forsikringsmegling innenfor tjenestepensjonsforsikring har tradisjoner tilbake til omkring 1990. Dette skyldes primært at flytteretten ble innført i

1990. Forsikringsmeglerne opplyser at det forventes at meglet premieandel innen ytelsesbasert tjenestepensjon vil stige når de nye virksomhetsreglene innføres. Årsaken til dette er at det blir større konkurranse mellom livselskapene når risikopremier og omkostningspremier i større grad konkurranseutsettes. En annen årsak er at fleksibiliteten gjennom de nye virksomhetsreglene vil bidra til økt behov for og etterspørsel etter rådgiver/megler.

Forsikringsmegling innenfor tjenestepensjonsforsikring tilbys primært til mellomstore og større foretak i privat og offentlig sektor. Årsaken til dette oppgis å være at det ikke vil være lønnsomt for forsikringsmeglerne å tilby tjenester til mindre foretak og til privatmarkedet (individuelle forsikringer).

Markedet for tjenestepensjonsforsikring er delt inn i produktområdene ytelsesbasert og innskuddsbasert tjenestepensjon. Det er i hovedsak livsforsikringsselskapene Vital Forsikring, Storebrand Livsforsikring, KLP og Nordea Liv som tilbyr ytelsesbasert tjenestepensjon, mens det er Vital Forsikring, Storebrand Livsforsikring, Nordea Liv og Sparebank 1 Livsforsikring som tilbyr det alt vesentligste innenfor innskuddsbasert tjenestepensjon.

Forsikringsmeglernes hovedoppgaver består i å kartlegge oppdragsgivers forsikringsbehov, utarbeide anbudsmateriell og gjennomføre anbuddet, og forhandle om premie på vegne av kunden. Dette gjelder foreløpig kun tilknyttede risikoytelser til innskuddsbaserte pensjonsordninger fordi forsikringsselskapene plasserer disse kontraktene i ulike risikoklasser ut i fra hvilke virksomhet forsikringstakeren driver og hvilke helse-, miljø- og sikkerhetstiltak som er satt i verk i virksomheten. Plasseringen i ulike risikoklasser gir rom for forhandlinger med forsikringsselskapet i motsetning til der de bruker en felles premietariff for alle sine kunder. I tilfeller med felles premietariff for en forsikringsrisiko, vil meglerne har mer begrensed muligheter til å påvirke premietariffen. Deretter gir forsikringsmegleren kunden råd med hensyn til valg av forsikringsløsning. Noen få forsikringsme glere tilbyr beregning av pensjonskostnader og pensjonsforpliktelser etter NRS 6 (Norsk regnskapsstandard) og IAS 19 (International accounting standard), samt administrasjon av usikrede driftspensjonsavtaler. I løpet av året overvåker forsikringsmegleren markedet, og informerer kunden om andre tilbydere. Forsikringsmegleren utfører også andre oppgaver som for eksempel behovsanalyser og tilpasninger til rammebetingelser, og informasjon om endringer i rammebetingelser.

Oppgavene kan også være knyttet til revisjon av pensjonsavtaler, pensjonsytelser og hovedforfall, samt revisjon av kontoutskriften ("årsregnskapet" for pensjonsordningen). Oppgaver ellers kan være rådgivning og daglig oppfølging av spørsmål fra foretaket og medlemmene om pensjonsordningen, og rådgivning om Avtalefestet pensjon og om førtidspensjonerings- og lederavtaler. Forsikringsmegleren kan videre avholde informasjonsmøter eller utarbeider informasjonsbrosyrer til ansatte i foretaket. Enkelte forsikringsmeglerne deltar på møter i styringsgruppen.

Det har ikke vært vanlig at det foreligger en skriftlig avtale mellom livsforsikringsselskapet og forsikringsmegleren, men det er utarbeidet en praksis med hensyn til hvilke tjenester megler skal utføre. Mellom kunden og forsikringsmegleren utarbeides det alltid en skriftlig avtale som gir megleren fullmakt til å representere kunden i markedet.

Tradisjonelt har forsikringsmeglerne mottatt provisjoner fra livselskapene. Enkelte meglere fakturerer nå kunden for utførte tjenester. Det antas at dette foreløpig bare gjelder noen kontrakter, og at provisjon fremdeles er den mest brukte modellen for honorering. Når megler fakturerer kunden vil megler overføre provisjonen fra livselskapet til kunden.

Tradisjonelt har provisjon til megler vært beregnet ut fra de beregningsmessige omkostningene som livselskapet belaster kunden ved premieforfall. Disse omkostningene består primært av omkostninger for aktive medlemmer etter en degressiv skala, omkostninger for forvaltning av premiereserven for aktive medlemmer (degressive) og en fast kontraktskostnad. Det oppgis at meglers provisjon utgjør ca 40 prosent av disse kostnadene. Livselskapene dekker omkostninger for pensjonister og pensjonistreserve etterskuddsvis pr. 13.12. ved belastning av administrasjonsreserven. Videre belaster livselskapene omkostninger for forvaltning av premiefond og tilleggsavsetninger gjennom kontoføringen. Megler mottar ikke provisjon av disse omkostningselementene.

Megler mottar heller ikke provisjon av administrasjonsresultatet. Provisjon vil utgjøre ca 25-35 prosent av de totale omkostningene, avhengig av forholdet mellom aktiv bestand og pensjonister i en kontrakt. De totale omkostningene kan utgjøre ca 2-5 prosent av premien for mellomstore og større kontrakter. Meglers provisjon vil således utgjøre en svært lav andel av premien.

FNH vedtok i desember 2005 en ny bransjenorm for godtgjørelse til forsikringsmeglerne som innebærer at livselskapene ikke skal betale provisjon til forsikringsmeglerne, se avsnitt 5.3. Forsikringsmeglerne vil fakturere kundene for sine omkostninger, og livselskapene vil gi et fradrag i kundens omkostninger som tilsvarer redusert behov for bruk av egne ressurser i selskapet. Denne bransjenormen har ikke trådt i kraft.

2.4.4 Sjø- og energiforsikring

Markedet for sjøforsikring har tradisjonelt vært delt opp i kyst-/fiskefartøy (Nordsjøfart), og internasjonal havgående tonnasje, såkalt «bluewater»-forretning. Kundeadferd og markedssammensetning er svært forskjellig i de to segmentene. Når det gjelder kundeadferd og markedstilgang innenfor kystkasko ligger dette nær den som gjelder for det norske landbaserte skadeforsikringsmarkedet.

Forsikringsmeglerne opplyser at markedet for sjø- og energiforsikring har tilnærmet fri konkurranse og lave etableringshindringer til de ledende markedene i Europa, USA, og Asia. Som følge av dette har norske rederier i økende grad foretatt internasjonale avdekninger av sine forsikringsbehov, selv om man også har opprettholdt en sterk nasjonal deltagelse, oftest med et norsk skadehåndterende selskap, såkalt «Claims Leader». Det opplyses at norske rederier kjøper sjøforsikringer for anslagsvis 2,3 milliarder kroner årlig hvorav om lag 40 prosent i det norske sjøforsikringsmarkedet.

I tillegg kjøpes spesialtilpassede produkter som dekker ansvar og inntekstbortfall relatert til kontrakt eller prosjekt. Forsikringene som rederinæringen primært kjøper er angitt i tabell 2.1.

Tabell 2.1 Rederinæringen kjøper primært følgende forsikringer:

Kaskoforsikring:	Dekker fysisk skade på eller tap av skip
Kasko-interesse:	Dekker merkostnader som følge av totaltap av skip
Frakt-interesse:	Dekker inntektsbortfall i perioden etter totaltap av skip
Tidstap forsikring:	Dekker tapte inntekter ved skade på skip
Krigsforsikring:	Dekker skade og totaltap som følge av krig og terrorisme
Protection & Indemnity:	Dekker tredjemanns- og oljesølansvar i henhold til internasjonale konvensjoner med en beløpsgrense på USD 5,4 milliarder

Mens det norske sjøforsikringsmarkedet har et betydelig internasjonalt preg, har dette vært noe mindre innenfor energimarkedet. Gjennom oljemarkedet har imidlertid praksis fra sjøforsikringsmarkedet også fått innpass i energiforsikringsmarkedet. Kundene i energiforsikringsmarkedet kjøper primært forsikringsprodukter for å forsikre sine interesser i plattformer, installasjoner, innretninger og utstyr offshore/onshore i lete-, bygge- og driftsfasene, inklusive fjerning (etter endt bruk/livsløp). Dette gjelder følgende forsikringer:

- forsikring mot fysisk skade og totaltap,
- avbruddsforsikring,
- brønnkontrollsikring, inklusive dekning av foreurensningsansvar og reboringskostnader av brønner,
- ansvarsforsikring mot tredjemannsansvar og/eller Protection & Indemnity Insurance (P&I), og
- krigs- og terroristforsikring.

Mens det innenfor det norske non-marine markedet er vanlig at kunden dekker 100 prosent av sin polise i ett selskap, benytter kundene i marine- og energimarkedet, som følge av høye forsikringssummer og næringens internasjonale karakter, et stort antall assurandører spredd over flere internasjonale markeder som alle tegner en prosentvis andel av dekningen. Innenfor hver dekning opereres det med forskjellige prisnivåer og til dels avvirkende vilkår for den enkelte assurandør. Dette medfører at det er behov for å samordne dekningsene, og administrere pengestrømmene og forsikringsdokumentene.

En annen følge av at markedet har tilnærmet fri konkurranse er at norske sjøforsikringsselskap har god tilgang til utenlandske kunder. Forsikringsmeglerne opplyser at gjennom internasjonaliseringen av norsk shipping har det norske sjø- og energiforsikringsmarkedet i løpet av en 30 års periode blitt verdens nest største, og at norske selskap er godt posisjonert til å bli markedsleder, spesielt innenfor sjø. De norske sjøforsikringsselskapenes internasjonale ekspansjon kan ifølge det opplyste forklares med et godt tilpasset produkt basert på produktutvikling i samspill med norske rederier, samt at det norske meglermiljøet har bygget bro mellom internasjonale kunder og de norske selskapene. Det opplyses at om lag to tredeler av de norske sjøforsikringsselskapenes inntekter kommer fra internasjonale kunder.

Norge har to av verdens ledende sjøforsikringsselskap innenfor tingskade, henholdsvis Gard som er verdens største sjøkaskoforsikringsselskap (USD 204 mill. i omsetning i 2005) og Norwegian

Hull Club (USD 141 mill. i omsetning i 2005). I tillegg har Gard rederansvarsforsikringer (P&I-forsikringer) med en omsetning på USD 290 mill. i 2005 og er på dette området nest størst i verden. Gard har også befrakterforsikringer, forsikringer tilknyttet bygging av skip samt energiforsikringer. Skuld hadde en omsetning på USD 153 mill. og er det åttende største selskapet i verden innenfor P&I-segmentet. Det har også funnet sted nyetable-ringer i de senere år (Gerling, NEMI og Bluewater), primært innenfor kaskoforsikringer, og i henhold til opplysninger fra Forsikringsmeglerne velger internasjonalt opererende forsikringsselskaper å legge sitt kompetansesenter for sjø- og energi til sin norske filial.

Av det norske sjøforsikringsmarkedets premieinntekter er mer enn to tredeler meglet forretning, hvorav halvparten av norske forsikringsmeglerne. Innenfor ansvarsforsikring – som er tegnet gjennom gjensidige foreninger der kunden er medlem – er ca 50 prosent av forretningen tegnet gjennom meglér, mens innenfor de øvrige selskapene er mellom 80 og 90 prosent meglerhåndert. Særlig for nyetablerte selskaper er forsikringsmeglerne en viktig distributør, tilnærmet 100 prosent av NEMI og Bluewaters inntekt er meglerhåndert forretning. Men også i de etablerte selskapene går den vesentligste del av forretningen via meglér, eksempelvis var 90 prosent av totalomsetning til Gard meglet forretning i 2005, hvorav 47 prosent av norske meglere.

Forsikringsmegleren foretar først en analyse av oppdragsgivers forsikringsbehov, utformer anbudsmaterialet og forbereder de tekniske detaljer i forbindelse med innhenting av anbud. Det vil deretter bli foretatt en anbudshåndtering og forhandling, og simulering av forskjellige dekningsalternativer. I forbindelse med inngåelsen av avtalen utstedes panthaverbekrefstelse (Certificate of Insurance) til kundens panthavere og det innkreves premie i forbindelse med hoveddekningene. Det er også ofte forsikringsmeglers oppgave å innkre tilleggspremier i forbindelse med reiser utenfor dekningsområdet, reiser i krigsrisiko områder, eller for andre operasjoner som fordrer tilleggspremie. Forsikringsmegleren vil videre foreta en avregning og distribusjon i henhold til individuell deltagelse på de forskjellige dekningene til assurandører i og utenfor det norske markedet, og innhente relevante sertifikater som er nødvendige for at kunden skal kunne seile; såkalt Certificate of Financial Responsibility, Blue Card. I tillegg utformer forsikringsmegleren statistikk som grunnlag for påfølgende fornyelser. Forsikringsmegleren kan også ha ansvar for å bistå kunden i forbindelse

med havari herunder ansvar for utarbeidelse og kvalitetskontroll av materiale som skal til assurandør eller annen part i havariet, og avhengig av avtale med assurandør, oppnevning av bergnings-selskap. Forsikringsmegleren vil i forbindelse med den løpende deltagelse i havariforløpet innhente nødvendige godkjennelser slik at situasjonen ombord i skipet kommer under kontroll og bergning/reparasjon kan finne sted. Andre oppgaver forsikringsmegleren kan ha er rådgivning i forbindelse med reparasjonsanbud, og rådgivning hva gjelder konsekvenser for forsikringsdekningen samt innhenting av nødvendige garantier i forhold til tredjemann slik at skipet unngår arrest. Det er videre forsikringsmeglerens oppgave å utforme Claims Advice til assurandørene, og forhandle med Claims Leader om oppgjøret. Til slutt nevnes oppgaver relatert til innkreving av akonto og betalinger fra deltagende assurandører til verksted, kunde eller panthaver avhengig av Loss Payable

Clause, dvs. klausuler som regulerer hvem som har prioritet som mottaker av skadeoppgjør.

Innenfor det norske sjøforsikringsmarkedet opererer det utenlandsbaserte meglere i tillegg til meglere etablert i Norge. Det alt vesentlige av denne virksomheten skjer gjennom grenseoverskridende virksomhet og ikke gjennom filialetableringer i Norge. Disse utgjør både en konkurransefaktor og et supplement i forsikringsmeglermarkedet.

Innenfor sjø- og energimarkedet har prising av meglertjenester vært basert på en prosent av den premien som kunden betaler (om lag 5 til 7,5 prosent). Kun i et fåtall tilfeller vil det foreligge en kontrakt mellom forsikringsmegleren og kunden, og bransjekutymen har vært at meglertjenester betales som en del av forsikringstransaksjonen. Innenfor sjømarkedet har provisjoner vært enerådende, mens det innenfor energimarkedet har vært mer vanlig å bruke «fee» etter en avtale som regulerer meglers innsats.

Kapittel 3

Gjeldende regler om forsikringsmegling

3.1 Lov om forsikringsformidling

Forsikringsmeglingsvirksomhet er regulert i lov 10. juni 2005 nr. 41 om forsikringsformidling, samt forskrift 24. november 2005 nr. 1421 gitt med hjemmel i loven, se utdrag fra loven og forskriften i vedlegg 1 og 2. Loven med tilhørende forskrift trådte i kraft 1. januar 2006. Loven erstattet tidligere forskrift 24. november 1995 nr. 923 om forsikringsmegling fastsatt med hjemmel i forsikringsvirksomhetsloven § 2-4. (Utdrag av loven samt forskriften er inntatt i vedlegg 1 og 2.)

Loven gjennomfører Europaparlaments- og rådsdirektiv 2002/92/EF av 9. desember 2002 om forsikringsformidling i norsk rett, se utdrag fra direktivet i vedlegg 3. Formålet med direktivet er for det første å styrke aktørenes mulighet til å benytte seg av reglene om etableringsadgang og adgang til å yte tjenester i det indre marked. Dette søkes oppnådd ved en samordning av nasjonale bestemmelser om faglige krav til og registrering av personer som utøver forsikringsmegling. En samordning av disse reglene skal også bidra til å ivaretata kundenes behov ved avtaler om forsikringsmegling, slik at forbrukervernet på dette området forbedres. Til slutt innebærer direktivet et krav om likebehandling av ulike typer personer og institusjoner som utøver forsikringsmegling, se Ot.prp. nr. 55 (2004-2005) om forsikringsformidling avsnitt 2.2. (Utdrag av direktivet er inntatt i vedlegg 3.)

3.2 Virkeområde

I henhold til forsikringsformidlingsloven § 1-1 gjelder loven formidling av direkte forsikring og gjenforsikring. Lovens § 1-2 nr. 1 definerer *forsikringsformidling* som ervervsmessig virksomhet som består i å legge frem, foreslå eller utføre annet forberedende arbeid i forbindelse med inngåelse av forsikringsavtaler, eller å inngå slike avtaler, eller å bistå ved forvaltningen og gjennomføringen av slike avtaler, særlig i forbindelse med et skadetilfelle.

Forsikringsmegling er ifølge § 1-2 nr. 2 forsikringsformidlingsvirksomhet som består i å gi kunden råd ut fra en analyse av et så stort antall av de på markedet disponible forsikringsløsninger som mulig, eller virksomhet som består i å presentere kunden for forsikringsløsninger fra et eller flere forsikringsselskaper, uten at det er inngått uttrykkelig avtale med forsikringsselskapene om dette. Etter § 1-2 nr. 3 er *gjenforsikringsmegling* forsikringsformidlingsvirksomhet som består i å gi et forsikringsselskap råd i forbindelse med inngåelse av gjenforsikringsavtaler ut fra en analyse av et så stort antall av de på markedet disponible forsikringsløsninger som mulig, eller virksomhet som består i å presentere forsikringsselskapet for forsikringsløsninger fra et eller flere gjenforsikringsselskaper, uten at det er inngått uttrykkelig avtale med gjenforsikringsselskapene om dette. *Forsikringsagentvirksomhet* er i henhold til lovens § 1-2 nr. 4 forsikringsformidlingsvirksomhet som består i å tilby forsikringsprodukter for og på vegne av et eller flere forsikringsselskap.

Tidligere forskrift 24. november 1995 nr. 923 om forsikringsmegling hadde ingen definisjon av forsikringsmegling, men i praksis ble det lagt til grunn at en virksomhet drev forsikringsmeglingsvirksomhet dersom virksomheten besto av følgende, se Ot.prp. nr. 55 (2004-2005) avsnitt 3.2.1:

- «– kartlegging av forsikringsbehov for oppdragsgiver
- innhenting av tilbud fra markedets forsikringsgivere
- analyse av tilbudene og rådgivning til oppdragsgiver med hensyn til valg av forsikringsselskap
- bistand i kontraktinngåelsen mellom oppdragsgiver og forsikringsgiver, og
- oppfølging av forsikringsavtalene.

(...)

En person som ikke hadde noen formell kontakt med forsikringsselskapene utover eventuelt å innhente anbud fra selskapene og som begrenset rådgivningen for kunden til å lage et beslutningsgrunnlag ved valg av forsikringsselskap og forsikringsløsning var ansett for å være rådgiver, og var ikke registreringspliktig som forsikringsmegler.»

Forsikringsformidlingsloven omfatter således langt flere aktører enn den tidligere forsikringsmeglingsforskriften. I tillegg til de aktørene som tidligere ble regnet som forsikringsmeglere omfatter loven forsikringsrådgivere, gjenforsikringsmeglere og ulike typer forsikringssagenter. Det kan imidlertid tenkes rådgivning i tilknytning til forsikringsmessige spørsmål som ikke anses som forsikringsformidling. Fra Ot.prp. nr. 55 (2004-2005) avsnitt 3.2.5 siteres:

«Generell rådgivning om håndtering av risiko, herunder om det bør velges forsikringsløsning, omfattes ikke. For eksempel vil en vurdering av behovet for å opprette en pensjonsforsikring, eller vurderinger om en kunde bør opprette en pensjonskasse eller tjenestepensjonsforsikring i et forsikringsselskap, ikke omfattes, da dette ikke gjelder rådgivning knyttet til spørsmål om inngåelse av forsikringsavtale.»

Det er Kredittilsynet som i tvilstilfelle avgjør om en virksomhet driver forsikringsformidling, se forsikringsformidlingsloven § 1-1 siste ledd.

Banklovkommisjonen legger til grunn at forsikringsformidling som drives av forsikringsmegleforetak også omfatter inngåelse av avtale med et forsikringsselskap på vegne av kunden.

innrette seg slik at det kan påvirke forsikringsmegleforetakets uavhengighet som megler, jf. første og tredje ledd.

Bestemmelsen viderefører med noen tilpasninger tidligere regler om god meglerskikk i forsikringsmeglingsforskriften, men må også ses i sammenheng med direktiv om forsikringsformidling artikkel 12 nr. 1 annet ledd alternativ i) til iii) som fastsetter at forsikringsformidleren, i forbindelse med en avtale som tilbys skal meddele kunden hvorvidt:

- «i) he gives advice based on the obligation in paragraph 2 to provide a fair analysis, or
- ii) he is under a contractual obligation to conduct insurance mediation business exclusively with one or more insurance undertakings. In that case, he shall, at the customer's request provide the names of those insurance undertakings, or
- iii) he is not under a contractual obligation to conduct insurance mediation business exclusively with one or more insurance undertakings and does not give advice based on the obligation in paragraph 2 to provide a fair analysis. In that case, he shall, at the costumer's request provide the names of those insurance undertakings with which he may and does conduct business.»

Nr. 2 lyder:

«When the insurance intermediary informs the costumer that he gives his advice on the basis of a fair analysis, he is obliged to give that advice on the basis of an analysis of a sufficiently large number of insurance contracts available in the market, to enable him to make a recommendation, in accordance with professional criteria, regarding which contract would be adequate to meet the costumer's needs.»

Det følger av lovens § 5-2 at forsikringsmegleren skal oppdre som kundens uavhengige rådgiver, i den forstand at megleren ikke skal være avtalemessig forpliktet til å drive forsikringsmegling utekkekende med ett eller flere selskap. Det er imidlertid ikke nødvendig at megleren gir råd på grunnlag av analyse av et stort antall forsikringsavtaler. En forsikringsmegler kan også gi råd på basis av tilbud fra ett selskap, så lenge han ikke er avtalemessig bundet til å gi tilbud fra dette selskapet. Forsikringsmegleren vil likevel være engasjert av oppdragsgiver og skal ivareta oppdragsgiverens interesser, se Ot.prp. nr. 55 (2004-2005) avsnitt 3.2.5.

I henhold til forsikringsformidlingsloven § 5-4 skal en forsikringsmegler i forbindelse med inngåelse av en forsikringsavtale, og ved endring eller

3.3 Provisjon/godtgjørelse

Forsikringsformidlingsloven med tilhørende forskrift regulerer ikke hvordan forsikringsmegler skal godtgjøres, men ifølge forskriftens § 3-1 skal forsikringsformidlere gi kunden informasjon om størrelsen på provisjon og/eller annen godtgjørelse som forsikringsformidlingsforetaket mottar fra forsikringssgiveren i tilknytning til inngåelsen av avtale om angeldende forsikring, og/eller størrelsen på den provisjon eller annet vederlag som forsikringsformidlingsforetaket vil kreve fra oppdragsgiver. Tidligere forskrift om forsikringsmegling hadde en tilsvarende bestemmelse. Bestemmelsen bygger således på en forutsetning om at forsikringsmeglere kan motta godtgjørelse i form av provisjoner fra forsikringsselskapet.

3.4 Forsikringsmeglers uavhengighet

Forsikringsformidlingsloven § 5-2 fastsetter at et forsikringsmeglingsforetak ikke må oppdre på en måte som er egnet til å skape tvil om dets stilling som uavhengig mellomledd, og ikke gjennom avtaler med forsikringsselskap eller på annen måte kan

fornyelse av avtalen, minst gi kunden informasjon som fastsatt i forskrift gitt av departementet. Etter forskrift 9. desember 2005 nr. 1421 om forsikringsformidling § 3-1 første ledd nr. 3 skal forsikringsformidleren opplyse om han yter rådgivning på basis av en objektiv analyse. I så tilfelle er forsikringsformidleren forpliktet til å gi disse rådene på grunnlag av en analyse av et så stort antall forsikringsavtaler som er tilgjengelig på markedet at formidleren er i stand til å gi en anbefaling av hvilken forsikringsavtale som vil passe kundens behov, jf. forskriften § 3-1 annet ledd. Videre skal forsikringsformidleren informere kunden om blant annet størrelsen på provisjon og/eller annen godtgjørelse som forsikringsformidlingsforetaket mottar fra forsikringsgiveren i tilknytning til inngåelsen av avtale om angeldende forsikring, jf. § 3-1 første ledd nr. 4 bokstav a. Forsikringsformidleren skal også informere om forsikringsformidlingsforetaket har en direkte eller indirekte eierandel som utgjør mer enn 10 prosent av stemmeretten eller kapitalen i et forsikringsselskap (§ 3-1 første ledd nr. 5), eller om et forsikringsselskap, eller morselskapet til et forsikringsselskap, har en direkte eller indirekte eierandel som utgjør mer enn 10 prosent av forsikringsformidlingsforetakets stemmerett eller kapital (§ 3-1 første ledd nr. 6).

De nevnte bestemmelserne skal bidra til å sikre at kunden treffer sitt valg av forsikringsløsning på et velinformert grunnlag, og skal gjøre kunden oppmerksom på eventuelle bindinger mellom forsikringsmegleren og forsikringsselskapet. At forsikringsmegleren må informere kunden om størrelsen på provisjonen som megleren mottar fra forsikringsgiver forhindrer at forsikringsmegleren uten kundens vitende anbefaler forsikring fra det forsikringsselskapet som betaler mest i provisjon. Dersom forsikringsmeglerforetaket mottar atskiltig i provisjon fra et forsikringsselskap, kan dette ha betydning for meglers uavhengighet, og innvirke på kundens valg av meglér. Kravet om at forsikringsmegler må opplyse om eventuelle gjensidige eierinteresser gir kunden mulighet til å ta disse forholdene i betraktning i vurderingen av om forsikringsmegleren skal brukes som mellommann, se høringsnotat til forskrift til lov om forsikringsformidling datert 29. september 2005 avsnitt 3.

3.5 Utenlandske forsikringsmeglers virksomhet i Norge

I henhold til forsikringsformidlingsloven § 8-2 første ledd kan forsikringsmeglere som er registrert i

en annen EØS-stat starte virksomhet her i riket gjennom etablering av filial eller som grenseoverskridende virksomhet én måned etter at Kredittilsynet har mottatt melding fra tilsynsmyndigheten i selskapets hjemland om den planlagte virksomheten. Utenlandsk forsikringsformidlerforetak med hovedsete utenfor EØS-området kan etter særskilt tillatelse fra Kredittilsynet etablere filial her i riket, jf. § 8-2 tredje ledd. Det bemerkes at lovteksten bruker både «forsikringsmeglere» og «forsikringsformidlingsforetak».

Bestemmelsen har sin bakgrunn i direktiv om forsikringsformidling artikkel 3 nr. 5 hvor det fremgår at registrerte forsikringsformidlere skal kunne innlede og utøve forsikringsformidlingsvirksomhet innenfor Fellesskapet i henhold til bestemmelserne om filialetablering og grenseoverskridende virksomhet. Direktivet bygger således på et «single licence prinsipp» slik at forsikringsformidlerforetak som er registrert i ett medlemsland skal kunne etablere filial eller drive grensekryssende virksomhet uten å registreres i andre medlemsland.

Direktivet åpner for at medlemsstatene kan kreve at utenlandske forsikringsformidlingsforetak følger nasjonal lovgivning så lenge det garanteres likebehandling av alle personer som utøver eller som har tillatelse til å utøve forsikringsformidling på det nasjonale markedet. Fra direktivets artikkel 6 nr. 3 siteres:

«The competent authorities of the host Member State may take the necessary steps to ensure appropriate publication of the conditions under which, in the interest of the general good, the business concerned must be carried on in their territories.»

I høringsnotat datert 22. mars 2004 vedrørende gjennomføringen av Europaparlaments- og Rådsdirektiv 2002/92/EF om forsikringsformidling angis hvilke regler som bør gjelde for forsikringsmeglere som er registrert i andre EØS-land og som driver virksomhet i Norge. Reglene er begrunnet i såkalte allmenne hensyn. Fra høringsnotatet siteres (side 38):

«Nasjonale regler begrunnet i allmenne hensyn innebærer et unntak fra prinsippet om fri utveksling av varer og tjenester, og prinsippet skal derfor fortolkes restriktivt. EF-domstolen har oppstilt følgende kumulative vilkår for at en nasjonal regel skal oppfylle kravene til allmenne hensyn:

- reglene må ligge innenfor et område som ikke er blitt harmonisert
- reglene må forfølge et mål av allmenn interesse

- reglene må ikke være diskriminerende
- reglene må være objektivt nødvendige
- reglene må stå i rimelig forhold til det tilsiktede målet
- de allmenne hensyn må ikke være ivaretatt ved regler tjenesteyteren har i sitt hjemland.»

På denne bakgrunn er enkelte av bestemmelserne i forsikringsformidlingsloven gitt tilsvarende anvendelse for utenlandske forsikringsmeglerforetak. Dette gjelder blant annet reglene for god meglerskikk (§ 5-2), informasjonsbestemmelsen (§ 5-4), samt plikten for forsikringsmeglerforetak til på anmodning fra Kredittilsynet å gi opplysninger om virksomheten som tilsynet trenger for å føre tilsyn med foretaket (§ 5-7 annet ledd), jf. § 8-2

ørste ledd annet punktum. Finansdepartementet kan i henhold til tredje punktum gi nærmere regler om anvendelsen av nevnte lovbestemmelser på utenlandske virksomheter og kan gjøre unntak fra bestemmelsene dersom forsikringsmegleren er underlagt tilsvarende bestemmelser i henhold til hjemlandets lovgivning.

Som nevnt ovenfor i avsnitt 2.4.4 er det en del utenlandske forsikringsmeglere som opererer i Norge innenfor sjø- og energiforsikring, og da i det vesentlige gjennom grenseoverskridende virksomhet og ikke gjennom etablering av filial. Ut over dette er det lite innslag av utenlandske forsikringsmeglere i det norske forsikringsmarkedet i motsetning til utenlandske forsikringsselskap.

Kapittel 4

Forskrift til forsikringsloven § 2-5

I NOU 2001: 24 Ny forsikringslovgivning (Utredning nr. 7) foreslo Banklovkommisjonen blant annet et nytt system for pristariffer. Den nye pensjonslovgivningen åpnet for at virksomheten til ett og samme kollektivselskap kan omfatte pensjonsordninger med betydelige variasjoner, og det syntes derfor vanskelig å videreføre en ordning med produktbaserte premietariffer. Kommisjonen la til grunn at pristarffen vil måtte bygges opp etter en struktur som tar hensyn til de variasjoner i produktpakker som den nye pensjonslovgivningen åpner for, blant annet slik at det skiller mellom ulike risikoelementer, administrasjonskostnader, kapitalforvaltningskostnader, spareelementet hensett til selskapets risiko ved ulike forvaltningsformer, og selskapets fortjeneste mv., se Utredning nr. 7, avsnitt 7.2.1. Kommisjonen uttalte at en innenfor et slikt tariffsystem vil kunne oppnå en grad av gjennomsiktighet i prisen som vil legge forholdene til rette for konkurranse mellom selskapene. Dessuten vil et slikt system kunne motvirke urimelig forskjellsbehandling og kryssubsidiering mellom ulike deler av den samlede portefølje.

Banklovkommisjonen vurderte også livsforsikringsselskapenes praksis for godtgjørelse til forsikringsmeglerne. Kommisjonen påpekte at i den grad det må ventes at bruk av underleverandører, «outsourcing» og virksomhet som mellommann vil bli elementer av betydning i livselskapenes samlede virksomhet, vil spørsmål som knytter seg til slike forhold, også kunne trenge regulering. Fra avsnitt 4.3 siteres:

«Etter dagens praksis godtgjøres forsikringsmegleren gjennom løpende provisjoner fra forsikringsselskapene. Det typiske er at meglernes provisjon består av en nærmere avtalt prosentsats av de beregningsmessige kostnader som ligger til grunn for premieberegningen. Meglerens godtgjørelse fremgår ikke av kontoutskriften for en kollektiv forsikring. Bedriften får ingen tilleggsregning fra megleren, og kostnadene som følger av meglernes tjenesteyting er dermed ikke synlige for bedriften. I praksis blir disse kostnadene betraktet som en del av selskapets generelle kostnader og dermed fordelt over hele kundemassen uavhengig av om

den enkelte kunde har gjort bruk av meglertjenester eller ikke.

Dette systemet gir således bedriftene og omverdenen meget begrenset innsyn i kostnadselementer og kostnadsnivå, og innbyr - sett fra kundemassens side - til en skjev fordeling av kostnadene ved bruk av meglertjenester. Generelt sett kan systemet dessuten skape uheldige konkurranseforhold mellom selskapene og blant de ulike aktører innen rådgivning og distribusjon av kollektiv livsforsikring. Ut fra den rollen en forsikringsmegler har i forsikringsmarkedet ville det naturlige utgangspunkt være at den som gjør bruk av meglertjenester, også er den som må godtgjøre meglemen for det arbeid som denne utfører.»

Banklovkommisjonen viste til at rådgivning og mellommannstjenester knyttet til utforming og plassering av kollektiv livsforsikring består av arbeidsoppgaver hvis volum og omfang ikke er en del av produktleveransen i kollektiv livsforsikring, og at det da er naturlig at slike tjenester godtgjøres uavhengig av produktene. Godtgjørelse til forsikringsmegler engasjert av bedriften vil falle inn under denne kategorien. Det ble påpekt at slike kostnader ikke bør inkluderes i selskapets pristariffer, men - hvis selskapet fortsatt vil dekke slike provisjoner - fremgå som særskilte tillegg til disse. Det ble bemerket at hovedregelen imidlertid her som på andre områder bør være at ansvaret for omkostningene legges på oppdragsgiveren.

På denne bakgrunn foreslo *Banklovkommisjonen* blant annet følgende bestemmelse i utkast til lov om endringer i forsikringsvirksomhetsloven ny § 8a-7:

«Pristariffer for tjenester som inngår i selskapets produkter eller produktkombinasjoner skal skille mellom administrasjon av kollektivordningen og forvaltningen av kapitalen knyttet til den enkelte ordning. Meglerprovisjon dekket av selskapet skal inngå som særskilt tillegg til premien for den kontrakt provisjonen gjelder.»

Forslaget ble fulgt opp i forskrift 30. juni 2006 nr. 869 til forsikringsloven. Forskriftens § 2-5 tredje ledd hva gjelder meglerprovisjoner lyder:

«Provisjon til forsikringsformidler som dekkes av institusjonen, skal inngå som særskilt pristillegg for den kontrakt det gjelder.»

Bestemmelsen skal tre i kraft 1. januar 2008, jf. forskriftens § 13-2 som fastsetter at livsforsikrings-selskaper skal oppfylle kravene i forsikringsloven kapittel 9 og forskriften fra 1. januar 2008.

Kapittel 5

Bransjenorm for godtgjørelse til forsikringsmegler

5.1 Bakgrunnen for bransjenormen

De norske forsikringsselskapene har gitt uttrykk for at det er ønskelig å gå bort fra det systemet hvor forsikringsmeglerne mottar godtgjørelse i form av provisjoner fra forsikringsselskapene til et system hvor forsikringsmeglerne får godtgjørelse fra den som bestiller og benytter en meglertjeneste. Finansnæringens Hovedorganisasjon (FNH) sine bransjestyrer, henholdsvis Bransjestyre risiko og skade (BRS) og Bransjestyre sparing, liv og pensjon (BSLP) har på denne bakgrunn vedtatt bransjenormer for godtgjørelse til forsikringsmeglere innenfor skade- og livsforsikring som fastsetter at forsikringsselskapene ikke skal betale provisjon til forsikringsmeglerne. Bransjenormene er vedtatt i FNHs Hovedstyre hvor det sitter representanter fra forsikringsselskapene deriblant Gjensidige Forsikring, Storebrand, Vesta Forsikring, If Skadeforsikring og KLP. Bransjenormene beskrives i avsnittene nedenfor.

FNH har senere foretatt en teknisk samordning av bransjenormene. Bransjenormen beskrives nedenfor i avsnitt 5.4.

5.2 Bransjenorm for skadeforsikring

FNHs Bransjestyre risiko og skade (BRS) vedtok den 25. september 2002 en bransjenorm for godtgjørelse til forsikringsmeglere innenfor skadeforsikring med tilslutning fra FNHs Bransjestyre sparing, liv og pensjon (BSLP) for så vidt gjelder inkludering av gruppelivsforsikring. Bransjenormen ble vedtatt i FNHs Hovedstyre den 11. oktober 2002 og iverksatt 1. september 2003. FNH anbefaler at bransjenormen benyttes av selskaper som tilbyr direkte skadeforsikring unntatt sjø- og energiforsikring, samt selskaper som tilbyr gruppelivsforsikring.

Ifølge bransjenormen skal forsikringsselskapene ikke betale provisjon til forsikringsmeglerne. Det vises til at forsikringsmeglerne handler på oppdrag fra forsikringskundene og ivaretar kundenes interesser overfor forsikringsselskapene. Derfor bør også meglerne få sin godtgjørelse fra kundene.

Formålet med bransjenormen er således å endre praksisen for godtgjørelse til forsikringsmeglerne fra en situasjon hvor forsikringsselskapene betaler provisjon til forsikringsmeglerne til en situasjon hvor det er forsikringskjøperne som betaler meglerne for de tjenester som utføres. Derigjennom oppnås bedre samsvar med prinsippet om at den som bestiller og benytter en tjeneste også bør betale for den. Ifølge bransjenormen vil dette bidra til økt transparens i markedet, både i forsikringsmarkedet og i markedet for meglertjenester, og bedre muligheten for å kunne vurdere om tjenestens kvalitet står i forhold til dennes pris. Det anføres at dette igjen vil stimulere til økt konkurranse i markedet, og i tillegg legges forholdene til rette for en enklere kostnadskontroll og kostnadsfordeling i selskapene. Bransjenormen bidrar således til å tydeliggjøre den rollen som megleren har som rådgiver for kunden og understreker at megleren har en uavhengig stilling i forhold til forsikringsselskapet.

5.3 Bransjenorm for livsforsikring

FNHs Bransjestyre sparing, liv og pensjon (BSLP) vedtok den 9. desember 2005 en bransjenorm for godtgjørelse til forsikringsmeglere på livsiden. Innholdet i denne bransjenormen er basert på de samme prinsippene som på skadesiden, dvs. at meglér ikke lenger skal få provisjon av forsikringsselskapene, men få sin godtgjørelse fra kunden. Også denne bransjenormen skal således bidra til at det oppnås bedre samsvar med prinsippet om at den som bestiller og benytter en tjeneste også betaler for den. Når kunden velger å benytte seg av forsikringsmegler, vil forsikringsselskapet gi et fradrag i prisen som tilsvarer redusert behov for bruk av egne ressurser i selskapene. Livsforsikringsselskapene gjør et fradrag i kundens omkostninger. Dette fordi man i livsforsikring ikke regner omkostningsfradraget av premien, men av omkostningene. Bransjenormen skulle etter planen iverksettes den 1. januar 2007 med en implementeringsfrist på inntil 12 måneder.

5.4 Felles bransjenorm

Ny felles bransjenorm for godtgjørelse av forsikringsmegler er vedtatt av Bransjestyre sparing, liv og pensjon (BSLP) den 9. desember 2005 og av Bransjestyre risiko og skade (BRS) den 15. mars 2006. Bransjenormen anbefales benyttet av selskaper som leverer forsikringsprodukter i Norge, unntatt sjø- og energiforsikring.

Innholdet i denne bransjenormen er i hovedsak det samme som i normen fra 2002. Det følger av bransjenormens punkt 3 at et forsikringsselskap ikke skal betale provisjon til en forsikringsmegler som godtgjørelse for at megleren har bistått en forsikringstaker med å inngå eller videreføre en forsikringsavtale med forsikringsselskapet. Forsikringsselskapet tar betalt av kunden (forsikringstaker) for de tjenester som er lagt inn fra selskapets side i det produktet som forsikringsselskapet leverer til kunden (den forsikringsavtale som selskapet inngår med forsikringstakeren). Der kunden har valgt å benytte seg av en forsikringsmegler, omtales denne prisen som meglertjenestesum (MAP). For de tjenester som forsikringsmegleren leverer, krever megleren godtgjørelse fra kunden.

Når det gjelder avtaler mellom forsikringsselskap og forsikringsmegler siteres:

«Dette vil likevel ikke være til hinder for at det enkelte forsikringsselskap og den enkelte forsikringsmegler i tilknytning til et nærmere bestemt forsikringsforhold inngår en avtale om at megler skal avlaste selskapet for konkrete tjenester/funksjoner ut over det som megleren i alle fall må gjøre når han bistår kunden. For slike særskilt avtalte tjenester kan forsikringsselskapet betale en godtgjørelse til forsikringsmegleren. En slik avtale mellom forsikringsselskap og forsikringsmegler forutsetter at kunden informeres om arten og omfanget av arbeidet, samt om hvilken godtgjørelse som forsikringsmegleren mottar fra selskapet.»

Formålet med bransjenormen er å oppnå et bedre samsvar med prinsippet om at den som bestiller og benytter en tjeneste også bør betale for den. Ifølge bransjenormens punkt 1 vil dette bidra til økt transparens i markedet, både i forsikringsmarkedet og i markedet for meglertjenester, og bedre mulighet for å kunne vurdere om tjenestenes kvalitet står i forhold til pris. Det vises til at dette vil stimulere til økt konkurranse i markedet, og i tillegg legges forholdene til rette for en enklere kostnadskontroll og kostnadsfordeling i selskapene. Dette er de samme forhold som ble vektlagt ved vedtakelsen av bransjenormen for skadeforsikring i 2002, se ovenfor avsnitt 5.2.

Kapittel 6

Internasjonale forhold

6.1 EU/EØS-regelverket

Europaparlamets- og rådsdirektiv 2002/92/EF av 9. desember 2002 om forsikringsformidling har bestemmelser som skal sikre at det er klart for kunden om forsikringsmeglerforetaket kan betraktes som uavhengig rådgiver, eller om det foreligger bindinger i forhold til enkelte forsikringsselskaper som kan innvirke på valget mellom ulike leverandører, se foran avsnitt 3.4 samt utdrag fra direktivet i vedlegg 3. Forsikringsformidlingsloven § 5–2 fastsetter på denne bakgrunn at et forsikringsmeglingsforetak ikke må opptre på en måte som er egnert til å skape tvil om dets stilling som uavhengig mellomledd, og at foretaket ikke gjennom avtaler med forsikringsselskap eller på annen måte kan innrette seg slik at det kan påvirke forsikringsmeglerforetakets uavhengighet som megler.

Med utgangspunkt i direktivets bestemmelser er det i dansk og finsk lovgivning innført forbud mot at forsikringsmeglere mottar provisjon eller annet vederlag fra det forsikringsselskap som overtar den forsikring kundens oppdrag omfatter. Sverige har ikke innført et slikt forbud, og Banklokkommisjonen er heller ikke kjent med at noen andre land i EU har innført lovforbud mot meglerprovisjoner i forsikring. Forbuddet slik det er utført i Danmark og Finland beskrives i avsnittene nedenfor (se nedenfor avsnitt 6.2 og 6.3).

Direktivet om forsikringsformidling regulerer ikke forsikringsmeglernes avlønning. I forarbeidene til en dansk endringslov til lov om forsikringsformidling (se nedenfor avsnitt 6.2) fremkommer det imidlertid at EU Kommisjonen har vist interesse for problemstillingen om forsikringsmeglernes avlønningsform, og signalisert at den overveier å drøfte problemstillingen med medlemslandene, se Bemerkninger til lovforslaget, Almindelige bemerkninger avsnitt 8.

Det er heller ikke gitt bestemmelser som regulerer forsikringsmeglernes avlønning i skadeforsikringsdirektivene ((73/239/EØF), (88/357/EØF) og (92/49/EØF)) eller i det konsoliderte livsforsikringsdirektiv (2002/83/EF).

6.2 Forbud mot meglerprovisjon i Danmark

6.2.1 Innledning

Danmark har innført et forbud mot at forsikringsmeglervirksomhet mottar provisjon eller annet vederlag fra forsikringsselskapene (vedtatt av Folketinget ved 3. behandling den 9. mai 2006). Forbuddet gjelder formidling av både livs- og skadeforsikringsavtaler. Ifølge Bemerkninger til lovforslaget, Almindelige bemerkninger avsnitt 2.1 er formålet å skape klarhet i at forsikringsmegleren er kundens representant, og sikre at forsikringsmegleren i sin rådgivning av kunden ikke lar seg lede av hvilket forsikringsselskap som betaler mest i provisjon til forsikringsmegleren.

Relevante bestemmelser i denne sammenheng er lov om ændring af lov om forsikringsformidling § 1, ny §§ 14 og 14a. Ny § 14 regulerer forholdet mellom forsikringsmeglervirksomheten og dennes kunder, og ny § 14a regulerer forholdet mellom forsikringsmeglervirksomheten og forsikringsselskapet. Det følger av § 2 at loven trådte i kraft den 1. juli 2006. Det vises til utdrag fra endringsloven med forarbeider i vedlegg 4.

6.2.2 Samarbeidsavtale mellom forsikringsmegleren og kunden

Det følger av lov om ændring af lov om forsikringsformidling § 1, ny § 14 stk. 1 at forsikringsmeglervirksomheten skal inngå en skriftlig samarbeidsavtale med kunden med angivelse av hvilke ytelsjer forsikringsmeglervirksomheten skal utføre for kunden. Partene skal også angi størrelsen på det beløp som kunden skal betale forsikringsmeglervirksomheten for etablering av forsikringsordningen/rammeavtalen og for eventuelle øvrige ytelsjer i det første år av forsikringens løpetid. Ifølge Bemerkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser nr. 3 anvendes begrepet «størrelsen på det beløp» for å fremheve at det skal gis så presise beløpsangivelser som mulig. Det vil si at forsikringsmegleren ikke bare kan angi at betalingen utgjør en viss prosentdel av premieinnbetalingene.

Det fulgte allerede av tidligere § 14 om god megler-skikk at det skal inngås en samarbeidsavtale hvor det angis hvilken type honorering forsikringsmegleren mottar. Den nye bestemmelsen fastsetter at det er kunden som skal betale for forsikringsmeglerens ytelsjer, og tydeliggjør at det ikke er omkostningsfritt å anvende en forsikringsmegler.

Ifølge ny § 14 stk. 2 skal forsikringsmeglervirksomheten sende kundene en årlig oppgave over hva forsikringsmeglerens ytelsjer har kostet kunden, samt størrelsen på ethvert vederlag som forsikringsmeglervirksomheten mottar fra tredjemann i forbindelse med kundeforholdet. På denne måten skapes gjennomsiktighet hva gjelder forsikringsmeglerens samlede inntekter. Betaling fra tredjemann kan ikke forstås som vederlag fra et forsikringsselskap for utførelse av oppgaver relatert til et konkret kundeforhold, idet dette vil være i strid med provisjonsforbudet i § 14a stk. 2, se nedenfor avsnitt 6.2.4. I Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser nr. 3 gis følgende eksempler på hva som kan forstås med betaling fra tredjemann:

«Betaling fra tredjemand, som forsikringsmægleren kan modtage, kan f.eks. forekomme i tilfælde, hvor forsikringsmæglervirksomheden benytter en bestemt ingeniørvirksomhed, når der er behov for ingeniøranalyser i forsikringsmæglervirksomhedens arbejde for kunderne, og hvor ingeniørvirksomheden giver forsikringsmæglervirksomheden provision, rabat eller lignende i den anledning. Som et andet eksempel kan nævnes, at forsikringsmægleren modtager provision eller andet vederlag fra en porteføljevalgskonferanse som led i udførelsen af forsikringsformidlingsopgaven for kunden (de såkaldte kick-backs fra virksomheder, hvor kundens indbetalte pensionsmidler senere forvaltes).»

6.2.3 Informasjon fra forsikringsmegler til forsikringsselskapet

Når forsikringsmeglervirksomheten innhenter tilbud på forsikringsavtaler hos et eller flere forsikringsselskaper, skal forsikringsmeglervirksomheten gi forsikringsselskapet den informasjonen som er nødvendig for at forsikringsselskapet kan fastsette prisen på forsikringen, jf. lov om ændring af lov om forsikringsformidling § 1, ny § 14a stk. 1. Det er som utgangspunkt ikke nødvendig for forsikringsselskapet å ha kjennskap til størrelsen på det avtalte vederlaget mellom forsikringsmegleren og kunden for å kunne fastsette prisen på egne ytelsjer. I situasjoner hvor kunden ønsker å la forsikringsselskapet ivareta formidlingen av kundens

vederlag til forsikringsmegleren etter § 14a stk. 3, se nedenfor, vil avtalen om forsikringsmeglerens vederlag imidlertid være en nødvendig opplysning. Også ved tegning av pensjonsordninger omfattet av pensionsbeskatningsloven skal forsikringsmeglervirksomheten opplyse om størrelsen på det avtalte vederlaget. Fra ny § 14a stk. 1 hitsettes:

«I pensjonsordninger omfattet af pensionsbeskatningslovens afsnit I skal forsikringsmæglervirksomheden oplyse forsikringsselskabet om størrelsen af det honorar, der er aftalt mellem kunden og forsikringsmæglervirksomheden. Forsikringsmæglervirksomheden skal samtidig oplyse forsikringsselskabet om længden af den periode, hvori kunden og forsikringsmæglervirksomheden har aftalt, at honoraret skal indregnes i forsikringspræmien. Perioden må ikke overstige 3 år. Forsikringsselskabet skal indregne dette honorar i forsikringspræmien og betale honoraret til forsikringsmæglervirksomheden.»

Denne bestemmelsen kom inn ved 2. og 3. behandling i Folketinget. Ifølge Bemærkninger til Ændringsforslag nr. 1 skal bestemmelsen sikre at det ikke skjer en skattemessig forskjellsbehandling av meglerbetjente kunder i forhold til forsikringsselskapets direkte betjente kunder når det tegnes pensjonsforsikringer som er omfattet av pensionsbeskatningsloven. Etter pensionbeskatningsloven er det fradragssrett for premieinnbetalning til forsikringsselskapet. For en meglerbetjent kunde inneholdt premien tidligere også forsikringsmeglerens provisjon. Det honorar som en meglerbetjent kunde skal betale forsikringsmæglervirksomheten etter ny § 14 er ikke fradragssberettiget idet fradragssretten etter pensionbeskatningsloven er betinget av at forsikringsmeglervirksomhetens honorar inngår som en del av premien. Det ble derfor foreslått at forsikringsmeglervirksomheten skal opplyse forsikringsselskapet om størrelsen på honoraret, og at forsikringsselskapet skal ta med dette beløpet som en del av de omkostningene som inngår i beregningen av forsikringspræmien. Dette skal sikre at meglerbetjente kunder ikke stilles dårligere i skattemessig henseende i forhold til forsikringsselskapets direkte betjente kunder.

6.2.4 Forbud mot at forsikringsmegler mottar provisjon fra forsikringsselskapene

Forbuddet mot at forsikringsmeglervirksomhet mottar provisjon eller annet vederlag fra forsikringsselskapene gjelder som nevnt formidling av både livs- og skadeforsikringsavtaler. Lov om ænd-

ring af lov om forsikringsformidling § 1, ny § 14a stk. 2 lyder som følger:

«En forsikringsmæglervirksomhed må ikke modtage provision eller andet vederlag fra forsikringsselskabet i tilknytning til det konkrete kundeforhold.»

Med «det konkrete kundeforhold» forstås at avtalen er inngått mellom en forbruker eller ervervsdrivende og en forsikringsmegler (se Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser nr. 4). Forsikringsselskap er i denne forbindelse ikke omfattet av begrepet ervervsdrivende. Bestemmelsen utelukker således ikke at forsikringsmæglervirksomheten inngår avtaler med forsikringsselskaper på områder som ikke har relasjon til et konkret kundeforhold og får betaling for dette. En forsikringsmegler kan for eksempel utøve konsulentvirksomhet for forsikringsselskaper. Bestemmelsen åpner imidlertid ikke for at forsikringsmegleren og forsikringsselskapet kan inngå avtale om at forsikringsmegleren, mot betaling fra forsikringsselskapet, skal ivareta noen av selskapets administrative oppgaver i relasjon til en kunde. Om oppgaven har relasjon til et kundeforhold beror på en konkret vurdering i hvert enkelt tilfelle.

Provisjonsforbuddet omfatter for det første danske forsikringsmæglervirksomheter som er meddelt tillatelse fra Finanstilsynet. I Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser nr. 4 vises det til at i medhold av EU-traktatens artikkel 50, stk. 3 kan §§ 14 og 14a også få anvendelse på de forsikringsmæglervirksomheter som utover virksomhet i landet gjennom filial eller grenseoverskridende virksomhet. Videre uttales det:

«En kunde, der henvender sig til en forsikringsmæglervirksomhed her i landet, har en forventning om at blive omfattet af lovforslagets beskyttelse uanset, om forsikringsmæglervirksomheden har valgt at etablere sig eller udøve grænseoverskridende tjenesteydelsesvirksomhed fra hjemlandet.»

En dansk kunde kan fortsatt benytte seg av en utenlandsk forsikringsmegler. Uansett om kunden i en slik situasjon velger å plassere sine forsikringer i et dansk eller et utenlandsk forsikringsselskap, vil den utenlandske forsikringsmegleren ikke være omfattet av forbuddet mot å motta provisjoner i § 14a stk. 2. Til dette bemerkes:

«Kunden har i en sådan situation selv valgt at give afkald på den beskyttelse, der tilstræbes med reglerne om åbenhed og gennemsigtighed om forsikringsmæglерens honorar og

betaling, som er formålet med lovforslagets provisionsforbud og oplysningsforpligtelser. Og dette gælder, selvom den udenlandske forsikringsmæglervirksomhed måtte være etableret her i landet ved en filial, når kunden har fravalgt sig betjening af denne filial.»

Uavhengig av forbudet i § 14a stk. 2, kan et forsikringsselskap på kundens vegne ivareta formidlingen av de i § 14 stk. 1 nevnte beløp til forsikringsmæglervirksomheten, dvs. det beløp som kunden skal betale forsikringsmæglervirksomheten, jf. ny § 14a stk. 3 pkt. 1. Dette innebærer at selskapet kan sende en del av premiebeløpet som mottas fra kunden videre til forsikringsmegleren. I Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser nr. 4 uttales det at dette kan være hensiktsmessig i avtaler om livs- og pensjonsordninger av hensyn til administrative og skattemessige forhold hos virksomheten (kunden) og de medarbeiderne som er eiere av forsikringsordningen. Det understrekkes at det bare er kunden og forsikringsselskapet som kan inngå avtale om formidling av forsikringsmæglervirksomhetens vederlag. Dette medvirker til å sikre at det ikke ved denne formidlingen kan reises tvil om uavhengighet og gjennomsiktighet med hensyn til forsikringsmeglerens vederlag. Videre kan kunden ha behov for å få lånefinansiert sin betaling til forsikringsmæglervirksomheten. I henhold til ny § 14a stk. 3 pkt. 2 kan kunden og forsikringsselskapet inngå avtale om at forsikringsselskapet finansierer kundens betaling til forsikringsmæglervirksomheten.

6.2.5 Unntak fra provisjonsforbuddet

Provisjonsforbuddet gjelder i utgangspunktet uansett om megleren henvender seg til et dansk forsikringsselskap eller et utenlandske forsikringsselskap som driver virksomhet i Danmark gjennom filial eller ved grenseoverskridende virksomhet fra hjemlandet i medhold av forsikringsdirektivene. Det kan imidlertid oppstå tilfeller hvor et forsikringsselskaps filial ikke kan tegne den forsikring som kunden etterspør og forsikringsmegleren må henvende seg direkte til det utenlandske forsikringsselskapets hovedkontor. Internasjonalt opererende forsikringsselskaper er vant til å tilpasse sine produkter til forskjellig nasjonal lovgivning. Normalt vil det derfor ikke skape problemer at et utenlandske forsikringsselskap må sette en pris uten innregning av meglerprovisjon. Det kan imidlertid ikke utelukkes at noen utenlandske forsikringsselskaper enten ikke kan eller ikke ønsker å avgrense tilbud på en forsikring til en dansk kunde uten innregning av provisjon til forsikringsmegleren. I

slike situasjoner kan de danske kundene risikere at det blir vanskeligere å få tegnet forsikring i et utenlandsk forsikringsselskap. For å ivareta slike kunders behov for forsikringsdekning, åpner ny § 14a stk. 4 for at forsikringsmeglerne kan motta provisjon fra utenlandske forsikringsselskaper, dog skal slik provisjon videresendes til kunden. Unntaket i stk. 4 får anvendelse på forsikringsselskap som utøver grenseoverskridende virksomhet i Danmark i medhold av reglene i forsikringsdirektiven. Stk 4 lyder:

«Uanset stk. 2 må en forsikringsmæglervirksomhed modtage provision fra et forsikringsselskab, der ikke har hjemsted eller er etableret ved en filial her i landet. Forsikringsmæglervirksomheden er dog forpligtet til at videresende en modtaget provision til kunden.»

I henhold til Bemærkninger til de enkelte lovforslag nr. 4 ute lukker ikke dette at forsikringsmegleren kan motregne den mottatte provisjon i det honorar som kunden skal betale for forsikringsmeglerens ytelser. Det uttales at dette kan være tilfelle hvor den mottatte provisjonen er mindre enn det samlede honorar som kunden skal betale til forsikringsmegleren.

6.2.6 Ikrafttredelse og overgangsbestemmelser

Lovens § 2 fastsetter som nevnt at loven trer i kraft den 1. juli 2006. I lovens § 3 stk. 1 gis det en overgangsbestemmelse for provisjonsavtaler som er inngått med et forsikringsselskap før den 1. juli 2006. Dersom en forsikringsmæglervirksomhet mottar provisjon eller annet vederlag i tilknytning til et konkret kundeforhold i henhold til avtale inngått innen den 1. juli 2006, får provisjonsforbuddet i § 14a stk. 2 anvendelse først fra den 1. juli 2011. Eksisterende provisjonsavtaler vil således fortsatt kunne anvendes i en 5-års periode fra lovens ikrafttredelse, dette gjelder med mindre avtalene endres. Dersom avtalen endres i løpet av denne 5-års perioden, vil forbuddet mot at forsikringsmæglervirksomheten mottar provisjon eller annet vederlag fra forsikringsselskapene få anvendelse fra det tidspunkt den endrede avtalen trer i kraft, jf. § 3 stk. 3. Ved endringer i provisjonsavtalen forstås enhver materiell endring av avtalen, herunder tilføyelser og utvidelser av avtalen, mens rent formelle endringer som for eksempel endring av avtalepartenes adresse ikke omfattes, se Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser nr. 9. Uavhengig av dette skal en forsikringsmæglervirksomhet ikke motta provisjon eller annet vederlag

fra et forsikringsselskap ved formidling av nye pensjonsordninger 1) etter den 1. juli 2007, såfremt den samlede årlige premie utgjør 4 millioner danske kroner eller mer, og 2) etter den 1. juli 2009, såfremt den samlede årlige premie utgjør 2 millioner danske kroner eller mer (§ 3 stk. 2).

I henhold til § 3 stk. 4 skal forsikringsselskapene senest innen 1. august 2006 underrette Finanstilsynet om de har avtaler med forsikringsmeglervirksomheter om betaling av provisjon eller annet vederlag.

Forsikringsmeglervirksomheten skal, i det omfang det er relevant for det konkrete kundeforholdet, skriftlig opplyse sine kunder om eventuelle provisjonsavtaler, jf. § 3 stk. 5. Dette gjelder både ved etablering av nye samarbeidsavtaler og ved endringer i eksisterende samarbeidsavtaler mellom en forsikringsmeglervirksomhet og en kunde.

6.3 Forbud mot meglerprovisjon i Finland

Den finske Lag om försäkringsförmedling som trädde i kraft 1. september 2005 bestemmer att försikringsmegleren får «ta emot arvode endast från uppdragsgivaren», jf. § 26. Med arvode siktas det till «ersättning i pengar eller annan förmån med penningvärde», se Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om försäkringsförmedling, Detaljmotivering till § 26 hvor det også bemerkes at bestemmelsen er konsekvent i forhold til kravet om at megleren skal opptre uavhengig av försikringsselskapene. Godtgjørelse til forsikringsmegleren skal således betales av den part som försikringsmegleren representerer. Det vises til utdrag fra loven med forarbeider i vedlegg 5.

Bakgrunnen for lovforslaget er nærmere beskrevet i proposisjonens alminnelige motiver. Fra Almänn motivering punkt 1.4.1 siteres:

«Försäkringsmäklare handlar på uppdrag av sina kunder och får inte på grund av arbets-, ombuds-, ägarskaps- eller annat avtal eller förhållande vara beroende av försäkringsgivaren. Inom försäkringsförmedling förekommer en praxis enligt vilken försäkringsmäklarens arvode betalas av försäkringsgivaren, dvs. av den i förhållande till vilken försäkringsmäklaren bör vara självständig när han sköter kundens uppdrag. För närvarande måste försäkringsmäklaren informera sin uppdragsgivare om försäkringsgivaren betalar arvode för försäkringsförmedlingen samt på uppdragsgivarens begäran arvodets belopp. I uppdragsförhållan-

den skulle det vara naturligt, att uppdragsgivaren skulle betala arvode till sin representant.»

Videre hitsettes fra Detaljmotivering til § 6:

«En naturlig utgångspunkt i uppdragsförhållanden är att uppdragsgivaren betalar sin representant för de tjänster han utför. I försäkringsmäklarverksamheten förekommer också förfarandet att försäkringsgivaren betalar arvode till försäkringsmäklaren. Detta är inte möjligt i framtiden, ty enligt 26 § får mäklaren ta emot arvode endast från uppdragsgivaren.»

Ifölge lovens § 2 tredje ledd får § 26 också användelse på försikringsmeglare som är registrerat i en annen stat i EØS och som har meldt grenseoverskridende virksomhet eller har etablerat filial i Finland. Dette er begrunnet i såkalte allmenne hensyn.

Det fölger av § 49 sjette ledd at § 26 först kommer til anvendelse tre år etter lovens ikrafttredelse, dvs. den 1. september 2008. Dersom försikringsmegleren i perioden frem til 1. september 2008

mottar vederlag fra en annen enn oppdragsgiveren skal försikringsmeglaren informere oppdragsgiver om hvordan vederlaget fra försikringsgiveren eller eventuelt andre er bestemt, og om det er mulig, vederlagets beløp, jf. § 49 syvende og åttende ledd. Vederlaget det skal informeres om er ifølge proposisjonen det totalbeløpet som försikringsgiveren betaler megleren fordi kunden som følge av meglerns virksomhet står i et kundeforhold til försikringsgiveren, se Detaljmotivering til § 49. Videre uttales:

«Oftast torde det arvode som försäkringsgivaren betalar vara definierat så att det bestäms på grundval av varje enskild kunds försäkringsavtalsförhållande. Om försäkringsmäklarens arvode har definierats så att det inte direkt bestäms på grundval av försäkringsgivarens enskilda kundförhållanden, avses med försäkringsmäklarens arvode för en enskild kund det kalkymässiga arvode som kan anses bli härfört till den aktuella kunden.»

Kapittel 7

Forbud mot provisjoner fra forsikringsselskapene til forsikringsmeglere

7.1 Generelt

1) I de senere år har utviklingen innenfor de fleste segmenter av finansmarkedet ført til at mellommenn av ulike slag har fått stadig større betydning ved omsetningen av finansielle produkter. Mellommennene utgjør et viktig bindeledd i forholdet mellom leverandørene av finansielle tjenester og deres kunder, særlig i forbindelse med avtaleinngåelsen mellom leverandør og kunde. Denne utviklingen har ført til at det i stadig større grad blir lagt vekt på at meglere og andre mellommenn er uavhengige i forhold til leverandørene av de ulike finansielle tjenester. En kunde som etterspør finansielle produkter skal kunne legge til grunn at den mellommann kunden tar kontakt med, vil utføre det oppdrag det gjelder på best mulig måte i samsvar med kundens interesser og uavhengig av formelle eller reelle bindinger til mulige leverandører av de tjenester oppdraget gjelder.

Forsikringsformidlingsloven § 5–2 fastsetter at et forsikringsmeglingsforetak ikke må opptre på en måte som er egnet til å skape tvil om dets stilling som uavhengig mellomledd, og at foretaket ikke gjennom avtaler med forsikringsselskap eller på annen måte kan innrette seg slik at det kan påvirke forsikringsmeglerforetakets uavhengighet som meglér (se foran avsnitt 3.4). Også bestemmelser i direktivet om forsikringsformidling (2002/92/EF) stiller krav for å sikre at det er klart for kunden om forsikringsmeglerforetaket kan betraktes som uavhengig rådgiver, eller om det foreligger bindinger i forhold til enkelte forsikringsselskaper som kan innvirke på valget mellom ulike leverandører. Med utgangspunkt i disse bestemmelsene er det i dansk og finsk lovgivning fastsatt forbud mot at en forsikringsmegler mottar provisjon eller annet vederlag fra det forsikringsselskap som overtar den forsikring kundens oppdrag omfatter (se foran avsnitt 6.2 og 6.3). Den prinsipielle tilnærming er altså at vederlaget for utførelsen av det oppdrag forsikringsmegleren har påtatt seg å utføre, i sin helhet skal betales av kunden som oppdragsgiver fordi dette også vil understreke at oppdraget skal utfø-

res best mulig i samsvar med kundens interesser og behov. Det vil kunne oppstå en trussel mot meglers uavhengighet og gi grunnlag for interessekonflikter dersom en forsikringsmegler får betaling fra forsikringsselskapet for å utføre oppdraget for forsikringskunden.

Banklokkommisjonen legger til grunn at denne prinsipielle tilnærmingsmåten gir et klart utgangspunkt for ny norsk lovgivning på området. I forbindelse med denne utredningen er det fra representanter for både forsikringsmeglere og forsikringsselskaper gitt uttrykk for tilslutning til prinsippet om at forsikringsmegleres krav på vederlag for sitt arbeid ved utførelsen av oppdrag bør dekkes av kunden som oppdragsgiver, og at forsikringsmeglere således ikke bør ha adgang til å motta provisjon eller annet vederlag fra de forsikringsselskaper hvor de forsikringer det gjelder blir plassert. Etter dette syn bør derfor all vederlagsbetaling skje direkte fra oppdragsgiveren til forsikringsmegleren. Det er i denne sammenheng også vist til at størrelsen av vederlagene fra ulike oppdragsgivere vil variere en god del avhengig av omfanget av de tjenester som forsikringsmegleren påtar seg å utføre for den enkelte kunde. Videre er det vist til at de bransjenormer som er utarbeidet i regi av Finansnæringens Hovedorganisasjon (FNH) bygger på prinsippet om at et forsikringsselskap ikke skal betale provisjon til forsikringsmegler som formidler forsikringer som overtas av selskapet, og at vederlaget til forsikringsmegleren skal dekkes av den kunde som bestiller og benytter meglertjenester (foran kapittel 5). Fra forsikringsselskapenes side vil det også være en fordel at kostnadene ved bruk av meglertjenester blir dekket av de forsikringskunder som benytter forsikringsmeglerforetak til å ordne sine forsikringsforhold, og ikke helt eller delvis blir en kostnad på selskapenes hånd som må fordeles over kundekollektivet, jf. forskrift til forsikringsloven (livsforsikring mv.) § 2-5 tredje ledd.

I samsvar med disse synspunkter antar *Banklokkommisjonen* at et forbud mot at forsikringsmeglerforetak mottar provisjon fra forsikringssel-

skaper er godt i samsvar med grunnholdningen i norsk forsikringsnærings, og at et provisjonsforbud vil styrke grunnlaget for en alminnelig tillit i forsikringsmarkedet til forsikringsmegleres uavhengighet i forhold til forsikringsselskapene som leverandører av de ulike forsikringsprodukter. Over tid har forsikringsmeglerenes virksomhet fått økende betydning for et velfungerende forsikringsmarked med betydelige innslag av markedskonkurranse. Både fra forsikringsmegleres og forsikringsselskaper er det pekt på at et forbud mot at forsikringsmegleres mottar provisjon fra forsikringsselskaper vil bidra til nødvendig gjennomsiktighet i markedsforholdene og gi et grunnlag for ryddig og effektivisert konkurranse så vel mellom forsikringsselskaper som mellom forsikringsmegleres.

Banklokkommisjonen er kommet til at et forbud mot at forsikringsmegleres mottar provisjon fra forsikringsselskaper naturlig bør følges opp med en tilsvarende plikt for forsikringsselskaper til generelt å avstå fra å betale provisjon eller annet vederlag til forsikringsmeglerforetak som formidler forsikringsavtaler til selskapet. Dette vil understreke at forsikringsselskapene og forsikringsmeglerne bør ha en felles interesse i å sikre at forsikringsmeglerforetakene fyller sin oppgave som uavhengige mellommenn i forsikringsmarkedene. Av hensyn til ordnede markedsforhold bør ikke et forsikringselskap ansvarsfritt kunne tilby eller betale meglerprovisjon som det vil være ulovlig for et forsikringsmeglerforetak å motta. Hensynet til effektiviteten i et provisjonsforbud tilsier også at forbudet retter seg til så vel betaler som mottaker av ulovlig provisjon.

2) På denne bakgrunn har *Banklokkommisjonen* utarbeidet utkast til ny § 5-2a i forsikringsformidlingsloven og ny § 6-9 i forsikringsloven hvor det bygges på følgende hovedregler:

- a) Et forsikringsmeglingsforetak som driver virksomhet her i riket skal påse at provisjon og annet vederlag som skal betales for forsikringsformidlingen, blir avtalt med oppdragsgiveren før oppdraget blir utført.
- b) Et forsikringsmeglingsforetak som driver virksomhet her i riket, skal ikke ha adgang til å motta provisjon eller annet vederlag for forsikringsformidlingen fra det forsikringsselskap som har overtatt den forsikringsavtale formidlingsoppdraget gjelder.
- c) Et forsikringsselskap om driver virksomhet her i riket, skal ikke ha adgang til å betale provisjon eller annet vederlag til forsikringsmeglingsforetak i anledning av formidling av forsikringsavtale til selskapet dersom forsikrings-

meglingsforetaket ikke har adgang til å motta slik provisjon eller vederlag.

3) Fra forsikringsnærings side er det pekt på at den norske holdning til disse spørsmål avviker fra det som hittil har vært vanlig praksis i store deler av de internasjonale forsikringsmarkedet. Internasjonal praksis er i meget stor grad basert på at forsikringsmeglerne mottar sin godtgjørelse fra de forsikringsselskaper hvor forsikringene plasseres, normalt ved at meglerforetaket i samsvar med praksis eller avtale godskrives/tilbakeholder en del av den premie forsikringskunden belastes og betaler i henhold til forsikringsavtalen. Det er videre pekt på at forskjeller mellom norsk og internasjonal praksis på dette område kan skape ulike problemer innenfor de deler av norsk forsikringsnærings som tradisjonelt driver virksomhet i nær tilknytning til de internasjonale forsikringsmarkedet. Slike problemer vil kunne oppstå først og fremst i forhold til den del av skadeforsikringsområdet som gjelder sjø-, offshore- og energiforsikringer, og til dels næringslivsforsikringer for landbaserte storbedrifter. Innenfor slike områder vil et forbud mot at forsikringsselskaper betaler meglerprovisjoner kunne ha uheldige konkurransemessige virkninger både for forsikringsselskaper og forsikringsmegler med betydelig virksomhet innenfor internasjonale forsikringsmarkedet. Det er også pekt på at et forbud vil kunne gjøre det vanskeligere for enkelte forsikringskunder å få plassert forsikringer hos forsikringsselskaper i utlandet.

På denne bakgrunn er det fra ulike deler av forsikringsnæringen reist spørsmål om det for visse skadeforsikringsområder med internasjonal tilknytning bør gjøres unntak fra forbudet mot at forsikringsmeglerforetak mottar provisjon fra forsikringsselskaper, blant annet fordi samtlige aktører i dette markedssegmentet er profesjonelle parter som vet å ivareta sine kommersielle interesser. Disse spørsmål drøftes nedenfor i avsnitt 7.2. *Banklokkommisjonen* konkluderer der med at det er behov for enkelte særlige unntak fra provisjonsforbudet for klart definerte typer av skadeforsikring med tradisjonell tilknytning til de internasjonale forsikringsmarkedet. Unntak begrunnet i internasjonale forhold inngår for øvrig også i den nye danske lovgivningen.

De unntak for internasjonale skadeforsikringsforhold som det her dreier seg om, er av meget begrenset rekkevidde sett i forhold til forsikringsmarkedet i sin helhet. Hovedreglene i utkastet til ny § 5-2a i forsikringsformidlingsloven og til ny § 6-9 i forsikringsloven vil derfor i alle tilfelle komme

til anvendelse ved forsikringsformidling i de helt sentrale deler av forsikringsmarkedet. Provisjonsforbudet vil således gjelde fullt ut i forhold til livsforsikrings- og pensjonsmarkedet, samt de deler av skadeforsikringsmarkedet som omfatter vanlige forbrukere og små og mellomstore bedrifter.

4) *Banklokkommisjonen* legger til grunn at provisjonsforbudet skal gjelde for alle forsikringsmeglerforetak som driver virksomhet her i riket, uavhengig av om forsikringsmeglerforetaket har sitt hovedsete her, eller er et utenlandske forsikringsmeglerforetak som har etablert filial eller driver grensekryssende virksomhet her i riket i samsvar med bestemmelsene i direktiv om forsikringsformidling og forsikringsformidlingsloven § 8-2. Det danske og finske provisjonsforbudet er gitt tilsvarende rekkevidde (foran avsnitt 6.2.4 og 6.3). Kravet til uavhengighet for forsikringsmeglerforetak basert på bestemmelsene i forsikringsformidlingsdirektivet bør gjøres gjeldende for alle forsikringsmeglerforetak som tilbyr sine tjenester i det samme forsikringsmarkedet. Dette selv om det generelt kan by på enkelte håndhevingsproblemer å gjøre nasjonale lovkrav gjeldende ovenfor utenlandske aktører i et nasjonalt marked. En annen sak er at den norske lovgivning ikke vil gjelde hvis en norsk kunde i andre tilfeller henvender seg direkte til, og gjør bruk av, utenlandske forsikringsmeglerforetak ved plassering av sine forsikringer i utlandet. I så fall vil lovgivningen i den stat hvor forsikringsmeglerforetaket driver sin virksomhet komme til anvendelse.

7.2 Behov for unntak

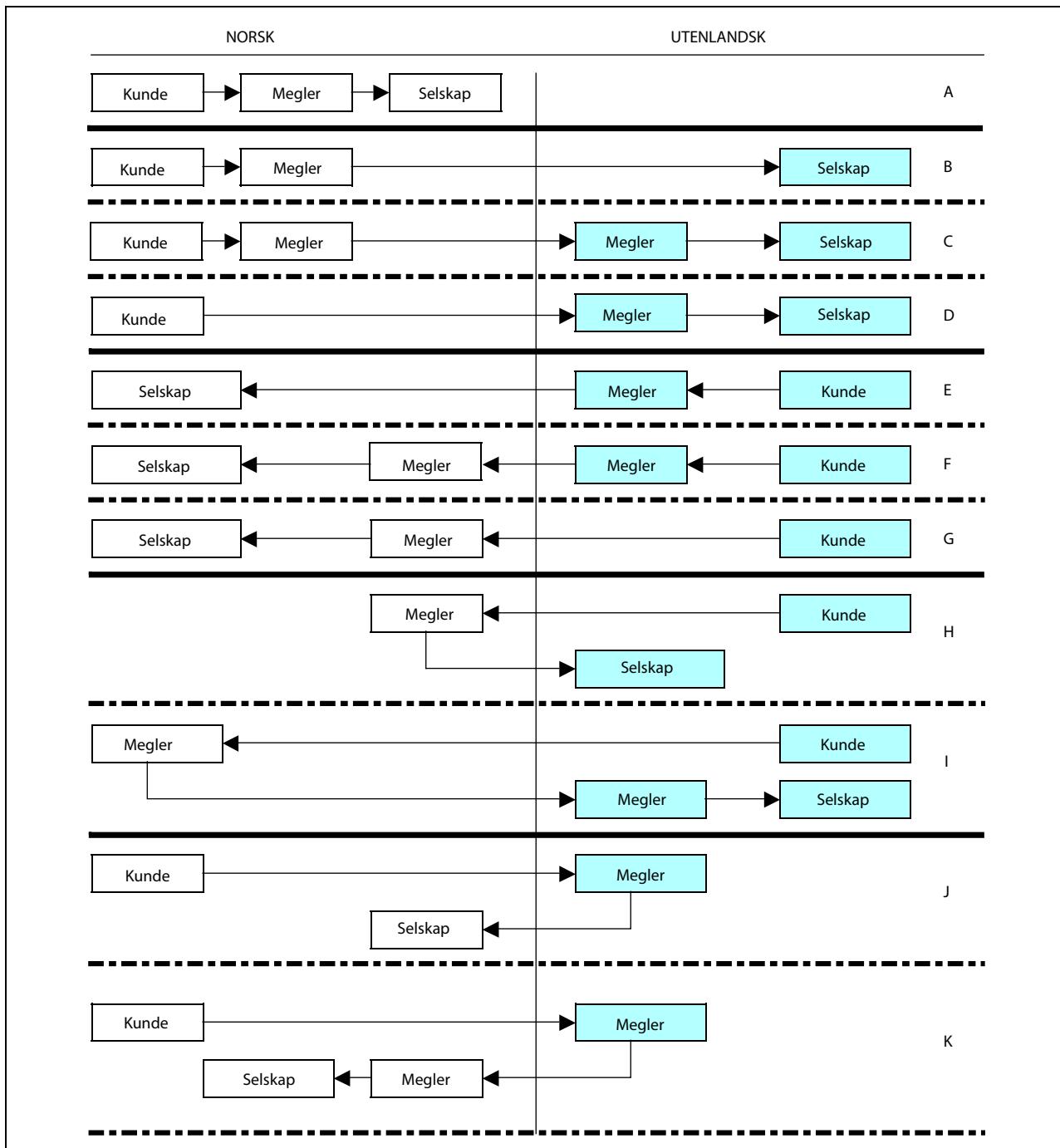
7.2.1 Markedet for sjøforsikringer

Markedet for skadeforsikringer knyttet til internasjonal skipsfart er av utpreget internasjonal karakter (foran avsnitt 2.4.4). Det er opplyst at norske redere kjøper sjøforsikring for om lag 2,3 milliarder kroner på årsbasis, og at om lag 40 prosent av forsikringen tegnes i det norske sjøforsikringsmarkedet. Det er videre opplyst at om lag to tredeler av det norske sjøforsikringsmarkedet gjelder sjøforsikring tegnet av internasjonale kunder, noe som blant annet skyldes at to av verdens ledende sjøforsikringsselskap innenfor sjøkaskoforsikring og sjøansvarsforsikring har sitt hovedsete her i riket, se avsnitt 2.4.4. Den norske delen av det internasjonale sjøkaskoforsikringsmarkedet sto i 2005 for et årlig premievolum på om lag USD 600 mill. og var ved siden av Lloyd's i London det største enkeltmarked i global sammenheng.

Norske og internasjonale forsikringsmeglerforetak er en meget viktig del av det internasjonale sjøforsikringsmarkedet, og så vel norske som utenlandske redere plasserer det meste av sine forsikringer via forsikringsmeglerforetak. Om lag to tredeler av de forsikringer som plasseres i det norske sjøforsikringsmarkedet, er således forretninger formidlet av norske og utenlandske forsikringsmeglerforetak. Disse forhold innebærer at det internasjonale sjøforsikringsmarkedet, herunder den norske del av dette, preges av meget sterkt konkurranses over landegrensene både mellom sjøforsikringsselskaper og mellom forsikringsmeglerforetak som driver virksomhet knyttet til sjøforsikring. Av hensyn til konkurranseforholdene er det derfor vesentlig for sjøforsikringsselskaper og forsikringsmeglerforetak, uavhengig av fra hvilket land de driver sin virksomhet, at de vil kunne operere under de rammebetingelser som følger av internasjonal praksis på sjøforsikringsområdet. Et nasjonalt fastsatt forbud mot at forsikringsmeglerforetakenes provisjoner og vederlag blir betalt av de sjøforsikringsselskaper som overtar forsikringene, er uforenelig med sikker praksis på sjøforsikringsområdet. Anvendelsen av et provisjonsforbud også i deler av internasjonal sjøforsikring, antas således å kunne skape betydelige problemer og ganske uberegnelige virkninger for konkurranseforholdene innenfor et i hovedsak integrert sjøforsikringsmarked.

Forretningsmønstrene i internasjonal sjøforsikring varierer en god del. Med utgangspunkt i den norske del av det internasjonale sjøforsikringsmarkedet vil det norske innslaget kunne omfatte alt fra forretninger som involverer både norsk kunde, norsk forsikringsselskap og norsk forsikringsmeglerforetak til tilfelle hvor bare kunde, forsikringsmeglerforetak, eller forsikringsselskap er norsk. I tabell 7.1 nedenfor gjengis en oversikt over de norske og utenlandske innslag i de mest aktuelle konstellasjonene.

Ved vurderingen av om et norsk provisjonsforbud bør gjøres gjeldende også innenfor sjøforsikringsområdet, bør en ta i betraktning de alternative distribusjonskanaler med varierende utenlandske innslag. Rettsteknisk vil et norsk provisjonsforbud lett la seg anvende i tilfelle hvor en norsk kunde henvender seg til en norsk forsikringsmegler som så formidler forsikringer til ett eller flere norske forsikringsselskap (situasjon A). I de øvrige situasjonene i tabell 7.1 medfører imidlertid utenlandske innslag ulike former for en eller flere tilknytninger til det internasjonale sjøforsikringsmarkedet. Anvendelsen av et nasjonalt provisjonsforbud vil her kunne skape konkurransemessige

Figur 7.1 Oversikt over ulike mulige konstellasjoner for kunde, forsikringsmegler og forsikringsselskap
Kilde: Norske Forsikringsmeglers Forening

ulemper for nasjonale forsikringsselskaper og forsikringsmeglerforetak, og vil dessuten lett kunne omgås ved at norske eller utenlandske forsikringskunder velger alternative distribusjonskanaler. Hovedproblemene vil ha sammenheng med at utenlandske selskaper, meglere eller forsikringskunder, som følge av et nasjonalt provisjonsforbud vil måtte tilpasse seg andre betalingsordninger for vederlag til forsikringsmeglere enn det som hittil har vært vanlig i internasjonal sjøforsikring. Dette

vil kunne føre til at de nødig vil plassere eller engasjere seg i sjøforsikringer i det norske markedet dersom dette forutsetter endret avtalepraksis og nye betalingsordninger for godtgjørelse til de norske eller utenlandske forsikringsmeglere som formidler forsikringene.

Banklokkommisjonen har på denne bakgrunn kommet til at forbudet mot at forsikringsmeglere mottar provisjoner fra forsikringsselskapene ikke skal gjelde ved sjøforsikringer tilknyttet internasj-

nal skipsfart. Det dreier seg her om forsikringer som inngår i det internasjonale sjøforsikringsmarked, herunder den norske del av dette. Det foreslås derfor at provisjonsforbuddet ikke skal gjelde ved formidling av forsikringer knyttet til skip som er registrert i norsk internasjonalt skipsregister (NIS) eller i utenlandsk skipsregister, se lovutkast § 5-2a tredje ledd nr. 2 bokstav a. Unntaket vil derimot ikke omfatte forsikringer i tilknytning til skip som er registrert i det norske skipsregisteret (NOR), eller til fartøy under 15 meter som ikke er registreringspliktige. Dette innebærer at provisjonsforbuddet vil gjelde ved forsikring av kyst- og fiskefartøyer.

7.2.2 Markedet for offshore og energiforsikringer

Det internasjonale sjøforsikringsmarked, og den norske delen av dette markedet, omfatter også sjøforsikringer i tilknytning til flytende boreplattformer og lignende flyttbare innretninger. Dette gjelder både norske og utenlandske flyttbare innretninger. *Banklokkommisjonen* mener at de hensyn som taler for et unntak fra provisjonsforbuddet for internasjonal skipsfart, gjelder tilsvarende i forhold til forsikringer i tilknytning til norske og utenlandske boreplattformer og lignende flyttbare innretninger.

En tredje gruppe av forsikringer som i meget stor grad plasseres i de internasjonale forsikringsmarkeder er forsikringer i tilknytning til innretninger til bruk i olje- og gassvirksomhet basert på undersjøiske petroleumsforekomster. Det dreier seg her først og fremst om forsikringer vedrørende faste og permanent plasserte innretninger til bruk i forbindelse med utvinning og utnyttelse av de undersjøiske petroleumsforekomster eller utskipning, lagring og rørtransport av utvunnet olje og gass. Utviklingen har ført til at en del slike anlegg er blitt plassert på land og utvidet til store landbaserte industrikomplekser for behandling og eksport av ilandført petroleum.

Det er opplyst at sjø-, offshore- og energiforsikringer utgjør en egen, forholdsvis ensartet gruppe i forhold til den norske delen av det internasjonale skadeforsikringsmarkedet, og at det i det store og hele er de samme forsikringsselskaper og forsikringsmeglerforetak som deltar i de ulike segmenter innenfor dette markedet. Omfanget av petroleumsvirksomhet har gjort at slike forsikringer er blitt en viktig del av et samlet internasjonalt sjø-, offshore- og energiforsikringsmarked. Det er således ikke markedsmessig grunnlag for å stille offshore og energiforsikringene i noen annen stilling

enn forsikringer i tilknytning til skip og boreplattformer. Karakteristisk for alle deler av dette markedet er en høy grad av profesjonalitet hos samtlige markedsaktører. Etter dette foreslår *Banklokkommisjonen* et tilsvarende unntak fra provisjonsforbuddet for slike forsikringer. Unntaksbestemmelsene er utformet med utgangspunkt i de sentrale begreper i petroleumsloven.

Også forsikringer i tilknytning til bygging av skip, flyttbare innretninger og innretninger til bruk i petroleumsvirksomheten er viktige elementer innenfor sjø-, offshore- og energiforsikringsmarkedet. De viktige grupper av forsikringskundene vil her være redere, oljeselskaper og skips- og leverandørindustrien. *Banklokkommisjonen* mener derfor at de unntak fra provisjonsforbuddet som er foreslått ovenfor bør suppleres med et tilsvarende unntak for bygging av skip, boreplattformer og andre innretninger, og for virksomhet, utstyr, materialer mv. i tilknytning til slike flyttbare og permanent plasserte innretninger.

De unntak som er vurdert ovenfor er tatt inn i utkastet til ny § 5-2a tredje ledd sammen med tilsvarende unntak for formidling av gjenforsikringer og forsikringer knyttet til luftfartøy, se avsnitt 7.2.5 nedenfor. Det følger av utkastet til ny § 6-9 første ledd i forsikringsloven at disse unntakene vil gjelde tilsvarende i forhold til et forsikringsselskaps plikt til å avstå fra å betale provisjon mv. til forsikringsmeglerforetak.

7.2.3 Markedet for forsikring av internasjonal varetransport

Det har vært reist spørsmål om markedet for forsikring av internasjonale varetransporter er av en slik karakter at det også innenfor dette markedssegmentet er behov for unntak fra provisjonsforbuddet i forsikring. Det er særlig pekt på at sjøforsikring av varer under internasjonal transport har en del til felles med det øvrige sjøforsikringsmarkedet. Det er imidlertid også pekt på at forsikring av varer som transporteres med bil eller jernbane står i en noe annen stilling, og videre at det kan by på problemer å utforme kriterier som tilstrekkelig klart skiller mellom nasjonale og internasjonale varetransporter.

Banklokkommisjonen viser til at det ikke foreligger noen samstemmig oppfatning innenfor forsikringsnæringen med hensyn til hvordan forsikringer av varetransporter skal håndteres i forhold til utkastet til nye lovregler om meglerprovisjoner i forsikring. En stor del av de forsikringer det her gjelder vil naturlig inngå som en del av det hjemlige forsikringsmarked, og det er ikke godt gjort at

anvendelsen av provisjonsforbudet på dette området vil skape problemer i praksis. *Banklokkommisjonen* mener derfor at det ikke foreligger grunnlag for et unntak for internasjonale varetransporter. Hvis forholdene skulle endre seg vesentlig, vil et slikt unntak i tilfelle kunne fastsettes i forskrift med hjemmel i de lovutkast som foreslås, se lovutkast § 5-2a fjerde ledd.

7.2.4 Markedet for industriforsikringer mv.

Det er under arbeidet med utredningen fra forsikringshold vist til at forsikringer av store risikoer knyttet til industri- og næringslivsvirksomhet i mange tilfeller blir plassert i utenlandske marker med bistand fra norske eller utenlandske forsikringsmeglerforetak. Det er imidlertid noe usikkert om en her står overfor en utvikling hvor slike forsikringer i økende grad blir plassert i det internasjonale markedet. Det dreier seg i alle tilfelle om nokså mange ulike typer av forsikringer, og det er ikke noe fast mønster med hensyn til hvor mye som plasseres i utlandet.

Banklokkommisjonen viser til at det heller ikke på dette området foreligger noe samstemmig syn innen forsikringsnæringen med hensyn til om det er behov eller grunnlag for et unntak fra provisjonsforbudet. Det vil i tilfelle også by på problemer å få utformet et unntak tilstrekkelig presist. En fremmer derfor ikke noe forslag til unntak på dette området. Hvis det senere skulle dokumenteres behov for slike unntak vil dette i tilfelle kunne inn tas i forskrift, se lovutkast § 5-2a fjerde ledd.

7.2.5 Gjenforsikring mv.

Gjenforsikringsmegling er i henhold til forsikringsformidlingsloven § 1-2 nr. 3 virksomhet som består i å gi et forsikringsselskap råd i forbindelse med inngåelse av gjenforsikringsavtaler ut fra en analyse av et så stort antall av de på markedet disponible forsikringsløsninger som mulig, eller virksomhet som består i å presentere forsikringsselskapet for forsikringsløsninger fra et eller flere gjenforsikringselskaper, uten at det er inngått uttrykkelig avtale med gjenforsikringselskapene om dette, se ovenfor avsnitt 3.2. En avtale om megling av gjenforsikring vil således være en avtale mellom profesjonelle parter som alle hører hjemme innenfor forsikringsmarkedet. *Banklokkommisjonen* kan ikke se at det er behov for at slik megling omfattes av et forbud om meglerprovisjoner som skal fremme uavhengighet mellom forsikringsselskap og forsikringsmegler, og foreslår på denne bakgrunn et unntak for forsikringsmegling av gjenforsikring, se lovutkast § 5-2a tredje ledd nr. 1.

Banklokkommisjonen har videre vurdert behovet for unntak for forsikringer av luftfartøy. *Banklokkommisjonen* har fått opplyst at slik forsikring nesten utelukkende plasseres i utlandet. For dette markedet antar *Banklokkommisjonen* derfor at det på samme måte som for sjø- og energiforsikringer, vil være et behov for unntak fra forbudet, se lovutkast § 5-2a tredje ledd nr. 3.

Kapittel 8

Forsikringsselskapenes pristariffer

Når en forsikringskunde benytter forsikringsmegler, vil belastningen på forsikringsselskapets egne ressurser og administrative tjenester reduseres. At forsikringsmegler benyttes, vil således i varierende grad kunne innebære besparelser for forsikringsselskapet, for eksempel som følge av at forsikringsselskapet ikke bruker sitt eget salgsapparat ved salg av forsikringer til kunden eller slipper å forestå deler av skadebehandlingen. Omfanget av besparelsene vil avhenge av megleroppdragets omfang og av hvor mye megler gjør i tilknytning til inngåelse av kontrakten og underveis mens kontrakten løper. Det vises til avsnitt 2.4 ovenfor hvor det gis en beskrivelse av forsikringsmeglingsvirksomheten. Selv om megler gjør mye i tilknytning til en enkelt kontakt vil imidlertid forsikringsselskapet alltid bruke ressurser for å holde kontakt med megler i de forskjellige sammenhenger. Dessuten vil forsikringsmeglernes utføre en del tjenester som det ellers ville være opp til forsikringsselskapet å yte, og utnyttelsesgraden av selskapets kapasitet vil bli redusert. Det vil således foreligge et visst konkurranseforhold mellom forsikringsselskapene og forsikringsmeglerforetakene når det gjelder hvem som skal levere og få betalt for administrative tjenester i tilknytning til forsikringsavtaler.

Det kan reises spørsmål om disse forhold bør få betydning for premiefastsettelsen, slik at den kunden som bruker forsikringsmegler får fordel i form av redusert premie tilsvarende de (eventuelle) besparelser forsikringsselskapet har som følge av bruk av megler framfor et ordinært direkte salg til kunden. En slik fordel vil i noen grad kunne oppveie merkostnader som følge av vederlaget til forsikringsmeglernes. Det har vært hevdet at forsikringskunder som benytter forsikringsmegler bør gis en premierabatt tilsvarende kostnadsbesparelserne, men diskusjoner mellom forsikringsselskapene og forsikringsmeglerforetakene har vist at det er vanskelig å nå frem til enighet om hva som vil være en riktig beregning av kostnadsbesparelserne. En årsak er selvsagt at omfanget av megler-

oppdragene - og dermed meglernes vederlagskrav – vil variere en god del i praksis.

På denne bakgrunn er *Banklokkommisjonen* kommet til at det er uaktuelt å pålegge forsikringsselskapene å gi premierabatt til kunder som benytter forsikringsmegler ved plassering av sine forsikringer. En egen pristariff for administrative tjenester vil selvsagt kunne gjøre det lettere for forsikringskunden å sammenligne de totale forsikringskostnadene under ulike alternativer. *Banklokkommisjonen* mener imidlertid at det på dette området som ellers når det gjelder fastsettelse av pristariffer, må være opp til det enkelte selskap - ut fra en vurdering av konkurranseforholdene i markedet - å avgjøre om det vil ha en noe lavere pristariff for administrative tjenester ved overtagelse av forsikringer via forsikringsmegler, se også NOU 2001: 24 (Utredning nr. 7) avsnitt 5.1 og avsnitt 7.2. Fra avsnitt 7.2.1 siteres:

«Et slikt opplegg forutsetter at det i utgangspunktet skjer en arbeidsdeling mellom lovgiver og selskap. Lovgivningens oppgave vil være å fastlegge selve hovedstrukturen for pristariffer, mens det vil være opp til selskapene å fastlegge pris- og tariffnivåene. De alminnelige regler og retningslinjer om slike forhold vil ha til oppgave å fastlegge visse ytre grenser for selskapenes handlefrihet når det gjelder å fastlegge selve innholdet av pristariffene, jf. utkastet § 8a-4. Innslaget av konkrete regler om slike forhold vil dermed kunne reduseres vesentlig.»

En annen sak er etter *Banklokkommisjonens* oppfatning at et forsikringsselskap som mener at det vil være fordelaktig å benytte en slik særlig pristariff, bør ha adgang til å gjøre dette. Om nødvendig vil Kongen med hjemmel i utkastet til ny § 6-9 annet ledd i forsikringsloven kunne fastsette nærmere regler om slike tariffer. Uavhengig av dette antar *Banklokkommisjonen* at et forsikringsselskap i alle tilfelle vil være henvist til å utforme en slik særlig premietariff ut fra standardiserte beregninger av eventuelle kostnadsbesparelser som følge av at forsikringskunden har plassert sin forsikring via forsikringsmegler.

Kapittel 9

Avtale mellom kunde og forsikringsmegler

Etter forskrift til forsikringsformidlingsloven § 3-1 skal forsikringsmegler gi kunden informasjon om størrelsen av den provisjon eller annet vederlag som forsikringsmeglerforetaket vil kreve fra oppdragsgiver for utførelsen av oppdraget.

Dersom det innføres et forbud mot at forsikringsmeglere mottar provisjoner fra forsikringselskapene, vil dette innebære at forsikringsmeglere og forsikringskunden må avtale hvor mye megleren skal ha i betaling for de tjenestene megleren påtar seg å utføre. Det er imidlertid etter gjeldende lov ikke noe krav om at vederlaget fastsettes i skriftlig avtale.

En skriftlig avtale mellom oppdragsgiver og forsikringsmegler som angir hvilke tjenester megleren skal utføre og hva tjenestene koster, sml. også den danske endringsloven beskrevet foran i avsnitt 6.2.2, vil tydeliggjøre at det er oppdragsgiver og megler som avtaler hvilke ytelsesmegleren skal utføre og hvor mye megler skal ha i betaling for disse ytelsene. Kunden kan imidlertid være av den

oppfatning at det er unødvendig å inngå en skriftlig avtale, for eksempel i tilfeller hvor forsikringsmegleren har meglet forsikringer for kunden i en årrekke uten at det har vist seg å være nødvendig å ha en skriftlig avtale som regulerer dette.

Banklokkommisjonen antar at det som hovedregel ikke foreligger behov for å stille krav om skriftlig avtale dersom ingen av partene krever det. I de tilfeller hvor forsikringskunden mener det vil være betryggende å ha skriftlig avtale, bør imidlertid kunden kunne kreve at forsikringsmegleren bekrefter avtalen skriftlig. Det samme gjelder hvor det ikke dreier seg om en standardytelse fra forsikringsmeglerforetakets side, men om en avtale som også omfatter tjenester knyttet til forsikringsforholdet etter at forsikringsavtalen er inngått, dvs. tjenester i forbindelse med videre oppfølging av avtalen under forsikringsperioden. I slike tilfelle bør forsikringsmeglerforetaket påse at skriftlig avtale opprettes, se lovutkast § 5-2a første ledd.

Kapittel 10

Avtaler hvor forsikringsselskap er oppdragsgiver

Et forbud mot at forsikringsselskapet betaler provisjon eller annet vederlag til forsikringsmegler som formidler forsikringsavtale til selskapet, er generelt ikke til hinder for at et forsikringsmeglerforetak kan påta seg rådgivnings- eller konsulentoppdrag i forhold til et forsikringsselskap. Det vil her dreie seg om et oppdrag fra forsikringsselskapet som ikke har sammenheng med konkrete kunde-forhold. For eksempel kan forsikringsmegler holde foredrag om markedsutsiktene eller utføre markedsundersøkelser for forsikringsselskapet. Det forekommer også at forsikringsmegler tar del i forsikringsselskapets produktutvikling.

Banklokkommisjonen mener det generelt ikke bør være noe til hinder for avtaler mellom en forsikringsmegler og et forsikringsselskap om utførelse av tjenester på områder som er uten betyd-

ning i forhold til forsikringsmeglerens utførelse av konkrete oppdrag for forsikringskunder. Generelt sett må slike oppdragsforhold antas ikke formelt eller reelt å få virkninger for forsikringsmeglers uavhengighet ved valg av forsikringsleverandør. Også i forhold til slik oppdragsvirksomhet gjelder imidlertid det generelle krav i forsikringsformidlingsloven § 5-2 første ledd om at et forsikringsmeglerforetak ikke må opptre på en måte som er egnet til å skape tvil om dets stilling som uavhengig mellomledd. En omfattende forretningsforbindelse over tid mellom et meglerforetak og enkelte forsikringsselskaper kan således etter omstendighetene tenkes å etablere slike samarbeidsformer mellom partene at denne bestemmelsen vil komme til anvendelse.

Kapittel 11

Økonomiske og administrative konsekvenser

11.1 Innledning

Forslaget til endringer i forsikringsformidlingsloven vil for det første innebære at det er forsikringsmeglerforetaket og oppdragsgiveren som skal avtale størrelsen på provisjon og annet vederlag som skal betales for forsikringsmeglingen. Det er forsikringsmeglerforetaket som skal påse at dette blir avtalt før oppdraget blir utført, og avtalen skal bekreftes skriftlig dersom oppdragsgiveren krever det, eller forsikringsmeglingen omfatter tjenester knyttet til forsikringsforholdet etter at forsikringsavtalen er inngått, se utkast til ny § 5-2a første ledd i forsikringsformidlingsloven. Endringene vil videre innebære at et forsikringsmeglingsforetak som driver virksomhet her i riket ikke har adgang til å motta provisjon eller annet vederlag for forsikringsmeglingen fra det forsikringsselskapet som har overtatt den forsikringsavtalen et meglingsoppdrag gjelder (se lovutkast § 5-2a annet ledd). Forbudet er også rettet mot forsikringsselskapene slik at et forsikringsselskap som driver virksomhet her i riket, ikke har adgang til å betale provisjon eller annet vederlag til forsikringsmeglingsforetak i anledning av megling av forsikringsavtale til selskapet dersom forsikringsmeglingsforetaket ved å motta slik provisjon eller vederlag ville handle i strid med reglene i forsikringsformidlingsloven § 5-2a annet til fjerde ledd med tilhørende forskrift, se utkast til ny § 6-9 første ledd i forsikringsloven.

11.2 Økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige

Etter *Banklokkommisjonens* vurdering kan forslaget til lovendringer innebære behov for utfyllende regulering i form av forskrift. Det vises til lovutkast forsikringsformidlingsloven § 5-2a fjerde ledd om at Kongen i særliige tilfelle kan gjøre unntak fra forbudet i annet ledd for tilfelle hvor forsikringsmeglingsforetak som driver virksomhet her i riket, formidler skadeforsikring i tilknytning til næringsvirksomhet til forsikringsselskap som ikke driver virksomhet her i riket, se § 5-2a fjerde ledd bokstav

a. Tilsvarende gjelder for tilfelle hvor forsikringsmeglingsforetak med hovedsete i annen EØS-stat, formidler skadeforsikring i tilknytning til næringsvirksomhet til forsikringsselskap som driver virksomhet her i riket, se bokstav b. Videre vises det til lovutkast i forsikringsloven § 6-9 annet ledd hvoretter Kongen kan fastsette nærmere regler til gjennomføring og avgrensning av bestemmelsene i første ledd, herunder regler om forsikringsselskapers adgang til å ha særliige pristariffer for administrative tjenester for forsikringer som kommer til et forsikringsselskap fra forsikringsmeglingsforetak. Det påregnes derfor at lovgivningsmyndighetene kan bli påført noe mer arbeid i denne sammenheng, men det antas at behovet for unntak utover lovforslaget er begrenset.

Forslaget til endringer vil innebære at Kredittilsynet får ansvaret med å påse at forsikringsmeglerforetakene inngår en avtale med oppdragsgiver om provisjon og annet vederlag som skal betales for forsikringsmeglingen, og at forsikringsmegleren ikke mottar provisjon eller annet vederlag fra det forsikringsselskapet som har overtatt den forsikringsavtalen et meglingsoppdrag gjelder. Særlig i en overgangsperiode før forsikringsmeglerne og forsikringsselskapene har innarbeidet rutiner for å etterleve lovendringene antas det at dette vil kunne medføre en viss belastning for tilsynsmyndighetene. Etter *Banklokkommisjonens* vurdering er denne belastningen likevel ikke av et slikt omfang at Kredittilsynet ut fra tilsynsmessige hensyn vil ha behov for en tilføring av ytterligere ressurser som følge av de foreslalte endringene. I forhold til tilsynsmyndighetene skal det også, som påpekt ovenfor i avsnitt 7.1, bemerkes at det kan være et generelt problem å håndheve nasjonale regler ovenfor utenlandske aktører i et nasjonalt marked.

11.3 Økonomiske og administrative konsekvenser for det private

For forsikringsmeglerne vil lovendringen medføre at meglerne må fakturere sine oppdragsgivere for meglertjenestene, og de forsikringsmeglerne som ikke allerede har systemer og rutiner for å faktu-

rere og innkreve vederlag fra oppdragsgiverne må innarbeide slike rutiner i sin virksomhet. Det antas at dette vil kunne medføre en viss kostnadsbelastning og legge beslag på ressurser i forsikringsmeglerforetakene. Når rutinene er innarbeidet bør imidlertid ikke lovutkastet innebære noen økt belastning for forsikringsmeglerne.

De forsikringsselskapene som ikke allerede har gått over til Finansnæringens Hovedorganisasjons bransjenorm som innebærer at forsikringsselskapene ikke skal betale provisjon til oppdragsgiver, se ovenfor i kapittel 5, må foreta en omlegging av systemet slik at det ikke innregnes provisjon i premien. Det antas imidlertid at kostnadsbelastning ved dette og behovet for bruk av ressurser vil være svært begrenset.

Forbudet mot at forsikringsmeglerne mottar provisjoner fra forsikringsselskapene vil innebære at det er forsikringskunden som skal betale for de tjenestene megleren skal utføre for kunden. Dersom de kundene som benytter forsikringsmegler må betale den samme premien til forsikringsselskapet som forsikringsselskapets øvrige kunder, vil dette innebære at de meglerbetjente kundenes totale kostnader ved kjøp av forsikringer øker. Hvorvidt, og eventuelt i hvilken grad, en lovendring vil føre til økte kostnader for meglerbetjente kunder vil derfor avhenge av hvordan forsikringsselskapene velger å prise sine produkter, se kapittel 8 ovenfor.

Kapittel 12

Merknader til de enkelte bestemmelser

Dette kapitlet inneholder merknader til forslag til endringer i lov 10. juni 2005 nr. 41 om forsikringsformidling og forslag til endringer i lov 10. juni 2005 nr. 44 om forsikringsselskaper, pensjonsforetak og deres virksomhet mv. (forsikringsloven). Forslagene til endringer vil innebære at det innføres et forbud mot at forsikringsmeglere mottar provisjoner fra forsikringsselskapene. Etter *Banklokkommisjonens* vurdering er det ikke behov for å gjøre andre lovendringer for å kunne gjennomføre dette. Det vises til nærmere kommentarer i de alminnelige motiver kapittel 7 til 10.

Til forsikringsformidlingsloven § 5-2a. Provisjon og annet vederlag for forsikringsformidling

Første ledd første punktum fastsetter at et forsikringsmeglingsforetak som driver virksomhet her i riket, skal påse at provisjon og annet vederlag som skal betales for forsikringsformidlingen, blir avtalt med oppdragsgiveren før oppdrag blir utført. Slik tydeliggjøres det at det er forsikringsmegler og oppdragsgiver, og ikke forsikringsmegler og forsikringsselskapet, som skal avtale hva megleren skal ha i betaling for de tjenestene som skal utføres for oppdragsgiver. Det fremgår videre at vederlaget skal avtales før oppdraget blir utført. Før oppdraget blir utført har kunden enda mulighet til å velge en annen forsikringsmegler dersom kunden synes prisen på meglertjenestene er for høy. På denne måten unngår man også at det oppstår uenighet med hensyn til hva som skal betales etter at forsikringsmegleren har utført oppdraget. Det er forsikringsmeglingsforetaket som skal påse at en avtale om vederlag blir inngått, og som derved har bevisbyrden for at slik avtale er inngått dersom det senere oppstår tvil med hensyn til om det var oppdragsgiveren og forsikringsmegler som avtalte vederlaget. Forbudet gjelder for forsikringsmeglingsforetak som driver virksomhet «her i riket», og omfatter således både forsikringsformidlere som har fått sin tillatelse til å drive virksomhet etter forsikringsformidlingsloven §§ 2-1 flg., og utenlandske forsikringsmeglingsforetak som har etablert filial eller driver grenseoverskridende virksomhet i Norge i henhold til bestemmelsene i

lovens § 8-2. Av *første ledd annet punktum* følger det at avtalen skal være skriftlig hvis oppdragsgiveren krever det, eller formidlingen omfatter tjenester utover selve kontraktsløftningen. Hvis forsikringsmegler skal utføre mange tjenester for kunden i løpet av året, kan det være vanskelig for kunden å ha fullstendig oversikt over hvilke tjenester som skal utføres uten at avtalen er skriftlig. Men også ellers bør kunden kunne kreve en skriftlig avtale dersom kunden ønsker det. For eksempel kan det være hensiktsmessig i tilfeller hvor kunden ikke har benyttet vedkommende forsikringsmegler tidligere, og hvor partene således ikke har innarbeidet rutiner med hensyn til hva forsikringsmegleren skal gjøre for kunden. Det vises for øvrig til de alminnelige motiver foran i kapittel 9.

I annet ledd fastsettes det at et forsikringsmeglingsforetak som driver virksomhet her i riket, ikke har adgang til å motta provisjon eller annet vederlag for forsikringsformidlingen fra det forsikringsselskapet som har overtatt den forsikringsavtalen et formidlingsoppdrag gjelder. Med denne bestemmelsen innføres et lovforbud mot at forsikringsmeglere skal motta provisjon fra forsikringsselskapene. Forbudet gjelder for forsikringsmeglingsforetak som driver virksomhet «her i riket», se merknadene til første ledd ovenfor i dette avsnittet. Forbudet gjelder vederlag «for forsikringsformidlingen», dvs. dersom oppdraget har relasjon til et konkret kundeforhold, og stenger ikke for at forsikringsmeglere kan utføre oppgaver for et forsikringsselskap, eksempelvis foredragsvirksomhet. Hvorvidt tjenesten kan relateres til et kundeforhold må bero på en konkret vurdering i hvert enkelt tilfelle, se for øvrig kommentarer i de alminnelige motiver kapittel 10. Forbudet gjelder i utgangspunktet for både skade-, livs- og pensjonsforsikring samt sjø- og energiforsikring. Det vises i den forbindelse til avsnitt 7.1.

I tredje ledd er det gjort unntak for formidling av en del typer av forsikringer hvor det enten ikke er ansett nødvendig å innføre et forbud, eller markdet er av en slik karakter at et forbud vil ha alvorlige konsekvenser for bransjen. Dette vil være tilfelle hvor forsikringsmarkedet er internasjonalt. Det foreslås også at det gjøres unntak i tilfeller

hvor en type forsikring nesten utelukkende plasseres i utlandet. Se foran i de alminnelige motiver avsnitt 7.2.

Tredje ledd nr. 1 fastsetter at bestemmelsene i første og annet ledd ikke skal gjelde for forsikringsformidling av gjenforsikring. Dette begrunnes i at en gjenforsikringsavtale er en avtale mellom et forsikringsselskap og en forsikringsmegler, og at forsikringskunden ikke er part i denne avtalen. Det vil i et slikt avtaleforhold derfor nettopp være forsikringsselskapet som skal betale forsikringsmeglernes meglertjenestene. Det vises for øvrig til avsnitt 7.2.5.

Videre gjøres det unntak fra forbudet for forsikringsformidling av en del typer av skadeforsikring i næringsvirksomhet, se *tredje ledd nr. 2 bokstav a til f*. For det første gjøres det unntak for skip som er registrert i norsk internasjonalt skipsregister eller i utenlandsk skipsregister, se bokstav a. Dette unntaket er begrunnet i at dette sjøforsikringsmarkedet er utpreget internasjonalt, og at de norske sjøforsikringsselskapene og sjøforsikringsmeglernes kan stå i fare for å tape i konkurransen med utenlandske aktører dersom de norske aktørene blir underlagt et slikt forbud. Det internasjonale sjøforsikringsmarkedet omfatter også forsikring av norske og utenlandske boreplattformer og lignende flyttbare innretninger, se bokstav b. De hensyn som taler for å unnta internasjonal skipsfart gjelder derfor tilsvarende for forsikring av slike flyttbare innretninger. Også forsikringer i tilnytning til innretninger til bruk i olje- og gassvirksomhet plasseres i stor grad i det internasjonale forsikringsmarkedet. *Banklokkommisjonen* foreslår derfor at det gjøres unntak for faste innretninger til bruk i forbindelse med utvinning og utnyttelse av undersjøiske petroleumsforekomster eller i forbindelse med utskiping, lagring eller rørtransport av utvunnet olje og gass, samt innretninger til bruk i forbindelse med olje- og gassvirksomhet ved anlegg på land, se bokstav c og d. Her har *Banklokkommisjonen* funnet det hensiktsmessig å bruke petroleumslovens begreper. Når det gjelder anlegg på land, er disse i skattemessig forstand i en del tilfeller bare delvis underlagt petroleumslovens regler. I forhold til problemstillingen her antar *Banklokkommisjonen* at dette ikke bør få betydning og at slike anlegg i sin helhet bør omfattes av unntaket. Også formidling av forsikring av bygging av skip eller innretninger som nevnt i bokstav a til d er unntatt fra forbudet med den begrunnelse at markedet for slike forsikringer er internasjonalt, se bokstav e. Dette gjelder byggerisikoforsikring knyttet til selve skipet eller innretningen, og ikke verftet. De samme betraktningene gjør seg gjel-

dende for virksomhet, utstyr, tilbehør mv. i tilknytning til forsikring av innretninger som nevnt i bokstav b til e. Det vises for øvrig til de alminnelige motiver avsnitt 7.2.1.

Forsikring av luftfartøy er unntatt fordi slik forsikring nesten utelukkende plasseres i utlandet, og det vil således kunne være vanskelig å få plassert forsikringen hvis det utenlandske forsikringsselskapet ikke kan eller ikke ønsker å gi tilbud på en forsikring uten å innregne meglerprovisjon i premien, se *tredje ledd nr. 3*. Det vises til de alminnelige motiver avsnitt 7.2.5.

I utgangspunktet mener *Banklokkommisjonen* at det ikke er grunnlag eller behov for å gjøre flere generelle unntak. Da det likevel kan vise seg at det også i andre tilfeller vil kunne være behov for at det gjøres unntak fra forbudet mot meglerprovisjoner, se avsnitt 7.2.3 og 7.2.4 i de alminnelige motiver, foreslår *Banklokkommisjonen* i *fjerde ledd* at det i forskrift kan gjøres unntak fra forbudet i særlege tilfelle hvor forsikringsmeglingsforetak som driver virksomhet her i riket, formidler skadeforsikring i tilknytning til næringsvirksomhet til forsikringsselskap som ikke driver virksomhet her i riket, se bokstav a. Tilsvarende er det gitt unntakshjemmel for særlege tilfelle hvor forsikringsmeglingsforetak med hovedsete i annen EØS-stat, formidler skadeforsikring i tilknytning til næringsvirksomhet til forsikringsselskap som driver virksomhet her i riket, se bokstav b.

Til forsikringsformidlingsloven § 8-2. Utenlandske forsikringsformidlers virksomhet i Norge

Forsikringsformidlingsloven § 8-2 første ledd annet punktum viser til hvilke bestemmelser i loven som gjelder tilsvarende for forsikringsmeglere som er registrert i en annen EØS-stat som driver virksomhet her i riket gjennom en filial eller som grenseoverskridende virksomhet. Ny § 5-2a skal gjelde for slike forsikringsmeglere, se de alminnelige motiver avsnitt 7.1. I § 8-2 inntas det derfor en henvisning til § 5-2a.

Til forsikringsloven § 6-9. Provisjon og annet vederlag for forsikringsformidling

Første ledd fastsetter at et forsikringsselskap som driver virksomhet her i riket, ikke har adgang til å betale provisjon eller annet vederlag til forsikringsmeglingsforetak i anledning av formidling av forsikringsavtale til selskapet, dersom forsikringsmeglingsforetaket ved å motta slik provisjon eller vederlag ville handle i strid med reglene i forsikringsformidlingsloven § 5-2a med tilhørende for-

skrift. Forbudet mot at forsikringsmeglere mottar provisjoner fra forsikringsselskapene rettes således mot både forsikringsmeglere og forsikringsselskap. Det antas at forbudet effektiviseres når det også rettes mot forsikringsselskapene, og at det vil være lettere for tilsynsmyndighetene å påse at forsikringsmeglere og forsikringsselskapene ikke innretter sin virksomhet i strid med forbudet. Forbudet gjelder forsikringsselskap som driver virksomhet «her i riket» dvs. forsikringsselskap som har konsesjon i henhold til forsikringslovens bestemmelser, og forsikringsselskap som har etablert filial eller driver grenseoverskridende virksomhet i Norge.

I annet ledd åpnes det for at Kongen kan fastsette nærmere regler til gjennomføring og avgrensning av bestemmelsene i første ledd, herunder regler om forsikringsselskapers adgang til å ha særlege pristariffer for administrative tjenester for forsikringer som kommer til et forsikringsselskap fra forsikringsmeglingsforetak. Bestemmelsen henger sammen med lovutkast § 5-2a fjerde ledd som åpner for at det i forskrift kan gjøres unntak fra forbudet mot meglervalutkast for særlege tilfelle av formidling av skadeforsikring i tilknytning til næringsvirksomhet. Når det gjelder forsikringsselskapers adgang til å ha særlege pristariffer for administrative tjenester, vises det til de alminnelige motiver kapittel 8.

Til endring av forskrift 22. september 1995 nr. 827 om forsikringstjenesteytelser og etablering av filial av forsikringsselskap og pensjonsforetak med hovedsete i annen stat i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde m.m.

Filialforskriften § 10 første ledd viser til hvilke bestemmelser i forsikringsloven som gjelder for virksomhet som drives her i riket. Denne bestemmelsen må vise til ny § 6-9.

Til endring av forskrift 9. desember 2005 nr. 1421 om forsikringsformidling.

Forskriften til forsikringsformidlingsloven § 3-1 første ledd nr. 4 bokstav a krever at forsikringsformidleren skal informere kunden om blant annet størrelsen på provisjon og/eller annen godtgjørelse som forsikringsformidlingsforetaket mottar fra forsikringsgiveren i tilknytning til inngåelsen av avtale om angeldende forsikring. Bestemmelsen gjelder for både forsikringsmeglere og forsikringsagenter, se forskriftens § 1-1 tredje ledd. Innføring av et forbud mot at forsikringsmeglere kan motta provisjon fra forsikringsselskapene innebærer at bestemmelsen ikke kan få anvendelse på forsikringsmeglere. Det foreslås at bestemmelsen bare viser til forsikringsagentvirksomhet.

Til endring av forskrift 30. juni 2006 nr. 869 til forsikringsloven (livsforsikring mv.)

Forskriftens § 2-5 tredje ledd fastsetter at provisjon til forsikringsformidler som dekkes av institusjonen, skal inngå som særskilt pristillegg for den kontrakt det gjelder. Denne bestemmelsen må oppheves som følge av at forsikringsmeglere ikke kan motta provisjoner fra forsikringsselskapene i relasjon til et kundeforhold.

Kapittel 13

Lovforslag mv.

I

Lov 10. juni 2005 nr. 41 om forsikringsformidling

Ny § 5-2a skal lyde:

§ 5-2a. Provision og annet vederlag for forsikringsformidling

Et forsikringsmeglingsforetak som driver virksomhet her i riket, skal påse at provisjon og annet vederlag som skal betales for forsikringsformidlingen, blir avtalt med oppdragsgiveren før oppdrag blir utført. Avtalen skal bekreftes skriftlig dersom oppdragsgiveren krever det, eller forsikringsformidlingen omfatter tjenester knyttet til forsikringsforholdet etter at forsikringsavtalen er inngått.

Et forsikringsmeglingsforetak som driver virksomhet her i riket, har ikke adgang til å motta provisjon eller annet vederlag for forsikringsformidlingen fra det forsikringsselskapet som har overtatt den forsikringsavtalen et formidlingsoppdrag gjelder.

Bestemmelsene i første og annet ledd gjelder ikke:

1. Forsikringsformidling av gjenforsikring.
2. Forsikringsformidling av skadeforsikring i næringsvirksomhet knyttet til
 - a) skip som er registrert i norsk internasjonalt skipsregister eller i utenlandsk skipsregister,
 - b) boreplattformer og lignende flyttbare innretninger,
 - c) faste innretninger til bruk i forbindelse med utvinning og utnyttelse av undersjøiske petroleumsforekomster eller utskiping, lagring eller rørtransport av utvunnet olje og gass,
 - d) innretninger til bruk i forbindelse med olje- og gassvirksomhet ved anlegg på land,
 - e) bygging av skip eller innretninger som nevnt i bokstav a) til d),
 - f) virksomhet, utstyr, tilbehør mv. i tilknytning til forsikring av innretninger som nevnt i bokstav b) til e).
3. Forsikringsformidling av skadeforsikring av luftfartøy.

Kongen kan i særlige tilfelle gjøre unntak fra forbudet i annet ledd for tilfelle hvor:

- a) forsikringsmeglingsforetak som driver virksomhet her i riket, formidler skadeforsikring i tilknytning til næringsvirksomhet til forsikringsselskap som ikke driver virksomhet her i riket,
- b) forsikringsmeglingsforetak med hovedsete i annen EØS-stat, formidler skadeforsikring i tilknytning til næringsvirksomhet til forsikringsselskap som driver virksomhet her i riket.

§ 8-2 første ledd skal lyde:

§ 8-2. Utenlandske forsikringsformidlers virksomhet i Norge

Forsikringsmeglere som er registrert i en annen EØS-stat kan starte virksomhet her i riket gjennom en filial eller som grenseoverskridende virksomhet en måned etter at Kredittilsynet har mottatt melding fra tilsynsmyndigheten i selskapets hjemland om den planlagte virksomheten. Bestemmelsene i lovens §§ 5-2, 5-2a, 5-3, 5-4, 5-6 og 5-7 annet ledd gjelder for slik forsikringsmeglervirksomhet. Departementet kan gi nærmere regler om anvendelsen av nevnte lovbestemmelser på utenlandske virksomheter og kan gjøre unntak fra bestemmelsene dersom en forsikringsmeglervirksomhet er underlagt tilsvarende bestemmelser i henhold til hjemlandets lovgivning.

II

Lov 10. juni 2005 nr. 44 om forsikringsselskaper, pensjonsforetak og deres virksomhet mv. (forsikringsloven)

Ny § 6-9 skal lyde:

§ 6-9. Provision og annet vederlag for forsikringsformidling

Et forsikringsselskap som driver virksomhet her i riket, har ikke adgang til å betale provisjon eller annet vederlag til forsikringsmeglingsforetak i anledning av formidling av forsikringsavtale til

selskapet dersom forsikringsmeglingsforetaket ved å motta slik provisjon eller vederlag ville handle i strid med reglene i forsikringsformidlingsloven § 5-2a med tilhørende forskrift.

Kongen kan fastsette nærmere regler til gjennomføring og avgrensning av bestemmelsene i første ledd, herunder regler om forsikringsselskapers adgang til å ha særlege pristariffer for administrative tjenester for forsikringer som kommer til et forsikringsselskap fra forsikringsmeglingsforetak.

III

Endringene trer i kraft ...

IV

Forskrift 22. september 1995 nr. 827 om forsikringstjenesteytelser og etablering av filial av forsikringsselskap og pensjonsforetak med hovedsete i annen stat i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde m.m.

§ 10 første ledd skal lyde:

§ 10. Nærmere regler for skade- og livsforsikringsvirksomhet her i riket

Følgende bestemmelser i lov 10. juni 1988 nr. 39 om forsikringsvirksomhet og lov 10. juni 2005 nr. 44 om forsikringsselskaper, pensjonsforetak og deres virksomhet (forsikringsloven), med tilhørende forskrifter som angitt, gjelder for virksomhet som drives her i riket.

1. Fordeling av kostnader mv.

Forsikringsvirksomhetsloven § 7-5 første ledd første punktum og forskrift av 21. november 1989 nr. 1167 § 3 skal gjelde.

2. Urimelige premier og forsikringsvilkår

Finansdepartementet kan i medhold av forsikringsvirksomhetsloven § 7-6 forby benyttede premier som departementet finner urimelige. Kredittilsynet kan i medhold av forsikringsvirksomhetsloven § 7-7 forby benyttede avtalevilkår som Kredittilsynet finner urimelige.

3. Flytting

Forsikringsloven kapittel 11 med tilhørende forskrift, unntatt § 11-14 sjette ledd annet punktum.

4. Kontoføring, kontoutskrift

Forsikringsvirksomhetsloven § 7-10 gjelder tilsvarende. Det samme gjelder forskrift 26. mai 1995 nr. 583 om kontoføring og kontoutskrift i livs- og pensjonsforsikring.

5. Rett til overskudd i livsforsikring

Forsikringsvirksomhetsloven § 8-1 første ledd og tredje ledd annet punktum gjelder tilsva-

rende i den grad dette ikke er regulert i filialens hjemland. Retten til rimelig andel av overskudd skal likevel fremgå av forsikringsvilkårene, med mindre det i vilkårene er fastsatt at forsikringen ikke gir rett til andel av overskudd. Forsikringsvilkårene skal i tilfelle angi tidspunktet for tildeling av overskudd, hvordan overskuddet er beregnet og hvordan andelen av overskuddet - herunder andel av akkumulert ufordelt overskudd - skal beregnes ved inntruffet forsikringstilfelle, flytting og gjenkjøp.

6. Provisjon og annet vederlag for forsikringsformidling

Forsikringsloven § 6-9 skal gjelde.

V

Forskrift 9. desember 2005 nr. 1421 om forsikringsformidling

§ 3-1 første ledd skal lyde:

§ 3-1. Informasjon fra forsikringsformidleren

Før inngåelse av forsikringsavtale og ved endring eller fornyelse av avtalen, skal forsikringsformidleren minst gi kunden informasjon om følgende:

1. forsikringsformidlingsforetakets navn og adresse,
2. hvilket register forsikringsformidlingsforetaket er oppført i, og hvordan det kan kontrolleres at foretaket er registrert,
3. om forsikringsformidleren yter rådgivning på basis av en objektiv analyse, jf lov om forsikringsformidling § 1-2 nr. 2 første alternativ,
4.
 - a) størrelsen på provisjon og/eller annen godt-gjørelse som forsikringsagentforetaket mottar fra forsikringsgiveren i tilknytning til inngåelsen av avtale om angeldende forsikring, og
 - b) størrelsen på den provisjon eller annet vederlag som forsikringsformidlingsforetaket vil kreve fra oppdragsgiver,
5. om forsikringsformidlingsforetaket har en direkte eller indirekte eierandel som utgjør mer enn 10% av stemmeretten eller kapitalen i et forsikringsselskap,
6. om et forsikringsselskap, eller morselskapet til et forsikringsselskap, har en direkte eller indirekte eierandel som utgjør mer enn 10% av forsikringsformidlingsforetakets stemmerett eller kapital,
7. den avgift forsikringstaker er pliktig til å svare til Norsk Naturskadepool etter lov 16. juni 1989 nr. 70 om naturskadeforsikring § 4a dersom brannskadeforsikring på ting her i riket formid-

les til forsikringsselskap som ikke er medlem
av Naturskadepoolen,
8. om utenrettslige klageordninger.

VI

Forskrift 30. juni 2006 nr. 869 til forsikringsloven
(livsforsikring mv.)

§ 2-5 skal lyde:

§ 2-5. Pristariff for administrative tjenester

Pristariff for tjenester skal omfatte vederlag for

administrasjon av forsikringskontrakten i det
enkelte år.

Pristariff for administrasjon av kollektive pen-
sjons- og livrenteordninger baseres på omfanget
og sammensetningen av de forsikrede i den
enkelte ordning, samt hvilke ytelse ordningen
omfatter. Det kan fastsettes stykkpriser som er
lavere når antallet av sikrede er høyere.

Nåværende tredje ledd utgår.

Vedlegg 1**Utdrag fra lov 10. juni 2005 nr. 41 om forsikringsformidling****Kapittel 1. Anvendelsesområde og definisjoner****§ 1-1. Anvendelsesområde**

Denne loven gjelder formidling av direkte forsikring og gjenforsikring.

Loven gjelder ikke:

1. virksomhet som utøves av et forsikringsselskap eller av en ansatt i et forsikringsselskap som handler på forsikringsselskapets ansvar.
2. virksomhet som består i å gi opplysninger ved enkelte anledninger som ledd i annen yrkesvirksomhet, dersom formålet med denne virksomheten ikke er å bistå kunden med inngåelse eller gjennomføring av en forsikringsavtale.
3. virksomhet som kun formidler generell informasjon om forsikringsprodukter eller skaper kontakt til forsikringsselskaper, dersom formålet med denne virksomheten ikke er å bistå kunden med inngåelse eller gjennomføring av en forsikringsavtale.
4. ervervsmessig virksomhet som ivaretar administrasjonen av et forsikringsselskaps skadebehandling, eller taksering og sakkyndig vurdering av skader.

Loven gjelder heller ikke formidling av forsikringsavtaler dersom følgende vilkår er oppfylt:

1. forsikringsavtalen krever bare kunnskap om den forsikringsdekningen som tilbys,
2. forsikringsavtalen er ikke en livsforsikringsavtale,
3. forsikringsavtalen omfatter ikke ansvarsforsikring,
4. forsikringsformidling er ikke formidlerens yrkesmessige hovedvirksomhet,
5. forsikringen utgjør et supplement til vare eller tjeneste levert av formidleren, og dekker:
 - a) risikoen for funksjonssvikt, tap av eller skade på varen, eller
 - b) skade på eller tap av bagasje og andre risikoer i forbindelse med en reise bestilt av formidleren, selv om forsikringen omfatter livs- eller ansvarsforsikring, forutsatt at livs- eller ansvarsforsikringen er underordnet

hoveddekningen for risikoene knyttet til reisen,

6. det årlige premiebeløpet ikke overstiger et beløp som svarer til 500 euro, og forsikringsavtalens totale gyldighetstid, herunder eventuelle forlengelser, ikke overstiger fem år.

For forsikringsformidlere som er registrert i annen stat i EØS gjelder § 8-2 første, annet, tredje og fjerde ledd.

Kredittilsynet avgjør i tvilstilfelle om en virksomhet driver forsikringsformidling.

§ 1-2. Definisjoner

I denne loven betyr:

1. forsikringsformidling: ervervsmessig virksomhet som består i å legge fram, foreslå eller utføre annet forberedende arbeid i forbindelse med inngåelse av forsikringsavtaler, eller å inngå slike avtaler, eller å bistå ved forvaltningen og gjennomføringen av slike avtaler, særlig i forbindelse med et skadetilfelle.
2. forsikringsmegling: forsikringsformidlingsvirksomhet som består i å gi kunden råd ut fra en analyse av et så stort antall av de på markedet disponibele forsikringsløsninger som mulig, eller virksomhet som består i å presentere kunden for forsikringsløsninger fra et eller flere forsikringsselskaper, uten at det er inngått uttrykkelig avtale med forsikringsselskapene om dette.
3. gjenforsikringsmegling: forsikringsformidlingsvirksomhet som består i å gi et forsikringsselskap råd i forbindelse med inngåelse av gjenforsikringsavtaler ut fra en analyse av et så stort antall av de på markedet disponibele forsikringsløsninger som mulig, eller virksomhet som består i å presentere forsikringsselskapet for forsikringsløsninger fra et eller flere gjenforsikringsselskaper, uten at det er inngått uttrykkelig avtale med gjenforsikringsselskapene om dette.
4. forsikringsagentvirksomhet: forsikringsformidlingsvirksomhet som består i å tilby forsikringsprodukter for og på vegne av et eller flere forsikringsselskap.

Kapittel 5. Generelle krav til meglingsvirksomheten

§ 5-2. Regler for god meglerskikk mv.

Et forsikringsmeglingsforetak skal drive virksomheten i henhold til god meglerskikk. Forsikringsmeglingsforetaket må ikke opptre på en måte som er egnet til å skape tvil om dets stilling som uavhengig mellomledd. Forsikringsmeglingsforetaket skal sørge for den dokumentasjon som er nødvendig for at en forsikringsavtale skal komme i stand.

Forsikringsmeglerforetaket skal utvise tilbørlig aktksamhet ved valg av forsikringsgiver og fraråde oppdragsgiveren å bruke forsikringsgivere hvis evne til å oppfylle pliktene under forsikringer kan trekkes i tvil eller er ukjent.

Forsikringsmeglingsforetaket kan ikke gjennom avtaler med forsikringsselskap eller på annen måte innrette seg slik at det kan påvirke forsikringsmeglerforetakets uavhengighet som meglér.

§5-4. Informasjon fra forsikringsmegleren

I forbindelse med inngåelse av en forsikringsavtale og ved endring eller fornyelse av avtalen, skal en forsikringsmegler minst gi kunden informasjon som fastsatt i forskrift av departementet.

Kapittel 8. Filialetablering og grenseoverskridende virksomhet

§ 8-2. Utenlandske forsikringsformidlers virksomhet i Norge

Forsikringsmeglere som er registrert i en annen EØS-stat kan starte virksomhet her i riket gjennom en filial eller som grenseoverskridende virksomhet en måned etter at Kredittilsynet har

mottatt melding fra tilsynsmyndigheten i selskapets hjemland om den planlagte virksomheten. Bestemmelserne i lovens §§ 5-2, 5-3, 5-4, 5-6 og 5-7 annet ledd gjelder for slik forsikringsmeglervirksomhet. Departementet kan gi nærmere regler om anvendelsen av nevnte lovbestemmelser på utenlandske virksomheter og kan gjøre unntak fra bestemmelserne dersom en forsikringsmegler er underlagt tilsvarende bestemmelser i henhold til hjemlandets lovgivning.

Forsikringsagentvirksomhet som er registrert i annen EØS-stat kan begynne sin virksomhet her i riket når den har gitt melding til vedkommende myndighet i hjemlandet.

Utenlandsk forsikringsformidlerforetak med hovedsete utenfor EØS kan etter særskilt tillatelse fra Kredittilsynet etablere filial her i riket. Bestemmelserne i loven her gjelder så langt de passer. Kredittilsynet kan fastsette utfyllende regler for etablering av filial her i riket av forsikringsformidler som er meddelt tillatelse eller registrert i en stat utenfor EØS.

Kredittilsynet kan, etter å ha fremlagt saken for vedkommende myndighet i den stat forsikringsformidler er registrert, pålegge forsikringsformidler å opphøre med virksomhet her i riket, dersom forsikringsformidler har gjort seg skyldig i grov eller vedvarende overtredelse av sine plikter etter denne lov eller andre lover og forskrifter som gjelder her i riket.

Kredittilsynet kan kreve at meldingen med bilag skal være oversatt til norsk av godkjent translator.

Bestemmelserne om opplysningsplikt i kredittilsynsloven gjelder for utenlandske foretak som driver virksomhet her i riket i henhold til bestemmelserne i loven her.

Vedlegg 2

Utdrag fra forskrift 9. desember 2005 nr. 1421 om forsikringsformidling

Kapittel 1. Anvendelsesområde

§ 1-1. Anvendelsesområde

Denne forskrift gjelder formidling av direkte forsikring og gjenforsikring regulert av lov 10. juni 2005 nr. 41 om forsikringsformidling.

Forskriftens kapittel 2 om forsikring gjelder for forsikringsmeglingsforetak, gjenforsikringsmeglingsforetak og for forsikringsagentforetak som skal tegne forsikring i henhold til lov om forsikringsformidling § 7-5.

Forskriftens kapittel 3 om informasjonsplikt til kunden gjelder for forsikringsmeglere og forsikringsagenter.

Forskriftens kapittel 4 om forsikringsselskapets register over forsikringsagentforetak gjelder for forsikringsselskaper som har tillatelse til å drive forsikringsvirksomhet i Norge etter lov 10. juni 1988 nr. 39 om forsikringsvirksomhet § 2-1.

Forskriftens kapittel 5 om klageordning gjelder for forsikrings- og gjenforsikringsmeglingsforetak.

Kapittel 3. Informasjonsplikt til kunden

§ 3-1. Informasjon fra forsikringsformidleren

Før inngåelse av forsikringsavtale og ved endring eller fornyelse av avtalen, skal forsikringsformidleren minst gi kunden informasjon om følgende:

1. forsikringsformidlingsforetakets navn og adresse,
2. hvilket register forsikringsformidlingsforetaket er oppført i, og hvordan det kan kontrolleres at foretaket er registrert,
3. om forsikringsformidleren yter rådgivning på basis av en objektiv analyse, jf lov om forsikringsformidling § 1-2 nr. 2 første alternativ,
4.
 - a) størrelsen på provisjon og/eller annen godt-gjørelse som forsikringsformidlingsforetaket mottar fra forsikringsgiveren i tilknytning til inngåelsen av avtale om angeldende forsikring, og
 - b) størrelsen på den provisjon eller annet ved-erlag som forsikringsformidlingsforetaket vil kreve fra oppdragsgiver,

5. om forsikringsformidlingsforetaket har en direkte eller indirekte eierandel som utgjør mer enn 10% av stemmeretten eller kapitalen i et forsikringsselskap,
6. om et forsikringsselskap, eller morselskapet til et forsikringsselskap, har en direkte eller indirekte eierandel som utgjør mer enn 10% av forsikringsformidlingsforetakets stemmerett eller kapital,
7. den avgift forsikringstaker er pliktig til å svare til Norsk Naturskadepool etter lov 16. juni 1989 nr. 70 om naturskadeforsikring § 4a dersom brannskadeforsikring på ting her i riket formidles til forsikringsselskap som ikke er medlem av Naturskadepoolen,
8. om utenrettslige klageordninger.

Når forsikringsformidleren informerer kunden om at den gir råd på basis av en objektiv analyse, jf. første ledd nr. 3, er den forpliktet til å gi disse rådene på grunnlag av en analyse av et så stort antall forsikringsavtaler som er tilgjengelig på markedet, at den er i stand til å gi en anbefaling, i samsvar med faglige kriterier, av hvilken forsikringsavtale som ville passe kundens behov.

Når forsikringsformidleren presenterer kunden for forsikringsløsninger fra ett eller flere forsikringsselskap, uten at de er avtalemessig forpliktet til å benytte disse, skal det opplyses om dette. Forsikringsformidleren skal på kundens anmodning opplyse om navnene på forsikringsselskapene den samarbeider med. Forsikringsformidleren skal informere kunden om retten til å anmode om slike opplysninger.

Forsikringsformidleren skal, særlig på grunnlag av opplysingene fra kunden, som et minimum presisere kundens krav og behov, samt begrunne hvert råd den gir kunden om et bestemt forsikringsprodukt. Disse presiseringene skal tilpasses den foreslalte forsikringsavtalens kompleksitet.

Et forsikringsformidlingsforetak skal for øvrig ha den samme informasjonsplikt som et forsikringsselskap som driver virksomhet her i landet

har, jf. lov 16. juni 1989 nr. 69 omforsikringsavtaler kapittel 2 og 11.

Det kan unnlates å gi informasjon som nevnt i første ledd nr. 3, 5, 6 og 8 og i annet til fjerde ledd

ved formidling av forsikring som angitt i lov 27. november 1992 nr. 111 om lovvalg i forsikring § 9 a til forsikringstaker som angitt i samme bestemelse (store risikoer).

Vedlegg 3

Utdrag fra Europaparlaments- og rådsdirektiv 2002/92/EØS av 9. desember 2002 om forsikringsformidling

Directive 2002/92/EC of the European Parliament and of the Council of 9 December 2002 on insurance mediation

THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION,

Having regard to the Treaty establishing the European Community, and in particular Article 47(2) and Article 55 thereof,

Having regard to the proposal from the Commission(1),

Having regard to the opinion of the Economic and Social Committee(2),

Acting in accordance with the procedure laid down in Article 251 of the Treaty(3),

Whereas:

(18) It is essential for the customer to know whether he is dealing with an intermediary who is advising him on products from a broad range of insurance undertakings or on products provided by a specific number of insurance undertakings

(19) This Directive should specify the obligations which insurance intermediaries should have in providing information to customers. A Member State may in this area maintain or adopt more stringent provisions which may be imposed on insurance intermediaries independently of their place of residence where they are pursuing mediation activities on its territory provided that any such more stringent provisions comply with Community law, including Directive 2000/31/EC of the European Parliament and of the Council of 8 June 2000 on certain legal aspects of information society services, in particular electronic commerce, in the Internal Market (Directive on electronic commerce)(6)

(20) If the intermediary declares that he is giving advice on products from a broad range of insurance undertakings, he should carry out a fair and sufficiently wide-ranging analysis of the products available on the market. In addition, all intermediaries should explain the reasons underpinning their advice

Chapter II

Registration requirements

Article 3

Registration

1. Insurance and reinsurance intermediaries shall be registered with a competent authority as defined in Article 7(2), in their home Member State

Without prejudice to the first subparagraph, Member States may stipulate that insurance and reinsurance undertakings and other bodies may collaborate with the competent authorities in registering insurance and reinsurance intermediaries and in the application of the requirements of Article 4 to such intermediaries. In particular, in the case of tied insurance intermediaries, they may be registered by an insurance undertaking or by an association of insurance undertakings under the supervision of a competent authority

Member States need not apply the requirement referred to in the first and second subparagraphs to all the natural persons who work in an undertaking and pursue the activity of insurance or reinsurance mediation

As regards legal persons, Member States shall register such persons and shall also specify in the register the names of the natural persons within the management who are responsible for the mediation business

2. Member States may establish more than one register for insurance and reinsurance intermediaries provided that they lay down the criteria according to which intermediaries are to be registered

Member States shall see to it that a single information point is established allowing quick and easy access to information from these various registers, which shall be compiled electronically and kept constantly updated. This information point shall also provide the identification details of the competent authorities of each Member State referred to in paragraph 1, first subparagraph. The register shall indicate further the country or countries in which the intermediary conducts business under

the rules on the freedom of establishment or on the freedom to provide services

3. Member States shall ensure that registration of insurance intermediaries - including tied ones - and reinsurance intermediaries is made subject to the fulfilment of the professional requirements laid down in Article 4

Member States shall also ensure that insurance intermediaries - including tied ones - and reinsurance intermediaries who cease to fulfil these requirements are removed from the register. The validity of the registration shall be subject to a regular review by the competent authority. If necessary, the home Member State shall inform the host Member State of such removal, by any appropriate means

4. The competent authorities may provide the insurance and reinsurance intermediaries with a document enabling any interested party by consultation of the register(s) referred to in paragraph 2 to verify that they are duly registered

That document shall at least provide the information specified in Article 12(1) (a) and (b), and, in the case of a legal person, the name(s) of the natural person(s) referred to in the fourth subparagraph of paragraph 1 of this Article

The Member State shall require the return of the document to the competent authority which issued it when the insurance or reinsurance intermediary concerned ceases to be registered

5. Registered insurance and reinsurance intermediaries shall be allowed to take up and pursue the activity of insurance and reinsurance mediation in the Community by means of both freedom of establishment and freedom to provide services

6. Member States shall ensure that insurance undertakings use the insurance and reinsurance mediation services only of registered insurance and reinsurance intermediaries and of the persons referred to in Article 1(2)

Article 6

Notification of establishment and services in other Member States

1. Any insurance or reinsurance intermediary intending to carry on business for the first time in one or more Member States under the freedom to provide services or the freedom of establishment shall inform the competent authorities of the home Member State

Within a period of one month after such notification, those competent authorities shall inform

the competent authorities of any host Member States wishing to know, of the intention of the insurance or reinsurance intermediary and shall at the same time inform the intermediary concerned

The insurance or reinsurance intermediary may start business one month after the date on which he was informed by the competent authorities of the home Member State of the notification referred to in the second subparagraph. However, that intermediary may start business immediately if the host Member State does not wish to be informed of the fact

2. Member States shall notify the Commission of their wish to be informed in accordance with paragraph 1. The Commission shall in turn notify all the Member States of this

3. The competent authorities of the host Member State may take the necessary steps to ensure appropriate publication of the conditions under which, in the interest of the general good, the business concerned must be carried on in their territories

Chapter III

Information requirements for intermediaries

Article 12

Information provided by the insurance intermediary

1. Prior to the conclusion of any initial insurance contract, and, if necessary, upon amendment or renewal thereof, an insurance intermediary shall provide the customer with at least the following information:

(a) his identity and address;

(b) the register in which he has been included and the means for verifying that he has been registered;

(c) whether he has a holding, direct or indirect, representing more than 10 % of the voting rights or of the capital in a given insurance undertaking;

(d) whether a given insurance undertaking or parent undertaking of a given insurance undertaking has a holding, direct or indirect, representing more than 10 % of the voting rights or of the capital in the insurance intermediary;

(e) the procedures referred to in Article 10 allowing customers and other interested parties to register complaints about insurance and reinsurance intermediaries and, if appropriate, about the out-of-court complaint and redress procedures referred to in Article 11

In addition, an insurance intermediary shall inform the customer, concerning the contract that is provided, whether:

(i) he gives advice based on the obligation in paragraph 2 to provide a fair analysis, or

(ii) he is under a contractual obligation to conduct insurance mediation business exclusively with one or more insurance undertakings. In that case, he shall, at the customer's request provide the names of those insurance undertakings, or

(iii) he is not under a contractual obligation to conduct insurance mediation business exclusively with one or more insurance undertakings and does not give advice based on the obligation in paragraph 2 to provide a fair analysis. In that case, he shall, at the customer's request provide the names of the insurance undertakings with which he may and does conduct business

In those cases where information is to be provided solely at the customer's request, the customer shall be informed that he has the right to request such information

2. When the insurance intermediary informs the customer that he gives his advice on the basis of a fair analysis, he is obliged to give that advice on the basis of an analysis of a sufficiently large number of insurance contracts available on the market, to enable him to make a recommendation, in accordance with professional criteria, regarding which

insurance contract would be adequate to meet the customer's needs

3. Prior to the conclusion of any specific contract, the insurance intermediary shall at least specify, in particular on the basis of information provided by the customer, the demands and the needs of that customer as well as the underlying reasons for any advice given to the customer on a given insurance product. These details shall be modulated according to the complexity of the insurance contract being proposed

4. The information referred to in paragraphs 1, 2 and 3 need not be given when the insurance intermediary mediates in the insurance of large risks, nor in the case of mediation by reinsurance intermediaries

5. Member States may maintain or adopt stricter provisions regarding the information requirements referred to in paragraph 1, provided that such provisions comply with Community law

Member States shall communicate to the Commission the national provisions set out in the first subparagraph

In order to establish a high level of transparency by all appropriate means, the Commission shall ensure that the information it receives relating to national provisions is also communicated to consumers and insurance intermediaries

Vedlegg 4

Utdrag fra dansk lov om ændring af lov om forsikringsformidling med forarbeider

/

L 52 (som fremsat): Forslag til lov om ændring af lov om forsikringsformidling.
(Forsikringsmæglervirksomheders oplysningspligter og forbud mod at forsikringsmæglervirksomheder modtager provision fra forsikringsselskaber).

Fremsat den 9. november 2005 af økonomi og erhvervsministeren (Bendt Bendtsen)

Forslag til Lov om ændring af lov om forsikringsformidling

(Forsikringsmæglervirksomheders oplysningspligter og forbud mod at forsikringsmæglervirksomheder modtager provision fra forsikringsselskaber)

§ 1

I lov om forsikringsformidling, jf. lovbekendtgørelse nr. 767 af 5. august 2005, foretages følgende ændringer:

1. I § 13, stk. 1, ændres »Senest samtidig med at« til: »Inden«.

2. I § 13 indsættes som stk. 2:

»*Stk. 2.* Inden en konkret forsikringsaftale indgås, skal forsikringsmæglervirksomheden som et minimum skriftligt formulere kundens krav og behov, navnlig på basis af kundens egne oplysninger. Forsikringsmæglervirksomheden skal ligeledes skriftligt begrunde den rådgivning, kunden får vedrørende en bestemt forsikringsløsning. Denne rådgivning afpasses efter kompleksiteten af den forsikringsløsning, der forelægges.«

3. § 14 affattes således:

»*§ 14.* Inden en konkret forsikringsaftale indgås, skal forsikringsmæglervirksomheden indgå en skriftlig samarbejdsaftale med kunden med angivelse af, hvilke ydelser forsikringsmæglervirksomheden skal leve. I samarbejdsaftalen skal de to parter aftale størrelsen af det beløb, som kunden

eller ejere af en forsikringsordning hos kunden skal betale forsikringsmæglervirksomheden for etablering af en forsikringsordning eller en rammeaftale og for eventuelle øvrige ydelser i det første år af forsikringens løbetid.

Stk. 2. Forsikringsmæglervirksomheden skal skriftligt en gang årligt meddele kunden

- 1) størrelsen af de samlede omkostninger, der har været forbundet med at anvende forsikringsmæglervirksomheden i det pågældende år, samt
- 2) størrelsen af ethvert vederlag, som forsikringsmæglervirksomheden har modtaget fra tredjemand i forbindelse med kundeforholdet.«

4. Efter § 14 indsættes:

»§ 14 a. Når en forsikringsmæglervirksomhed indhenter tilbud på forsikringsaftaler for kunden hos et eller flere forsikringsselskaber, skal forsikringsmæglervirksomheden samtidig give de informationer til forsikringsselskabet, der er nødvendige for, at forsikringsselskabet kan fastsætte prisen på forsikringen.

Stk. 2. En forsikringsmæglervirksomhed må ikke modtage provision eller andet vederlag fra forsikringsselskabet i tilknytning til det konkrete kundeforhold.

Stk. 3. Et forsikringsselskab kan dog på kundens vegne varetage formidlingen af de i § 14, stk. 1, nævnte beløb til forsikringsmæglervirksomheden. Kunden og forsikringsselskabet kan endvidere indgå aftale om finansiering af kundens betaling til forsikringsmæglervirksomheden.

Stk. 4. Uanset stk. 2 må en forsikringsmæglervirksomhed modtage provision fra et forsikringsselskab, der ikke har hjemsted eller er etableret ved en filial her i landet. Forsikringsmæglervirksomheden er dog forpligtet til at videresende en modtagen provision til kunden.

§ 14 b. Finanstilsynet kan fastsætte regler om de procedurer, som forsikringsmæglervirksomheden skal igagttage, når en kundes forsikringsordninger sendes i udbud hos et eller flere forsikringsselskaber.«

- 5.** I § 15, stk. 1, 1. pkt., ændres »senest samtidig med at« til: »inden«.
- 6.** I § 16 ændres »§§ 13-15« to steder til: »§§ 13, 14 og 15«.
- 7.** I § 43, stk. 1, udgår: »eller som grænseoverskridende virksomhed«.
- 8.** I § 49 a, stk. 2, nr. 2, ændres »§§ 13-15, 33, 34 og 40« til: »§§ 13 og 14, § 14 a, stk. 2 og stk. 4, 2. pkt., §§ 15, 33, 34 og 40«.
- 9.** I § 54, stk. 1, 1. pkt., ændres »§§ 13-15, 17 og 18,« til: »§§ 13 og 14, § 14 a, stk. 2 og stk. 4, 2. pkt., §§ 15, 17 og 18,«.

§ 2

Stk. 1. Loven træder i kraft den 1. juli 2006, jf. dog stk. 2.

Stk. 2. Informationspligten efter § 14, stk. 2, som affattet i denne lovs § 1, nr. 3, træder i kraft den 1. juli 2007.

§ 3

Stk. 1. Modtager en forsikringsmæglervirksomhed provision eller andet vederlag i tilknytning til det konkrete kundeforhold i henhold til aftale indgået inden den 1. juli 2006 med et forsikringsselskab, finder § 14 a, stk. 2, som affattet i denne lovs § 1, nr. 4, anvendelse fra den 1. juli 2011.

Stk. 2. Ændres en aftale, der er omfattet af stk. 1, finder § 14 a, stk. 2, som affattet i denne lovs § 1, nr. 4, anvendelse på den ændrede aftale.

Stk. 3. Forsikringsselskaberne skal senest den 1. august 2006 underrette Finanstilsynet om, hvorvidt de har aftaler med forsikringsmæglervirksomheder om betaling af provision eller andet vederlag omfattet af stk. 1. Såfremt et forsikringsselskab har sådanne aftaler, skal forsikringsselskabet en gang årligt indberette antallet heraf, samt angive med hvilke forsikringsmæglervirksomheder aftalerne er indgået. Indberetningen skal foretages pr. den 1. juli, første gang pr. den 1. juli 2006. Indberetningen skal være modtaget i Finanstilsynet senest den 1. august. Indberetningerne offentliggøres på Finanstilsynets hjemmeside.

Stk. 4. Forsikringsmæglervirksomheden skal skriftligt oplyse kunden om aftaler, der er omfattet af stk. 1, og som er relevant for det konkrete kundeforhold. Dette gælder både ved etablering af nye samarbejdsaftaler og ved ændringer af eksisterende samarbejdsaftaler.

Stk. 5. Overtrædelse af stk. 3 og 4 straffes med bøde, medmindre højere straf er forskyldt efter den øvrige lovgivning. Der kan pålægges selskaber m.v. (juridiske personer) strafansvar efter reglerne i straffelovens 5. kapitel.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

2. Indhold

2.1. Forsikringsmæglervirksomheders aflønning

Efter gældende lov skal en forsikringsmæglervirksomhed skriftligt oplyse kunden om, at der modtages provision fra et forsikringsselskab, og at kunden på anmodning kan få oplyst provisionens størrelse. Forsikringsmæglervirksomheden skal indgå en samarbejdsaftale med kunden, der angiver, hvilke ydelser forsikringsmægleren skal levere. Samarbejdsaftalen skal også indeholde oplysning om, hvilken honorering forsikringsmægleren modtager.

For at imødekommme den rejste kritik af forsikringsmæglernes uvildighed foreslås reglerne om forsikringsmæglernes aflønning ændret, så der ikke opstår tvivl om, at forsikringsmægleren er kundens repræsentant og at mægleren ikke lader sig lede af egne interesser.

Det foreslås, at kunden og forsikringsmægleren skal aftale kundens betaling for forsikringsmæglernes ydelser, og at forsikringsmæglers vederlag betales af kunden. Det vil efter forslaget være muligt for kunden at aftale med forsikringsselskabet, at forsikringsmæglers vederlag ved etablering af forsikringssættelsen kan finansieres af forsikringsselskabet.

Som udgangspunkt foreslås et forbud mod, at forsikringsmæglere modtager provision eller andet vederlag fra forsikringsselskaberne. Udenlandske forsikringsselskaber indregner kutymemæssigt forsikringsmæglers provision i forsikringspræmien. I situationer, hvor en kunde vælger at placere sin forsikring i et udenlandsk forsikringsselskab, der ikke er etableret her i landet, foreslås derfor en undtagelse fra provisionsforbuddet, således at kundens forsikringsmæglere i disse tilfælde kan modtage provision fra det udenlandske forsikringsselskab. Lovforslaget indeholder dog en pligt til, at forsikringsmæglerne skal videreførende provisionen til kunden.

2.2. Overgangsordning

Det er almindeligt, at forsikringsselskaber og forsikringsmæglere har indgået en kontrakt, der beskriver hvilke rettigheder og pligter, der skal gælde i forholdet mellem parterne, herunder opgavefordelingen mellem parterne, forsikringsmæglers aflønning og om parternes adgang til at opsigte aftalen. Der er almindeligvis i disse kontrakter aftalt et opsigelsesvarsel på 3 måneder til den 1.

i en måned. Nogle forsikringsselskaber opsigter sædvanemæssigt disse kontrakter hvert år med henblik på genforhandling af blandt andet forsikringsmæglernes aflønning. Den nye aftale mellem parterne skal i sådanne tilfælde opfylde de nye regler om aflønning. I de tilfælde, hvor en eksistrende aftale ikke opsiges eller genforhandles foreslås en overgangsbestemmelse, der giver parterne en frist på 5 år til at indrette sig på det nye regelsæt. Overgangsordningen betyder, at aftaler mellem forsikringsselskaber og forsikringsmæglervirksomheder om provision eller andet vederlag fortsat kan anvendes indtil 1. juli 2011, medmindre aftalerne ændres. Ændrede aftaler må ikke indeholde bestemmelser om, at forsikringsselskabet aflønner forsikringsmæglervirksomheden med provision eller andet vederlag.

Forsikringsselskaberne skal årligt indberette antallet af aftaler omfattet af overgangsordningen, samt angive hvilke forsikringsmæglervirksomheder aftalerne er indgået med. Indberetningerne offentliggøres på Finanstilsynet s hjemmeside.

Forsikringsmæglervirksomhederne skal - i det omfang det er relevant for det konkrete kundeforhold - skriftligt oplyse sine kunder om aftaler, der er omfattet af den 5-årige overgangsperiode.

2.3. Oplysningspligter

For at skabe åbenhed om forsikringsmæglernes aflønning foreslås det, at forsikringsmægleren skal meddele kunden størrelsen af omkostningerne ved forsikringsordningens etablering og prisen for eventuelle øvrige ydelser i det første år af forsikringens løbetid.

Det foreslås samtidig, at forsikringsmægleren en gang årligt oplyser kunden om, dels hvad det har kostet at benytte forsikringsmæglernes bistand, og dels om størrelsen af eventuelle vederlag, som forsikringsmægleren har modtaget fra tredjemand i forbindelse med kundeforholdet. Herved sikres gennemsigtighed om forsikringsmæglernes andre indtægter, og kunden kan lade disse oplysninger indgå i sine overvejelser om forsikringsmæglernes vederlag.

8. Forholdet til EU-retten

Lovforslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter.

Forsikringsmæglernes aflønning er ikke regulert i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2002/92/EF om forsikringsformidling. Kommissionen har vist interesse for problemstillingen om forsikringsmæglernes aflønningsform, og den

overvejer at drøfte problemstillingen med medlemslandene.

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Til nr. 3

Den ændrede formulering af § 14 retter sig mod forholdet mellem forsikringsmæglervirksomheden og dennes kunder.

Ved begrebet »ejere af en forsikringsordning« forstås medarbejdere, der har en arbejdsgiveradministreret forsikringsordning; men det kan også være personer, som er omfattet af en pensionsordning etableret f.eks. i foreningsregi. Begrebet er i overensstemmelse med pensionsbeskatningslovens terminologi.

I loven anvendes udtrykket »forsikringsaftale« som en samlebetegnelse, der dækker over både livs- og skadesforsikringsaftaler.

Det lovfæstes, at parterne skal indgå en samarbejdsaftale, der fastsætter, hvilke opgaver forsikringsmægleren skal udføre for kunden. I samarbejdsaftalen skal parterne angive det beløb, som kunden skal betale for forsikringsmæglernes ydelser i forbindelse med forsikringsordningens etablering og øvrige ydelser i det første år af forsikringsforholdets løbetid samt for eventuel løbende servicering.

Det følger allerede af bekendtgørelsen om god forsikringsmæglerskik, at der skal indgås en samarbejdsaftale, hvor det skal angives, hvilken type honorering forsikringsmægleren modtager. Det nye i lovforslaget er, at det tydeliggøres, at det nu er kunden, der betaler forsikringsmægleren, og at det skal fremgå som en del af samarbejdsaftalen, hvad kunden skal betale for forsikringsmæglernes ydelser. Herved sikres, at den mæglertjente kunde er vidende om, at det er kunden selv, der som rekvirent skal betale for forsikringsmæglernes ydelser, og at det ikke er omkostningsfrit for kunden at anvende en forsikringsmæglér.

Kravene til prisoplysninger svarer til principperne i Advokatrådets vejledende etiske retningslinjer, der foreskriver oplysningspligt om, hvad en bestemt rådgivningsydelse koster klienten. Disse regler er vedtaget bl.a. på baggrund af klienternes ønske om større gennemsigtighed om ydelse og pris.

I stk. 1 foreslås, at der i den skriftlige aftale mellem forsikringsmæglér og kunde særskilt skal angives, hvad forsikringsmæglernes ydelser kos-

ter kunden i forbindelse med etablering af forsikringsordningen.

Som eksempler på etableringsomkostninger kan nævnes betaling for den behovsanalyse og rapport, som forsikringsmægleren ifølge forslagets § 1, nr. 2, til § 13, stk. 2, skal udarbejde i det enkelte kundeforhold og som danner grundlag for forsikringsmæglerens rådgivning. Det kan ligeledes være udgifter til forsikringsmæglerens analyse af kundens eksisterende forsikringsordninger og for indhentning af tilbud fra nye forsikringsleverandører.

Ved at anvende begrebet »størrelsen af det beløb« i stk. 1, 2. pkt., fremhæves, at der skal gives så præcise beløbsangivelser som muligt. Det vil sige, at forsikringsmægleren ikke blot kan angive, at betalingen f.eks. udgør en vis procentdel af præmieindbetalingerne for etablering af forsikringsaf talen og forsikringsmæglerens ydelser til kunden i forsikringens første år.

§ 14 gælder også for rammeaftaler, der f.eks. kan forekomme ved pensionsordninger, der oftest bliver etableret ved, at arbejdsgiveren indgår en rammeaftale med et forsikringsselskab, og som i varierende omfang kan give medarbejderne valgmuligheder. Pensionsordningens etablering kan ske med bistand fra en forsikringsmægler oftest efter gennemførelsen af en udbudsrunde, hvor flere forsikringsselskaber kan afgive tilbud. Når rammeaftalen er etableret med arbejdsgiveren, indgår forsikringsselskabet derefter forsikringsaftaler med de enkelte medarbejdere og udsteder policer til disse.

Foretages der tilføjelser, ændringer eller udvidelser af en samarbejdsaftale, der er indgået inden den 1. juli 2006 mellem en forsikringsmæglervirksomhed og en kunde, finder § 14, stk. 1, anvendelse på denne del af aftalen, der således i det hele betragtes som en ny aftale. Det vil herefter alene være rent formelle ændringer af en eksisterende samarbejdsaftaleaftale, såsom adresseændringer, der ikke bevirker, at de nye krav til samarbejdsaftalens indhold finder anvendelse.

I *stk. 2, nr. 1*, foreslås det, at forsikringsmæglervirksomheden får pligt til årligt at informere kunden om de samlede udgifter, der har været forbundet med at benytte forsikringsmæglervirksomheden.

Det foreslås, at kunden både det første år og i de efterfølgende år skal have fuld klarhed over omkostningerne ved at benytte sig af forsikringsmæglervirksomheden. I aftalen mellem kunden og forsikringsmægleren kan der være mulighed for, at den enkelte ejer af en forsikringsordning modtager en årlig rådgivning om sin forsikringsordning.

I dette tilfælde skal det angives, om en sådan rådgivning skal betales af den enkelte ejer, der måtte gøre brug heraf, eller om samtlige ejere i forsikringsordningen skal belastes med et standardbidrag som betaling for muligheden for at modtage rådgivning. Der skal endvidere være taget stilling til størrelsen af enten et standardbidrag eller det individuelle bidrag.

I *stk. 2, nr. 2*, foreslås det, at forsikringsmæglervirksomheden tillige årligt skal oplyse kunden om ethvert vederlag, som virksomheden får fra tredjemand i forbindelse med kundeforholdet. Baggrunden herfor er et ønske om at fremme gen nemsigtheden vedrørende forsikringsmæglernes samlede aflønningsforhold.

Betaling fra tredjemand kan aldrig forstås som vederlag fra et forsikringsselskab for udførelsen af særlige opgaver for forsikringsselskabet, der relaterer sig til det konkrete kundeforhold, idet dette vil være i strid med provisionsforbuddet i forslaget til § 14 a, stk. 2.

Betaling fra tredjemand, som forsikringsmægleren kan modtage, kan f.eks. forekomme i tilfælde, hvor forsikringsmæglervirksomheden benytter en bestemt ingeniørvirksomhed, når der er behov for ingeniøranalyser i forsikringsmæglervirksomhedens arbejde for kunderne, og hvor ingeniørvirksomheden giver forsikringsmæglervirksomheden provision, rabat eller lignende i den anledning.

Som et andet eksempel kan nævnes, at forsikringsmægleren modtager provision eller andet vederlag fra en porteføljeforvalter som led i udførelsen af forsikringsformidlingsopgaven for kunden (de såkaldte kick-backs fra virksomheder, hvor kundens indbetalte pensionsmidler senere forvaltes).

I vederlagsaftalen mellem kunden og forsikringsmæglervirksomheden kan der eksempelvis tages stilling til, om en sådan betaling skal godskrives kunden. I de af Advokatrådet vedtagne etiske regler for advokater er det angivet, at et sådant vederlag bør godskrives kunden.

Til nr. 4

§ 14 a

Den foreslæede § 14 a sigter mod at regulere relationerne mellem forsikringsmæglervirksomheder og forsikringsselskaber.

Det foreslås i *stk. 1*, at forsikringsmægleren i forbindelse med indhentning af tilbud på forsikring hos de relevante forsikringsselskaber giver de informationer, der er nødvendige for, at forsikringsselskabet kan fastsætte prisen på forsikringen.

Ved nødvendige informationer forstås de informationer, der kan sætte forsikringsselskabet i stand til at fastsætte den rigtige pris på forsikringsproduktet, herunder information om kundens forsikringsbehov (behovsanalyse), hvilke ydelser der leveres af forsikringsmægleren, og af forsikringsselskabet i forbindelse med forsikringsaftalen.

Det er som udgangspunkt ikke nødvendigt for forsikringsselskabet at have kendskab til det aftalte vederlag mellem forsikringsmægleren og kunden.

I de situationer, hvor kunden ønsker at lade forsikringsselskabet varetage formidlingen af kundens vederlag til forsikringsmægleren efter § 14 a, stk. 3, vil aftalen om forsikringsmæglerens vederlag dog være en oplysning, som forsikringsselskabet nødvendigvis skal modtage for at kunne forestå formidlingen efter stk. 3. Efter stk. 1 er oplysningen om det aftalte vederlag derimod ikke en nødvendig oplysning, for at forsikringsselskabet kan fastsætte prisen på egne ydelser. Derfor er det ikke et krav, at oplysningen om vederlaget meddeles forsikringsselskabet samtidig med, at mægleren indhenter tilbud på forsikring.

Kundens ønske, om at forsikringsselskabet skal formidle eller finansiere kundens betaling til forsikringsmæglervirksomheden, kan eventuelt indgå som en del af udbudsmaterialet.

Når de nødvendige informationer skal meddeles forsikringsselskabet samtidig med, at forsikringsmægleren indhenter tilbud på forsikringsaftaler, bliver informationerne en del af det udbudsmateriale, som forsikringsselskabet skal anvende i forbindelse med tilbudsgivningen.

I loven anvendes udtrykket »forsikringsaftale« som en samlebetegnelse, der dækker over både livs- og skadesforsikringsaftaler.

Stk. 2 indeholder et generelt forbud mod, at en forsikringsmæglervirksomhed modtager provisjon eller andet vederlag fra forsikringsselskabet i forbindelse med forsikringsformidlingen i det konkrete kundeforhold. Forsikringsmæglerens honorerings er reguleret i § 14, stk. 1.

Bestemmelsen finder anvendelse på formidling af både livs- og skadesforsikringsaftaler.

Provisionsforbuddet i stk. 2, knytter sig alene til formidlingen af forsikringer i det konkrete kundeforhold.

Ved det konkrete kundeforhold forstås, at aftalen er indgået mellem en forbruger eller erhvervsdrivende på den ene side og en forsikringsmægler på den anden. Forsikringsselskabet er i denne forbindelse ikke omfattet af begrebet erhvervsdrivende.

Forbuddet i stk. 2 udelukker ikke en forsikringsmæglervirksomhed fra at indgå aftaler med forsikringsselskaber på områder, som ikke har relation til et konkret kundeforhold, og fra at modtage betaling herfor. En forsikringsmægler må f.eks. udøve aktivitet som konsulent, udføre markedsundersøgelser og udvikle forsikringsprodukter for forsikringsselskaber. Det er en forudsætning, at samarbejdet mellem den enkelte forsikringsmægler og forsikringsselskabet ikke har relation til et konkret kundeforhold.

Bestemmelsen åbner ikke mulighed for, at forsikringsselskabet og forsikringsmæglervirksomheden på et senere tidspunkt kan indgå aftale om, at forsikringsmæglervirksomheden mod betaling fra forsikringsselskabet skal varetage f.eks. nogle af selskabets administrative opgaver i relation til den konkrete kunde.

Stk. 2 regulerer alene spørgsmålet om, hvorfra en forsikringsmæglervirksomhed må modtage betaling for udøvelsen af en konkret aktivitet. Hvorvidt en aktivitet antager en sådan karakter, at aktiviteten skal udøves i et andet selskab, jf. lovens § 12, beror på en konkret vurdering i hvert enkelt tilfælde.

Det foreslås i *stk. 3, 1. pkt.*, at et forsikringsselskab kan formidle kundens betaling til forsikringsmæglervirksomheden. Det indebærer, at selskabet kan sende en del af det præmiebeløb, som modtages fra kunden, videre til forsikringsmægleren. Dette kan være hensigtsmæssigt navnlig i aftaler om livs- og pensionsordninger af hensyn til administrative og skattemæssige forhold hos virksomheden (kunden) og de medarbejdere, der er ejere af forsikringsordningen.

Det skal fremhæves, at det er kunden og forsikringsselskabet, der kan indgå aftale om formidling af forsikringsmæglervirksomhedens vederlag. Dette medvirker til at sikre, at der ikke ved denne formidling kan rejse tvil om uvildighed og gennemsigtighed med hensyn til forsikringsmæglervirksomhedens ydelser og vederlag herfor.

Kunden kan endvidere have et behov for at få lånefinansieret sin betaling til forsikringsmæglervirksomheden navnlig i de situationer, hvor kunden og forsikringsmæglervirksomheden har aftalt, at der skal erlægges et større beløb i forbindelse med etableringen af forsikringen til at dække de etableringsomkostninger, som er forbundet med formidlingen af forsikringsaftalen og for ydelser det første år. I *stk. 3, 2. pkt.*, åbnes der op for, at kunden og forsikringsselskabet kan indgå aftale om, at forsikringsselskabet finansierer lånet til kunden.

Forslagets bestemmelse om forsikringsselskabets mulighed for lånefinansiering af kundens betaling af forsikringsmæglervirksomhedens honorar, er alene udtryk for en præcisering af gældende praksis. Hvis et forsikringsselskab beslutter at tilbyde kunden denne lånemulighed, skal lånet ydes på markedsprisvilkår og i overensstemmelse med reglerne i lov om finansiell virksomhed.

Hvis forsikringsselskabet og kunden aftaler, at forsikringsselskabet skal finansiere det aftalte ved erlag til forsikringsmæglervirksomheden, skal kunden og forsikringsselskabet i deres indbyrdes aftale tage stilling til, hvordan lånet indfries, hvis kunden ønsker at skifte forsikringsleverandør i afviklingsperioden. Det kan således ikke aftales, at lånet helt eller delvist afskrives.

I stk. 4 foreslås en undtagelse fra provisionsforbuddet i stk. 2. Provisionsforbuddet i stk. 2 omfatter umiddelbart danske forsikringsmæglervirksomheder, der er meddelt tilladelse af Finanstilsynet. Da provisionsforbuddet foreslås indført for at fremme kundens tillid til forsikringsmæglernes uvildighed og uafhængighed, er der i § 14, stk. 1, foreslægt regler, der tydeliggør at det er kunden, der betaler for forsikringsmæglernes ydelser. I § 14 a, stk. 2, er det fastsat, at forsikringsmægleren derfor ikke må modtage nogen form for betaling fra forsikringsselskabet i forbindelse med det konkrete kundeforhold.

I medfør af EU-traktatens artikel 50, stk. 3, kan reglerne i § 14 og § 14 a også finde anvendelse på de forsikringsmæglervirksomheder, der udover virksomhed her i landet ved filial eller udover grænseoverskridende tjenesteydelsesvirksomhed. En kunde, der henvender sig til en forsikringsmæglervirksomhed her i landet, har en forventning om at blive omfattet af lovforslagets beskyttelse uanset, om forsikringsmæglervirksomheden har valgt at etablere sig eller udøve grænseoverskridende tjenesteydelsesvirksomhed fra hjemlandet.

Provisionsforbuddet er som udgangspunkt gældende, uanset om mægleren henvender sig til et dansk forsikringsselskab eller et udenlandsk forsikringsselskab, der udover virksomhed her i landet gennem en filial eller ved grænseoverskridende tjenesteydelsesvirksomhed fra hjemlandet i medfør af forsikringsdirektiverne.

Når det er hensynet til kunden, der varetages ved lovforslagets regler, indebærer det imidlertid også, at reglerne bør kunne fraviges i det omfang, det bedst tjener kundens interesser.

Provisionsforbuddet i stk. 2 foreslås derfor fra veget i stk. 4, i de tilfælde, hvor der mægles til et forsikringsselskab, der hverken har hjemsted her i landet eller er etableret ved en filial her i landet.

Et forsikringsselskab har ikke hjemsted her i landet, når forsikringsselskabet ikke har sit vedtægtsmæssige hjemsted eller sit hovedkontor her.

Et forsikringsselskab anses for at være etableret ved en filial her i landet, når forsikringsselskabet er permanent til stede her i landet under ledelse af personer, der er under kontrol og ledelse af forsikringsselskabet i hjemlandet.

Dette betyder, at også en filial af et forsikringsselskab fra et såkaldt tredjeland, dvs. fra et land uden for Den Europæiske Union som Fællesskabet ikke har indgået aftale med på det finansielle område, omfattes af provisionsforbuddet.

Der kan dog opstå tilfælde, hvor et forsikringsselskabs filial her i landet ikke kan tegne den forsikring, som kunden efterspørger. Det er derfor nødvendigt for forsikringsmægleren at henvende sig direkte til det udenlandske forsikringsselskabs hovedkontor, der må have adgang til at indregne mæglervaluation i forsikringspræmien mod, at forsikringsmægleren videresender provisionen til kunden.

Undtagelsen i stk. 4 finder anvendelse på de forsikringsselskaber, der udover grænseoverskridende tjenesteydelsesvirksomhed her i landet i medfør af reglerne i forsikringsdirektiverne.

Nogle forsikringsaftaler indgås på det internationale marked, når kundens forsikringsbehov er af en sådan karakter, at de danske forsikringsselskaber eller filialer af udenlandske forsikringsselskaber ikke vurderes at kunne løfte opgaven. I disse tilfælde er det kundens behov, der er årsag til at et udenlandsk forsikringsselskab kontaktes.

Internationalt opererende forsikringsselskaber er vant til at tilpasse deres produkter og tilbudsgivning til forskellig national lovgivning. Normalt vil det derfor ikke skabe problemer, at et udenlandsk forsikringsselskab skal stille en pris uden indregning af mæglervaluation.

Det kan imidlertid ikke udelukkes, at nogle udenlandske forsikringsselskaber enten ikke kan eller ønsker at afgive tilbud på en forsikring til en dansk kunde uden indregning af provision til forsikringsmægleren.

I sådanne situationer kan de danske kunder risikere, at det bliver sværere at få tegnet en forsikring i de udenlandske forsikringsselskaber.

For at varetage sådanne kunders behov for forsikringsdækning foreslås det derfor at acceptere det udenlandske forsikringsselskabs praksis med indregning af provision. Derved undgås, at danske kunders forsikringsforhold forringes som følge af et provisionsforbud, der også gælder udenlandske forsikringsselskabers forretning med danske kunder.

Det foreslås samtidig, at en provision, der af det udenlandske forsikringsselskab indregnes i præmien, skal videresendes til kunden. Dette udelukker ikke, at forsikringsmægleren kan modregne den modtagne provision i det honorar, som kunden skal betale for forsikringsmæglerens ydelser. Dette kan være tilfældet, hvor den modtagne provision er mindre end det samlede honorar, som kunden skal betale til forsikringsmægleren.

Undtagelsen vil især kunne finde anvendelse inden for tegning af skadesforsikringer for store, danske virksomheder. Undtagelsen vil også kunne finde anvendelse, hvor en virksomhed, der har personale både i Danmark og i udlandet, ønsker medarbejderne dækket af en pensionsordning, der ikke fuldt ud kan placeres i et dansk forsikringsselskab.

Forslaget ændrer ikke på, at en dansk kunde som hidtil kan benytte en udenlandsk forsikringsmægler. Uanset om kunden i den situation vælger at placere sine forsikringer i et dansk eller udenlandsk forsikringsselskab, vil den udenlandske forsikringsmægler ikke være omfattet af forbuddet med at modtage provision i stk. 2. Kunden har i en sådan situation selv valgt at give afkald på den beskyttelse, der tilstræbes med reglerne om åbenhed og gennemsigtighed om forsikringsmæglerens honorar og betaling, som er formålet med lovforslagets provisionsforbud og oplysningsforpligtelser. Og dette gælder, selvom den udenlandske forsikringsmæglervirksomhed måtte være etableret her i landet ved en filial, når kunden har fravalgt sig betjening af denne filial.

§ 14 b

Det foreslås i § 14 b, at der indsættes en hjemmel for Finanstilsynet til at fastsætte regler om de procedurer, som forsikringsmægleren skal iagttagе, når en forsikringsordning sendes i udbud hos et eller flere forsikringsselskaber.

Hjemlen påtænkes kun anvendt, hvis markedsparter ikke kan blive enige om fælles retningslinjer for udbud.

Hjemlen skal i så fald anvendes til at fastsætte regler, der kan medvirke til at sikre gennemsigtighed med henblik på, at udbudsunder foregår redeligt og loyalt for alle involverede parter.

Reglerne skal bl.a. fastsætte, hvordan udbudsunder tilrettelægges og gennemføres, herunder hvilke oplysninger, der skal indgå i udbudsmaterialet.

Til nr. 9

Det foreslås, at § 54, stk. 1, 1. pkt., ændres således, at overtrædelse af det foreslæde § 14 a, stk. 2,

om forbud mod at modtage provision eller andet vederlag straffes med bøde. Det samme gælder, såfremt en forsikringsmægler ikke videresender en modtagen provision til kunden efter § 14 a, stk. 4, 2. pkt.

Til § 2

Det foreslås i stk. 1, at loven træder i kraft den 1. juli 2006.

Dog foreslås i stk. 2, at forsikringsmæglervirksomhedernes årlige informationspligt først træder i kraft den 1. juli 2007. Herved får virksomhederne en rimelig periode til at tilpasse deres IT-systemer m.v. til at kunne opfylde det nye informationskrav overfor kunden.

Når det årlige informationskrav træder i kraft den 1. juli 2007 medfører det, at forsikringsmæglervirksomhederne senest den 30. juni 2008 skal have sendt den første skriftlige meddelelse til de kunder, som der er indgået aftale med inden den 1. juli 2007.

Til § 3

I stk. 1 foreslås en overgangsbestemmelse for provisionsaftaler, der er indgået mellem et forsikringsselskab og en forsikringsmæglervirksomhed før den 1. juli 2006.

Modtager en forsikringsmæglervirksomhed provision eller andet vederlag i tilknytning til det konkrete kundeforhold i henhold til en provisionsaftale indgået med et forsikringsselskab inden den 1. juli 2006, finder forbuddet mod, at forsikringsmæglervirksomheden modtager provision eller andet vederlag, anvendelse fra den 1. juli 2011.

Med overgangsbestemmelsen gives der forsikringsmæglervirksomheder og forsikringsselskaber en rimelig periode til at indrette sig på de nye regler.

Eksisterende provisionsaftaler vil således fortsat kunne anvendes i en 5-årig periode fra lovens ikrafttræden, medmindre aftalerne ændres.

I stk. 2 foreslås, at såfremt der ændres i en provisionsaftale, der er indgået mellem et forsikringsselskab og en forsikringsmæglervirksomhed før den 1. juli 2006, må den ændrede aftale ikke indeholde bestemmelser om, at forsikringsselskabet aflønner forsikringsmæglervirksomheden med provision eller andet vederlag.

Det betyder, at hvis der ændres i en provisionsaftale i løbet af den 5-årige overgangsperiode, træder forbuddet mod, at forsikringsmæglervirksomheden modtager provision eller andet vederlag

fra forsikringsselskabet i kraft fra det tidspunkt, hvor den ændrede aftale har virkning.

Ved ændringer i en provisionsaftale forstås enhver materiel ændring af aftalen, herunder tilføjelser og udvidelser af aftalen, hvormod rent formelle ændringer, som f.eks. ændring af aftaleparternes adresse, ikke omfattes.

Det foreslås i stk. 3, at forsikringsselskaber senest den 1. august 2006 skal underrette Finanstilsynet, om de har aftaler med forsikringsmæglervirksomheder om betaling af provision eller andet vederlag omfattet af overgangsperioden i stk. 1.

Hvis et forsikringsselskab har sådanne aftaler, skal forsikringsselskabet indberette antallet af disse aftaler en gang årligt pr. 1. juli, første gang pr. 1. juli 2006. Indberetningen skal være modtaget i Finanstilsynet senest 1. august og skal angive, med hvilke forsikringsmæglervirksomheder der stadig er aftaler.

Et forsikringsselskabs indberetningspligt bortfalder, når forsikringsselskabet ikke længere har provisionsaftaler omfattet af overgangsordningen.

Overgangsordningen udløber den 1. juli 2011, det betyder, at forsikringsselskabet sidste gang skal indberette pr. den 1. juli 2010.

Indberetningerne offentliggøres på Finanstilsynets hjemmeside. Det vil således blive offentliggjort, hvor mange provisionsaftaler det enkelte forsikringsselskab har med de forskellige forsikringsmæglervirksomheder, samt navnet på den enkelte forsikringsmæglervirksomhed.

Indberetningerne giver mulighed for at følge afviklingen af de provisionsaftaler, der er omfattet af den 5-årige overgangsperiode. En hurtig afvikling af de eksisterende provisionsaftaler mellem forsikringsselskab og forsikringsmæglervirksomhed fremmer lovforslagets intention om, at det er kunden, som benytter sig af forsikringsmæglervirksomhedens ydelser, der betaler herfor.

Efter stk. 4 skal forsikringsmæglervirksomhederne, i det omfang det er relevant for det konkrete kundeforhold, skriftligt oplyse sine kunder om provisionsaftaler, der er omfattet af den 5-årige overgangsperiode efter stk. 1.

Efter de nye regler er det kunden, der selv skal betale for forsikringsmæglervirksomhedens ydelser. Når kunden skal vurdere størrelsen af forsikringsmæglervirksomhedens honorar, er det en relevant oplysning, om forsikringsmæglervirksomheden modtager provision eller andet vederlag fra nogle forsikringsselskaber.

Informationskravet gælder både ved etablering af nye samarbejdsaftaler og ved ændringer af eksis-

terende samarbejdsaftaler mellem en forsikringsmæglervirksomhed og en kunde.

Efter stk. 5 straffes overtrædelse af forsikringsselskabernes indberetningspligt efter stk. 3 og forsikringsmæglervirksomhedernes informationspligt efter stk. 4 med bøde, medmindre højere straf er forskyldt efter den øvrige lovgivning. Selskaber m.v. (juridiske personer) kan pålægges strafansvar efter reglerne i straffelovens 5. kapitel.

//

**L 52 (som vedtaget): Forslag til lov om ændring af lov om forsikringsformidling.
(Forsikringsmæglervirksomheders oplysningspligter og forbud mod, at forsikringsmæglervirksomheder modtager provision fra forsikringsselskaber).**

Vedtaget af Folketinget ved 3. behandling den 9. maj 2006

Forslag til Lov om ændring af lov om forsikringsformidling

(Forsikringsmæglervirksomheders oplysningspligter og forbud mod, at forsikringsmæglervirksomheder modtager provision fra forsikringsselskaber)

§ 1

I lov om forsikringsformidling, jf. lovbekendtgørelse nr. 767 af 5. august 2005, foretages følgende ændringer:

3. § 14 affattes således:

»**§ 14.** Inden en konkret forsikringsaftale indgås, skal forsikringsmæglervirksomheden indgå en skriftlig samarbejdsaftale med kunden med angivelse af, hvilke ydelser forsikringsmæglervirksomheden skal levere. I samarbejdsaftalen skal de to parter aftale størrelsen af det beløb, som kunden eller ejere af en forsikringsordning hos kunden skal betale forsikringsmæglervirksomheden for etablering af en forsikringsordning eller en rammeaftale og for eventuelle øvrige ydelser i det første år af forsikringens løbetid.

Stk. 2. Forsikringsmæglervirksomheden skal skriftligt en gang årligt meddele kunden

- 1) størrelsen af de samlede omkostninger, der har været forbundet med at anvende forsikringsmæglervirksomheden i det pågældende år, samt
- 2) størrelsen af ethvert vederlag, som forsikringsmæglervirksomheden har modtaget fra tredjemand i forbindelse med kundeforholdet.«

4. Efter § 14 indsættes:

»§ 14 a. Når en forsikringsmæglervirksomhed indhenter tilbud på forsikringsaftaler for kunden hos et eller flere forsikringsselskaber, skal forsikringsmæglervirksomheden samtidig give de informationer til forsikringsselskabet, der er nødvendige for, at forsikringsselskabet kan fastsætte prisen på forsikringen. I pensionsordninger omfattet af pensionsbeskatningslovens afsnit I skal forsikringsmæglervirksomheden oplyse forsikringsselskabet om størrelsen af det honorar, der er aftalt mellem kunden og forsikringsmæglervirksomheden. Forsikringsmæglervirksomheden skal samtidig oplyse forsikringsselskabet om længden af den periode, hvori kunden og forsikringsmæglervirksomheden har aftalt, at honoraret skal indregnes i forsikringspræmien. Perioden må ikke overstige 3 år. Forsikringsselskabet skal indregne dette honorar i forsikringspræmien og betale honoraret til forsikringsmæglervirksomheden.

Stk. 2. En forsikringsmæglervirksomhed må ikke modtage provision eller andet vederlag fra forsikringsselskabet i tilknytning til det konkrete kundeforhold.

Stk. 3. Et forsikringsselskab kan dog på kundens vegne varetage formidlingen af de i § 14, stk. 1, nævnte beløb til forsikringsmæglervirksomheden. Kunden og forsikringsselskabet kan endvidere indgå aftale om finansiering af kundens betaling til forsikringsmæglervirksomheden.

Stk. 4. Uanset stk. 2 må en forsikringsmæglervirksomhed modtage provision fra et forsikringsselskab, der ikke har hjemsted eller er etableret ved en filial her i landet. Forsikringsmæglervirksomheden er dog forpligtet til at videresende en modtaget provision til kunden.

§ 3

Stk. 1. Modtager en forsikringsmæglervirksomhed provision eller andet vederlag i tilknytning til det konkrete kundeforhold i henhold til aftale indgået inden den 1. juli 2006 med et forsikringsselskab, finder § 14 a, stk. 2, som affattet i denne lovs § 1, nr. 4, anvendelse fra den 1. juli 2011.

Stk. 2. Uanset stk. 1 må en forsikringsmæglervirksomhed ikke modtage provision eller andet vederlag fra et forsikringsselskab ved formidling af nye arbejdsmarkedspensionsordninger
 1) efter den 1. juli 2007, såfremt den samlede årlige præmie udgør 4 mio. kr. eller derover, og
 2) efter den 1. juli 2009, såfremt den samlede årlige præmie udgør 2 mio. kr. eller derover.

Stk. 3. Ændres en aftale, der er omfattet af stk. 1, finder § 14 a, stk. 2, som affattet i denne lovs § 1, nr. 4, anvendelse på den ændrede aftale.

Stk. 4. Forsikringsselskaberne skal senest den 1. august 2006 underrette Finanstilsynet om, hvorvidt de har aftaler med forsikringsmæglervirksomheder om betaling af provision eller andet vederlag omfattet af stk. 1. Såfremt et forsikringsselskab har sådanne aftaler, skal forsikringsselskabet en gang årligt indberette antallet heraf samt angive, med hvilke forsikringsmæglervirksomheder aftalerne er indgået. Indberetningen skal foretages pr. 1. juli, første gang pr. 1. juli 2006. Indberetningen skal være modtaget i Finanstilsynet senest den 1. august. Indberetningerne offentliggøres på Finanstilsynets hjemmeside.

Stk. 5. Forsikringsmæglervirksomheden skal skriftligt oplyse kunden om aftaler, der er omfattet af stk. 1, og som er relevante for det konkrete kundeforhold. Dette gælder både ved etablering af nye samarbejdsaftaler og ved ændringer af eksisterende samarbejdsaftaler.

Bemærkninger

Til nr. 1

Den foreslæde ændring sikrer, at der ikke sker en skattemæssig forskelsbehandling af mæglerbetjente kunder i forhold forsikringsselskabets direkte betjente kunder, når der tegnes pensionsforsikringer omfattet af pensionsbeskatningsloven.

Efter pensionsbeskatningsloven er der skattefradragssret - eller bortseelsesret for så vidt angår arbejdsgiveradministrerede pensionsforsikringer - for præmieindbetaling til forsikringsselskabet. For en mæglerbetjent kunde, der tegner en pensionsforsikring, indeholder præmien også forsikringsmæglers provision.

I modsætning hertil er det honorar, som en mæglerbetjent kunde efter forslaget skal betale for forsikringsmæglervirksomhedens bistand ved tegning af en pensionsforsikring, ikke fradagsberettiget efter pensionsbeskatningsloven.

Fradagsretten efter pensionsbeskatningsloven er betinget af, at forsikringsmæglervirksomhedens honorar indgår som en del af forsikringspræmien.

Derfor foreslås det i 2. pkt., at forsikringsmæglervirksomheden skal oplyse forsikringsselskabet om størrelsen af det mellem kunde og forsikringsmæglervirksomhed aftalte honorar.

Denne oplysning er efter forslaget en nødvendig oplysning for forsikringsselskabet, når kundens forsikringspræmie skal beregnes.

Ved «honorar» forstås både det honorar, der er aftalt mellem forsikringsmæglervirksomheden og kunden i forbindelse med etablering af en forsikringsordning eller en rammeaftale og for de eventuelle øvrige ydelser i det første år af forsikringens løbetid, og det honorar kunden og forsikringsmæglervirksomheden aftaler, der skal betales for forsikringsmæglervirksomhedens ydelser de efterfølgende år.

Det foreslås ligeledes i 3. pkt., at forsikringsselskabet herefter skal medtage dette beløb som en del af de omkostninger, der indgår i beregningerne af forsikringspræmien. Forsikringsmæglervirksomhedens honorar afregnes efter gældende praksis af forsikringsselskabet.

Herved sikres det, at de mæglerbetjente kunder ikke stilles ringere i skattemæssig henseende i forhold til forsikringsselskabets direkte betjente kunder. De mæglerbetjente kunder stilles skattemæssigt, som de gør i dag.

Forsikringsselskabets pligt til at indregne det aftalte honorar i forsikringspræmien og til at betale

honoraret til forsikringsmæglervirksomheden gælder efter forslaget kun, når kunden tegner en pensionsforsikring omfattet af pensionsbeskatningslovens afsnit 1, det vil sige forsikringer med fradragsret eller bortseelsesret for præmien.

Den foreslæde ændring berører derimod ikke det generelle forbud i forslagets § 14 a, stk. 2, om, at forsikringsmæglervirksomheden ikke må modtage provision eller andet vederlag fra forsikringsselskabet i forbindelse med det konkrete kundeforhold.

Efter forslagets § 14 a, stk. 2, er det fortsat ikke tilladt for et forsikringsselskab og en forsikringsmæglervirksomhed at indgå aftale om aflønning af forsikringsmæglervirksomheden for de ydelser, som forsikringsmæglervirksomheden har indgået aftale med kunden om at levere.

De foreslæde ændringer modvirker ikke lovforslagets formål om at styrke tilliden til forsikringsmæglervirksomhedens uvildighed.

Vedlegg 5**Utdrag fra finsk lov om forsikringsformidling med forarbeider****Lag om försäkringsförmedling 15.7.2005/570**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

2 §

Begränsningar av tillämpningsområdet

Denna lag tillämpas inte på försäkringsförmedling, om

1) verksamheten kräver kunskap endast om det försäkringsskydd som erbjuds,

2) försäkringsavtalet inte gäller livförsäkring eller ansvarsförsäkring och något annat inte följer av 5 punkten,

3) försäkringsförmedling bedrivs vid sidan av någons huvudsakliga övriga rörelse eller yrkesverksamhet,

4) den årliga försäkringspremien är högst 500 euro och försäkringsavtalet gäller högst fem år, samt

5) försäkringsförmedlingen gäller en försäkring som kompletterar en vara eller tjänst vilken näringsidkaren säljer och som täcker

a) risk för förlust av eller fel eller skada på varan, eller

b) risker i samband med en bokad resa, om ett eventuellt livförsäkringsskydd och ansvarsförsäkringsskydd är komplement till det huvudsakliga försäkringsskyddet.

På försäkringsförmedling som gäller återförsäkring tillämpas inte 19–23, 25 och 26 §, 28 § 2 och 3 mom., 29 och 33–36 §, 40 § 2–4 mom. och 41 §. Denna lag tillämpas inte på försäkringsförmedling som från en stat utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet bedrivs i Finland, om verksamheten endast gäller återförsäkring och verksamheten övervakas i det aktuella landet på ett sätt som minst motsvarar kraven i denna lag eller på ett därmed jämförbart sätt.

Bestämmelserna i 6–13, 28–31 och 41 § tillämpas inte på en försäkringsförmedlare som är registrerad i en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet än Finland.

26 §

Försäkringsmäklarens arvode

Försäkringsmäklaren får ta emot arvode endast från uppdragsgivaren.

49 §

Övergångsbestämmelser

På avtal som ingåtts innan denna lag trädde i kraft tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikrafträdandet.

En försäkringsmäklare som vid denna lags ikrafträdande är införd i Försäkringsinspektionens försäkringsmäklarregister förs in som försäkringsmäklare i försäkringsförmedlarregistret enligt denna lag. En sådan försäkringsmäklare förutsätts inte ha den yrkeskompetens som visas genom försäkringsmäklarexamen enligt 12 § 2 mom. Under sex månader från denna lags ikrafträdande krävs inte heller att en sådan försäkringsmäklare skall ha en ansvarsförsäkring som motsvarar bestämmelserna i 28 §, om försäkringsmäklaren har en ansvarsförsäkring som överensstämmer med de bestämmelser och föreskrifter som gällde vid denna lags ikrafträdande.

En sökande vars ansökan om att bli införd i försäkringsmäklarregistret är anhängig vid Försäkringsinspektionen vid denna lags ikrafträdande kan föras in som försäkringsmäklare i försäkringsförmedlarregistret, om sökanden uppfyller de krav för registrering som försäkringsmäklare som gällde vid denna lags ikrafträdande. På en sådan försäkringsmäklare tillämpas vad som i 2 mom. föreskrivs om yrkeskompetens och ansvarsförsäkring.

Av en fysisk person som skall antecknas som försäkringsmäklare i försäkringsförmedlarregistret förutsätts inte den yrkeskompetens som visas genom försäkringsmäklarexamen enligt 12 § 2 mom., om han eller hon den 1 januari 2004 eller senare har avlagt den försäkringsmäklarexamen som ordnas under Försäkringsmäklarexamens nämndens ledning och övervakning. Förutsättningen är att personen i fråga har påbörjat avläggandet av examen före denna lags ikrafträdande och att personens godkända ansökan om att bli införd i registret har lämnats till Försäkringsinspektionen inom två år efter lagens ikrafträdande.

Ett ombud som vid denna lags ikrafträdande bedriver verksamhet som kräver registrering enligt denna lag får fortsätta sin verksamhet tills beslut om anteckning i försäkringsförmedlarregistret.

tret har fattats, om en begäran enligt 6 § 1 mom. eller 7 § 1 mom. om anteckning i registret framställs inom sex månader från lagens ikraftträende. Ett sådant ombud behöver inte i samband med registreringen visa att han uppfyller kraven för registrering enligt 6 § 1 mom. eller 7 § 1 mom. 1–3 punkten.

Utan hinder av vad som föreskrivs i 26 § får en försäkringsmäklare under tre år från lagens ikraftträende ta emot arvode också från någon annan än uppdragsgivaren.

Försäkringsmäklaren skall under tre år från lagens ikraftträende i fråga om de försäkringslösningar som ingår i den opartiska analysen informera kunden om grunderna för hur arvodet från försäkringsgivaren eller någon annan instans bestäms och, om det inte är omöjligt, arvodets belopp.

Försäkringsmäklaren skall under tre år från lagens ikraftträende uppge arvodets belopp och grunderna för hur det bestäms också i fråga om ett försäkringsavtal som kunden ingår. Försäkringsmäklaren skall uppge arvodets belopp och grunderna också om de väsentligen har förändrats jämfört med vad som tidigare uppgetts. Meddelandet skall ges skriftligt, om inte försäkringsmäklaren och kunden har kommit överens om något annat.

Försäkringsgivare får under tre år från lagens ikraftträende betala arvode till försäkringsmäklare för förmedling av lagstadgade pensionsförsäkringar endast enligt de av social- och hälsovårdsministeriet fastställda grunder som gäller vid lagens ikraftträende.

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om försäkringsförmedling och till lagar om ändring av vissa lagar som har samband med den

Allmän motivering

1.4. Bedömning av nuläget

1.4.1. Försäkringsmäklare

Lagen om försäkringsmäklare trädde i kraft vid ingången av 1994, dvs. vid samma tid som försäkringsförmedlingen började utvecklas på ett betydande sätt i Finland. Grunderna i lagen är fortfarande de samma. De största förändringarna har varit att tillsynen över försäkringsmäklare överfördes från social- och hälsovårdsministeriet på örsäkringsinspektionen 1999 i samband med att den inrättades och att bestämmelser om försäkringsmäklares marknadsföring och tillsynen över den fogades till lagen 2001, då motsvarande bestäm-

melser togs in även i den övriga försäkringslagstiftningen.

De ändringar som nu görs i lagstiftningen om försäkringsmäklare föranleds i huvudsak av genomförandet av försäkringsförmedlingsdirektivet. Samtidigt görs dock vissa ändringar som anses nödvändiga på basis av utvecklingen på försäkringsmarknaden och de nationella erfarenheterna av tillämpningen av gällande lag.

Ett av kraven för bedrivande av försäkringsförmedling är att försäkringsmäklaren skall ha en utbildning som anses vara tillräcklig samt praktisk erfarenhet. När gällande lag stiftades fanns det inte något särskilt utbildningsprogram för förmedling av försäkringar eller någon examen som kunde ha tagits in som ett krav för registrering som försäkringsmäklare. Enligt Försäkringsinspektionens bestämmelser anses tillräcklig utbildning vara att den som ansöker om registrering har avlagt examen minst på andra studiet och har bedrivit tillräckliga studier i försäkringsbranschen. Som tillräckliga studier i försäkringsbranschen godkänns den försäkringsmäklarexamen som övervakas gemen samt av Försäkringsinspektionen, Finska Försäkringsbolagens Centralförbund och Finlands Försäkringsmäklarförbund, försäkringsexamen, den allmänna försäkringsexamen samt övriga studier i försäkringsbranschen som Försäkringsinspektionen anser motsvara ovan nämnda studier.

Som tillräcklig praktisk erfarenhet anses att den som ansöker om registrering under de senaste tio åren minst fyra, eller den som avlagt försäkringsmäklarexamen, minst två år verkat i uppgifter som motsvarar en försäkringsmäklares uppgifter eller i därmed jämförbara uppgifter. Sådana uppgifter är t.ex. självständig försäljare i anställning hos ett försäkringsbolag, ombud för ett försäkringsbolag eller riskhanteringsuppgifter i ett stortföretag. Tillräcklig praktisk erfarenhet kan också skaffas i uppgifter som anses vara motsvarande i en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Tillräcklig utbildning och praktisk erfarenhet skall värderas som en helhet. Försäkringsinspektionen kan enligt prövning avvika från nämnda krav till fördel för den som ansöker om registrering, om sökandens utbildning och praktiska erfarenhet annars som helhet bedöms uppfylla kraven på försäkringsmäklare.

Det nuvarande registreringskravet gällande utbildning och praktisk erfarenhet kan förenklas på basis av erfarenheterna av utvecklingen av försäkringsmäklarexamen och försäkringsmäklarnas verksamhet. Att ta in ett krav på avläggandet av en examen som bygger på den nuvarande försä-

kringsmäklarexamen i lagen skulle vara ett enkelt sätt att bedöma om den som ansöker om registrering har tillräcklig kompetens och underlätta Försäkringsinspektionens arbete. Det särskilda kravet på arbetserfarenhet skulle kunna slopas, om examen innehöll uppgifter om praktikk och man i lagen i övrigt strävade efter att säkerställa en behörig verksamhet och ett tillräckligt skydd för kunden.

Försäkringsmäklares skyldighet att ge information till kunden är tämligen täckande. I lagen föreskrivs om information som skall lämnas vid marknadsföring och om de försäkringar som erbjuds kunden samt om information om försäkringsmäklarverksamheten. En central uppgift för försäkringsmäklare är att i den omfattning som uppdragsavtalet anger klärrägga uppdragsgivarens behov av försäkringsskydd och utgående från detta föreslå hur försäkringsbehovet skall täckas på ett sätt som motsvarar uppdragsgivarens intressen.

I lagen föreskrivs inte om på vilket sätt förslaget till hur försäkringsbehovet kan täckas skall ges till kunden, varför det även kan ges muntligt. Det behöver inte heller förklaras för kunden vilka omständigheter försäkringsmäklarens förslag bygger på. Om det i efterskott uppdagas problem i försäkringsmäklarens verksamhet eller kunden är missnöjd med mäklarens verksamhet, minskar bristen på skriftligt material Försäkringsinspektionens möjligheter att bedöma om mäklarens verksamhet varit korrekt. Det vore motiverat att försäkringsmäklaren i princip skulle vara skyldig att skriftligen ge kunden sitt förslag till hur försäkringsbehovet kan täckas och klargöra vilka väsentliga omständigheter som ligger till grund för mäklarens förslag.

Försäkringsmäklare handlar på uppdrag av sina kunder och får inte på grund av arbets-, ombuds-, ägarskaps- eller annat avtal eller förhållande vara beroende av försäkringssgivaren. Inom försäkringsförmedling förekommer en praxis enligt vilken försäkringsmäklarens arvode betalas av försäkringssgivaren, dvs. av den i förhållande till vilken försäkringsmäklaren bör vara självständig när han sköter kundens uppdrag. För närvanande måste försäkringsmäklaren informera sin uppdragsgivare om försäkringssgivaren betalar arvode för försäkringsförmedlingen samt på uppdragsgivarens begäran arvodets belopp. I uppdragsförhållanden skulle det vara naturligt, att uppdragsgivaren skulle betala arvode till sin representant.

Detaljmotivering

1 . Lagförslag

1.1. Lag om försäkringsförmedling

2 kap. Registrering av försäkringsförmedlare

6 §. Förutsättningar för registrering av en fysisk person. I paragrafen föreskrivs om de förutsättningar som en fysisk person måste uppfylla för att kunna bli registrerad som försäkringsförmedlare. Försäkringsinspektionen kan enligt förslaget inte använda ändamålsenlighetsprövning när den fattar beslut om registrering utan skall registrera den som önskar som försäkringsförmedlare förutsatt att denna uppfyller kraven i paragrafen.

I 1 mom. föreskrivs om förutsättningarna för registrering som ombud.

Enligt artikel 3.1 i försäkringsförmedlingsdirektivet skall försäkringsförmedlare vara registrerade vid behörig myndighet i sin hemmedlemsstat. Enligt artikel 2.9 är en fysisk persons hemmedlemsstat den där han eller hon har sin hemvist och bedriver sin verksamhet.

I 1 mom. 1 punkten föreskrivs att den som skall registreras skall vara bosatt i Finland.

Med boningsort avses hemkommun enligt lagen om hemkommun (201/1994) eller, om personen inte har en sådan hemkommun, den ort där han är stadigvarande bosatt.

Enligt 2 punkten skall den som registreras vara myndig, inte vara försatt i konkurs eller ha begränsad handlingsbehörighet. Den som skall registreras får sälunda t.ex. inte stå under förmindarskap eller näringssförbud enligt lagen om näringssförbud (1059/1985).

Genom intyg från myndigheterna kan påvisas att den som skall registreras råder över sig själv och sin egendom och inte är försatt i näringssförbud. Försäkringsinspektionen utfärdar närmare bestämmelser om detaljerna i registreringsförfrårandet.

Enligt artikel 4.1 och 4.2 i försäkringsförmedlingsdirektivet skall försäkringsförmedlaren uppfylla behöriga yrkeskrav och ha en god vandel. I 1 mom. 3 punkten föreskrivs att ett ombud som skall registreras skall vara tillförlitlig i enlighet med 11 § och yrkeskunnig i enlighet med 12 §. Bestämmelser om den yrkeskompetens som krävs av ombud skall tas in i 12 § 1 mom.

Enligt definitionen i 3 § 1 mom. 1 punkten skall ombudet agera för försäkringssgivarens räkning och på dennes ansvar. Detta leder till att den som önskar bli registrerad inte kan bli registrerad som ombud om han inte har ett giltigt ombudsavtal med försäkringssgivaren. Avtal krävs dock inte om den

juridiska person hos vilken den fysiska personen är anställd har ett sådant avtal.

I 2 mom. föreskrivs om kraven för registrering av en fysisk person som försäkringsmäklare.

Enligt 1 punkten skall den som skall bli registrerad uppfylla kraven i 1 mom. 1–3 punkten. Den som registreras skall vara bosatt i Finland och vara myndig. Han eller hon får inte vara försatt i konkurs eller ha begränsad handlingsbehörighet. Han eller hon skall vara tillförlitlig och yrkeskunnig. Bestämmelser om kraven på försäkringsmäklaren är yrkeskompetens föreslås i 12 § 2 mom.

I 2 mom. 2 punkten föreskrivs om i vilket förhållande en försäkringsmäklare fårstå till försäkringsgivaren. Utgångspunkten för försäkringsmäklarverksamhet är att försäkringsmäklaren handlar på uppdrag av kunden i enlighet med kundens intressen. Kunden skall kunna lita på att försäkringsmäklaren i sin verksamhet framför allt beaktar kundens intressen.

Då kundens intressen definieras kan man i synnerhet granska vad som skiljer försäkringsmäklarverksamheten och ombudsverksamheten från varandra. Den grundläggande skillnaden är att ombudet representerar en eller flera försäkringsgivare inför försäkringstagaren. Ombudets syfte är att sälja produkter som tillhandahålls av de försäkringsgivare han representerar till försäkringstagaren. Försäkringsmäklaren representerar för sin del kunden, dvs. uppdragsgivaren i förhållande till försäkringsgivarna. Försäkringsmäklaren skall fritt kunna välja den med tanke på kundens behov lämpligaste försäkringslösningen på marknaden oberoende av vilken försäkringsgivares produkt det är fråga om.

En sådan här valfrihet som inte är beroende av försäkringsgivarna är en central utgångspunkt i försäkringsmäklarverksamheten. Då kunden anlitar en försäkringsmäklares tjänster i stället för att vända sig till en försäkringsgivare eller ett ombud, är den centrala nyttan eller fördelen för kunden att inte försäkringsmäklaren när han representerar kunden på basis av avtal eller ett faktiskt beroendeförhållande är skyldig att beakta försäkringsgivarnas intressen mer än vad kunden själv är skyldig att göra det. Sådana förhållanden mellan försäkringsmäklaren och försäkringsgivaren som bygger på avtal eller ett faktiskt beroende och begränsar mäklarens valfrihet strider med andra ord mot kundens intressen. Ett avtal eller ett faktiskt beroendeförhållande strider mot kundens intressen också när det på grund av försäkringsmäklarens egen fördel uppmuntrar mäklarn att styra kunden till en viss försäkringsgivare utan orsaker som beror på kundens behov.

Betydelsen av skillnaderna i utgångspunkt i ombuds- och försäkringsmäklarverksamhet betonas när man granskar de gemensamma dragen i dessa verksamheter. Både ombud och försäkringsmäklare kan för försäkringstagarens räkning sköta t.ex. uppgifter i anslutning till förvaltningen av ett försäkringsavtalsförhållande eller värdering av skador. Dessutom är både ombud och försäkringsmäklare beroende av försäkringsgivarna i den bemärkelsen att bådas verksamhet förutsätter att det finns försäkringsprodukter som tillhandahålls av försäkringsgivarna.

Trots de gemensamma dragen i verksamheterna handlar både ombud och försäkringsmäklare i enlighet med huvudmannens intressen. När man bedömer i vilket förhållande en försäkringsmäklare i praktiken kanstå till försäkringsgivaren, är det naturligt att granska saken ur den synvinkeln vilka slags förhållanden till försäkringsgivaren som skulle äventyra försäkringsmäklarens möjligheter att bedriva försäkringsförmedling i enlighet med huvudmannens intressen.

I 2 punkten föreskrivs att en fysisk person som verkar som försäkringsmäklare inte fårstå i arbetsavtals- eller ombudsförhållande till en eller flera försäkringsgivare. Försäkringsmäklaren får inte hellerstå i ett sådant avtalsbaserat förhållande eller annat beroendeförhållande till en eller flera försäkringsgivare som är ägnat att påverka försäkringsmäklarens verksamhet i strid med kundens intressen. Nedan ges exempel på vilka slags förhållanden mellan försäkringsmäklaren och försäkringsgivaren som föreslås var tillåtna och vilka som skall vara förbjudna.

En försäkringsmäklare skall inte kunna ingå avtal om representation eller annat fortgående samarbete med försäkringsgivaren. Förbjudet samarbete föreslås t.ex. vara marknadsföring eller produktutveckling. Försäkringsmäklarens verksamhet får inte heller bestå av ensamförsäljningsavtal eller andra sådana avtal som i strid med kundens intressen uppmuntrar försäkringsmäklaren att erbjuda kunden en viss försäkringsgivares produkter.

Ett osakligt beroendeförhållande kan också vara av ekonomisk eller faktisk karaktär. Det kan t.ex. visa sig som en koncentrering av förmedlade försäkringar till största delen till försäkringar som tillhandahålls av en viss försäkringsgivare eller en sammanslutning av försäkringsgivare utan godtagbart skäl eller som en överföring av ekonomiskt betydande kunskaper och färdigheter i anslutning till försäkringsverksamhet från försäkringsgivaren till försäkringsmäklaren, t.ex. datorprogram.

Förbjudna beroendeförhållanden mellan försäkringsmäklaren och försäkringsgivaren är sådana som är ägnade att påverka försäkringsmäklarens verksamhet i strid med kundens intressen. Det har ingen betydelse om det i ett enskilt fall råder ett sådant beroendeförhållande mellan försäkringsmäklaren och försäkringsgivaren som i praktiken påverkar mäklarens verksamhet osakligt. Det räcker att förhållandet enligt en allmän bedömning kan öka eller främja möjligheten att försäkringsmäklarens verksamhet styrs av ett motiv som strider mot kundens intressen. När gränsen mellan förbjudet och tillåtet bedöms bör man i synnerhet beakta att försäkringsmäklarens och ombudets verksamhet skall hållas klart åtskilda i lagen.

Försäkringsmäklaren kan med försäkringsgivaren ingå avtal om hur skötseln av uppgifter som bygger på ett avtal mellan försäkringsgivaren och försäkringstagaren skall fördelas mellan försäkringsgivaren och försäkringsmäklaren. Försäkringsmäklaren kan t.ex. också utan att det betraktas som förbjuden produktutveckling göra försäkringsgivaren uppmärksam på behov av utveckling av försäkringsprodukterna. Väsentligt för tillåtna avtals- och andra förhållanden mellan försäkringsgivaren och försäkringsmäklaren är att försäkringsmäklaren i dessa uttryckligen handlar enligt kundens behov. Syftet med försäkringsmäklarens verksamhet får inte vara att gynna en viss eller vissa försäkringsgivares rörelse utan sådana förhållanden till försäkringsgivaren skall vara förbjudna.

En naturlig utgångspunkt i uppdragsförhållanden är att uppdragsgivaren betalar sin representant för de tjänster han utför. I försäkringsmäklarverksamheten förekommer också förfarandet att försäkringsgivaren betalar arvode till försäkringsmäklaren. Detta är inte möjligt i framtiden, ty enligt 26 § får mäklaren ta emot arvode endast från uppdragsgivaren. Bestämmelsen tillämpas efter en övergångsperiod på ett år.

Enligt 2 mom. 3 punkten skall försäkringsmäklaren ha en sådan ansvarsförsäkring som avses i 28 §.

Enligt 3 mo m. försäkring krävs dock inte om den fysiska person som verkar som försäkringsmäklare bedriver försäkringsförmedling enbart för en sådan juridisk persons räkning som avses i 7 §, eftersom den juridiska personen är skyldig att teckna försäkring.

4 kap. Försäkringsmäklarens verksamhet

26 §. Försäkringsmäklarens arvode. I paragrafen föreskrivs om försäkringsmäklarens arvode.

Med arvode avses ersättning i pengar eller annan formår med penningvärde. Försäkringsmäklaren får ta emot arvode endast från uppdragsgivaren.

Arvode betalas sålunda av den part som försäkringsmäklaren företräder och i enlighet med vars intressen mäklaren är skyldig att verka. Bestämmelsen är konsekvent i förhållande till kravet på att mäklarna skall verka oberoende av försäkringsgivarna. Bestämmelsen förändrar nuvarande praxis, ty t.ex. år 2003 erhöll försäkringsmäklarna 79 procent av sina arvoden från försäkringsgivarna och 21 procent från uppdragsgivarna.

8 kap. Särskilda bestämmelser

49 §. Övergångsbestämmelser. Enligt 1 mom. skall lagens bestämmelser om avtal endast tillämpas på avtal som ingås efter lagens ikraftträdande.

I artikel 5 i försäkringsförmedlingsdirektivet ges möjligheten att automatskt föra in försäkringsförmedlare som redan bedriver verksamhet i ett register enligt direktivet, om förmedlarna har tillräckliga kunskaper och färdigheter och om kraven på ansvarsförsäkring och tryggande av penninrörelsen i artikel 4.3 och 4.4 i direktivet fullgörs.

Paragrafens 2 mom. innehåller övergångsbestämmelser som gäller de nuvarande försäkringsmäklarna. När denna lag tråder i kraft förs en försäkringsmäklare som är införd i Försäkringsinspektionens försäkringsmäklarregister utan särskild ansökan in som försäkringsmäklare i försäkringsförmedlarregistret enligt denna lag.

Det krävs inte att en försäkringsmäklare som föras in som försäkringsmäklare i försäkringsförmedlarregistret skall ha sådan yrkeskompetens som påvisas med en försäkringsmäklarexamen enligt 12 § 2 mom. En sådan försäkringsmäklare behöver inte visa sin yrkeskompetens genom en examen, eftersom hans yrkeskunskaper har utretts i samband med registreringen som försäkringsmäklare.

I momentet föreskrivs också om en övergångsperiod på sex månader, under vilken en försäkringsmäklare som skall föras in som försäkringsmäklare enligt den lag som föreslås skall ordna sin ansvarsförsäkring i enlighet med kraven i denna lag. Under sex månader från denna lags ikraftträdande krävs inte att försäkringsmäklaren skall ha en ansvarsförsäkring som motsvarar bestämmelserna i 28 §, om mäklaren under övergångsperioden har en ansvarsförsäkring som uppfyller kraven på försäkringsmäklares ansvarsförsäkring i den form de ingår i lagen om försäkringsmäklare när denna lag tråder i kraft.

I 3 mom. föreskrivs om ansökningar som vid denna lags ikraftträende är anhängiga vid Försäkringsinspektionen gällande registrering som försäkringsmäklare. En sökande kan antecknas i försäkringsförmedlarregistret enligt denna lag, om sökanden uppfyller de krav för registrering som försäkringsmäklare som gäller när lagen träder i kraft.

På en sådan försäkringsmäklare tillämpas dessutom vad som i 2 mom. föreskrivs om försäkringsmäklarexamen och ansvarsförsäkring. Mäklaren förutsätts således inte ha sådan yrkeskompetens som påvisas genom försäkringsmäklarexamen. Mäklaren skall ordna sin ansvarsförsäkring i överensstämmelse med denna lag inom sex månader från lagens ikraftträende.

Enligt 4 mom. förutsätts inte en fysisk person som skall antecknas som försäkringsmäklare i försäkringsförmedlarregistret ha sådan yrkeskompetens som påvisas genom försäkringsmäklarexamen enligt 12 § 2 mom. vilken ordnas av försäkringsförmedlingsnämnden, om han eller hon den 1 januari 2004 eller senare har avlagt den försäkringsmäklarexamen som skall ordnas under försäkringsmäklarexamensnämndens ledning och övervakning. Förutsättningen är att personen i fråga har påbörjat avläggandet av examen senast innan denna lag träder i kraft.

Med nämnda examen avses den försäkringsmäklarexamen som övervakas gemensamt av Försäkringsinspektionen, Finska Försäkringsbolagens Centralförbund och Finlands Försäkringsmäklarförbund och ordnas av Försäkringsbranschens utbildningscentral under Försäkringsmäklarexamensnämndens ledning och övervakning. Enligt gällande krav för registrering som försäkringsmäklare betraktas avläggandet av denna examen som sådana tillräckliga studier i försäkringsbranschen som krävs av en försäkringsmäklare. Avläggandet av examen påverkar också hur lång arbetserfarenhet som krävs av den som skall registreras som försäkringsmäklare.

Övergångsbestämmelsen behövs för att de som studerar till denna försäkringsmäklarexamen eller just har avlagt examen när denna lag träder i kraft när de eventuellt ansöker om registrering som försäkringsmäklare inte skall bli tvungna att påvisa sin yrkeskompetens också genom en examen enligt denna lag, ordnad av försäkringsförmedlingsnämnden. Utan bestämmelsen kunde sådana personer orsakas oskäliga olägenheter och ett onödigt intrång göras i deras berättigade förväntningar. Att någon har påbörjat avläggandet av examen innan denna lag träder i kraft kan påvisas genom att han eller hon har registrerats som exa-

minand vid Försäkringsbranschens utbildningscentral.

Förutsättningen för tillämpningen av övergångsbestämmelsen skall också vara att personens ansökan om att bli införd i försäkringsförmedlarregistret har lämnats in till Försäkringsinspektionen inom två år från denna lags ikraftträende och att ansökan godkänns, dvs. att sökanden i övrigt uppfyller kraven för registrering som försäkringsmäklare. Efter den tvååriga övergångsperioden skall kravet för registrering normalt vara att sökanden har avlagt den examen som ordnas av försäkringsförmedlingsnämnden.

Paragrafens 5 mom. innehåller övergångsbestämmelser om ombud. Ett ombud som bedriver verksamhet som kräver registrering när denna lag träder i kraft får fortsätta sin verksamhet utan registrering fram till dess att ett beslut om anteckning i försäkringsförmedlarregistret har fattats. Begäran om anteckning i registret skall framföras inom sex månader från lagens ikraftträende.

En sådan fysisk eller juridisk person som skall registreras som ombud behöver inte i samband med registreringen visa att han uppfyller kraven för registrering enligt 6 § 1 mom. eller 7 § 1 mom. 1–3 punkten.

Att ett ombud bedriver ombudsverksamhet när lagen träder i kraft kan påvisas genom ett giltigt ombudsavtal mellan ombudet och försäkringsgivaren.

Enligt 6 mom. får försäkringsmäklaren under ett år från lagens ikraftträende ta emot arvode också från någon annan än uppdragsgivaren utan hinder av vad som föreskrivs i 26 §. Efter övergångsperioden får mäklaren ta emot arvode endast från uppdragsgivaren.

I 7 och 8 mom. föreskrivs om försäkringsmäklarens skyldighet att informera kunden under övergångsperioden som avses i 6 § om de arvoden han får från försäkringsgivaren och om grunderna för hur de bestäms.

Med arvode avses ersättning i pengar eller annan formål med penningvärde. Det arvode som skall uppges för en enskild kund hos försäkringsmäklaren är det totalbelopp som försäkringsgivaren betalar mäklaren på den grund att mäklarens kund till följd av mäklarens verksamhet står i kundförhållande till försäkringsgivaren. Oftast torde det arvode som försäkringsgivaren betalar vara definierat så att det bestäms på grundval av varje enskild kunds försäkringsavtalsförhållande. Om försäkringsmäklarens arvode har definierats så att det inte direkt bestäms på grundval av försäkringsgivarens enskilda kundförhållanden, avses med försäkringsmäklarens arvode för en enskild kund det

kalkylmässiga arvode som kan anses bli hämfört till den aktuella kunden.

Enligt 7 mom. skall försäkringsmäklaren i den opartiska analysen för varje försäkringslösning som ingår i analysen informera kunden om på vilka grunder det arvode som betalas av försäkringsgivaren och någon annan bestäms. Kunden skall med andra ord informeras om på vilka grunder den försäkringsgivare eller någon annan instans som jämförts i den opartiska analysen betalar arvode till försäkringsmäklaren, om kunden väljer en sådan försäkring som tillhandahålls av den aktuella försäkringsgivaren. Försäkringsmäklaren kan få sitt arvode t.ex. som en procentandel av de försäkringspremier som kunden betalar eller som en fast ersättning i en eller flera rater.

Med annan instans avses t.ex. en placeringsfond dit försäkringstagarens medel styrs när det gäller fondanknutna försäkringar. Den andra instansen måste nämnas i momentet, eftersom det är möjligt att ett arvode som betalas av en sådan instans inte går via försäkringsgivaren utan betalas direkt till försäkringsmäklaren.

Försäkringsmäklaren skall också för varje försäkringslösning informera kunden om beloppet av det arvode som betalas av försäkringsgivaren eller någon annan instans, om detta inte är omöjligt. När försäkringsmäklaren ger sin kund en opartisk analys har det inte ännu uppstått något försäkringsavtalsförhållande mellan kunden och försäkringsgivaren. De arvodesbelopp som uppgets i den opartiska analysen bygger på då gällande uppgifter. Om försäkringsmäklaren får ett fast arvode från försäkringsgivaren eller någon annan instans för att förmedla en viss försäkring, känner mäklaren i allmänhet exakt till arvodets belopp redan innan försäkringsavtalet ingås. Beloppet av försäkringsmäklarens arvode kan också vara bundet till beloppet av de försäkringspremier som kunden betalar. Då skall kunden informeras om arvodets belopp, som har räknats ut på basis av de uppgifter som framgår av den opartiska analysen eller på basis av en betalningsplan som annars allmänt används i fråga om den aktuella försäkringen.

Avsikten är att kunden med avsevärd noggrannhet skall känna till beloppet av mäklarens arvode för att kunna bedöma om det arvode som betalas av försäkringsgivaren eller någon annan instans påverkar mäklarens verksamhet. Genom bestämmelsen förhindras att försäkringsmäklaren utan kundens vetskap och i strid med dennes intressen styr försäkringen till det bolag som betalar det största arvoden till mäklaren. Genom bestämmelsen utökas också informationen om för-

säkringsmäklarnas arvoden och på detta sätt främjas konkurrens och effektivitet i försäkringsmäklarverksamheten.

Det vore omöjligt att uppge arvodets belopp, om inte försäkringsmäklaren med avsevärd noggrannhet kan bedöma arvodets belopp utgående från grunderna för fastställandet av arvoden, kundens behov eller tidigare erfarenheter av motsvarande försäkringar. Detta torde vara sällsynt.

Enligt 8 mom. skall försäkringsmäklaren informera kunden om arvodets belopp och grunderna för hur arvoden bestäms när det gäller ett försäkringsavtal som kunden skall ingå.

Försäkringsmäklaren skall informera kunden om arvodets belopp och om grunderna för hur det bestäms genast när han känner till dem. Om försäkringsgivaren eller någon annan instans betalar arvode till mäklaren i flera rater enligt en på förhand känd plan, behöver kunden inte särskilt informeras om alla rater utan mäklaren kan på förhand även informera kunden om beloppet av förestående arvoden. Grunderna för hur arvoden bestäms och arvodets belopp behöver givetvis inte uppges en andra gång i samband med ett ingångset försäkringsavtal, om de redan har uppgivits i den opartiska analysen.

Arvodets belopp och grunderna för hur det bestäms skall även uppges om de väsentligt förändrats jämfört med vad som tidigare uppgivits, vilket avser den opartiska analysen eller tidigare information som lämnats på basis av detta moment.

En minst tio procents förändring kan i allmänhet anses vara en sådan förändring i arvodets belopp som är väsentlig för kunden. Det är viktigt för kunden att få information om förändringar i arvoden i synnerhet om arvodets belopp stiger. Förändringar i grunderna för hur arvoden bestäms kan anses vara väsentliga bl.a. om arvodesstrukturen klart förändras eller förändringarna orsakar en väsentlig förändring i arvodets belopp.

Informationen skall ges skriftligt, om inte försäkringsmäklaren och kunden har kommit överens om något annat.

Enligt 9 mom. får försäkringsgivaren under ett år från lagens ikraftträdande betala arvode till försäkringsmäklaren för förmedling av lagstadgade pensionsförsäkringar endast enligt de av social- och hälsovårdsministeriet fastställda grunder som gäller vid lagens ikraftträdande.

Sålunda kan nuvarande arvodespraxis fortsätta under en övergångsperiod, ty social - och hälsovårdsministeriet har fastställt grunder enligt vilka försäkringsgivare som bedriver lagstadgad pensionsförsäkring kan betala arvode till mäklare.

